

Sosyalist Kadın

GÜZ 2013

Varyos Yay. San ve Tic. Ltd. Őti. adına

İmtiyaz Sahibi: Alper Kaba
Sorumlu YazıŐleri M¼d¼r¼: Alper Kaba
Yayın T¼r¼: Yaygın S¼reli
Y¼netim Yeri: Aksaray Mah. akıraęa Camii Sok. Birlik Apt.
No: 8/10 Aksaray İstanbul
Tel: 0212 529 15 94
Faks: 0212 529 06 75

Baskı: Ceylan Matbaa (Ahmet Uçar)
Adres: G¼ven İŐ Merkezi B Blok No: 318
Topkapı/İstanbul
Tel/Faks: 0212 613 10 79
Baskı Tarihi: Kasım 2013

İÇİNDEKİLER

Editörden.....	5
Eve Dönmeyeceğiz / Hülya Gerçek	7
Dışarıda Çok İşimiz Var / Hatice Duman	10
Kırmızı Siyah / Çiçek Otl	13

DOSYA: Kadın Devrim Sosyalizm

Kayıp Halka: Kadın / Mukaddes Erdoğan Çelik	19
Sandino'nun Kızları ya da "Umut Kadınları" / Zelal Çiftçi	28
Deneyimlerin Işığında Yürümek / Semiha Şahin	40

RÖPORTAJ: Rojava'da Devrim Kadınların, Kadınlar Devrimin

Kaderini Belirleyecek	45
Adanmışlık ve Bağlılıkla Çiçeklenen Bir Ömür / Z. Deniz Güneş	64
Gerçek Devrim, İnsanın Değişiminde Gizlidir / Jiyan Özgür	70
Kadınlar Özgürleşmeden Yaşanan Her Sevda Tutsaktır / Nehir Yılmaz	78
Bûka Baranê (Yağmur Geline) Yaşam Hikayeleri / Fethiye Ok	84

EDİTÖRDEN...

Bu kez yeni bir tarih yazarken karşımızdayız... Gezi Parkı'nın yıkılıp yerine içerisinde AVM'lerin de olduğu Topçu Kışlası inşa edilmesi girişimiyle başlayan ayaklanmanın ardından yeni sayımızla birlikteyiz.

Haziran ayında en üst noktasına çıkan ve daha sonra da cami-cemevi asimilasyon projesine karşı Tuzluçayır direnişiyile birlikte Eylül'de tekrar alevlenen ayaklanma, ezilenlerin mücadelesinde tarihi dönüm noktasını oluşturdu. Haziran ayaklanması milyonlarca ezileni birleştirerek sokaklara dökerken, Eylül ayaklanmasıyla birlikte daha kesimsel taleplerin haykırıldığı çatışmaların daha da keskinleştiği biçime dönüştü.

AKP Hükümeti ve onun Başbakanı Erdoğan, iktidarda olduğu 11 yıllık tarihinin yükseliş dönemini yaşadığını düşünürken, ezilen milyonların onur ve özgürlük ayaklanmasıyla tarihi yenilgisini de yaşadı.

Başbakan Erdoğan'ın ayaklanmanın başından itibaren seslendiği yüzde 50'lik seçmeni dışında kalan çok değişik ulusal, siyasal, sınıfsal, mezhepsel, cinsel ezilen kesimlerin talepleri alanlarda yankılandı, muhafazakar, baskıcı, yasakçı, tek tipçi AKP Hükümeti'nin ve devletin korkulu rüyası oldu. Devlet yetkililerinin yaptığı karapropaganda, yalan ve demagoji ters yüz edildi. Tüm egemen sınıfların yaptığı gibi AKP Hükümeti de ezilenlerin karşısına zor aygıtlarını çıkardı. Ayaklanma kan ve baskıyla karşılaştı.

Haziran ve Eylül ayaklanmalarında Mehmet Ayvaltaş, Abdullah Cömert, Ethem Sarısülük, Medeni Yıldır

Rojava devriminde veya Haziran ayaklanmasında yer alan kadınların dünden daha farklı olarak, "Eve dönmeyeceğiz" şiarını haykırmalarını yaşanan deneyimlerin bir sonucu. Kadın bilinci ve iradesinin, toplumu değiştirirken kendi iç değişimini de birlikte yürütebilmesi için, daha fazla aydınlanma ihtiyacı önümüzde duruyor. Koşullar bilincimizi, bilincimiz eylemlerimizi ve eylemlerimiz de koşulları alt üst edecektir.

rım, Ali İsmail Korkmaz, Ahmet Atakan, Zeynep Eryaşar bedenleri toprağa verildi, 14 yaşındaki Berkin Elvan hala bitkisel hayatta, 12 direnişçi gözünü kaybetti... AKP iktidarının zulmü binlerce kişi yaralanması ve yüzlerce kişi tutsak alınmasıyla devam etti.

Ancak yerel seçimlere doğru yol alınırken, sokakların ateşi sönmüş değil. Ezilenlerin tüm öfkesi ve isyanı alçalmalar ve yükselme seyir halini koruyorken dergimizin yeni sayısını sizlere ulaştırmış bulunuyoruz.

Elbetteki ayaklanmaların yapıcıları kadınlar da içinden geçtiğimiz tarihi anların çok temel özneleri oldu. Patlayan isyanın ve öfkenin, başrolündeydiler... Erkek egemen gerici AKP iktidarının en saldırgan yüzünü yaşayan kesimlerin başında kadınlar yer aldı. Kadın bedeninin tümü, gerici AKP iktidarının hedefindeydi ve kadınlar, AKP'nin elini, dilini, gözünü bedenlerinden çekmelerini istediler.

İsyan günlerinde kadınların yaşadıkları ve değiştirdiklerini, Hülya Gerçek, Hatice Duman ve Çiçek Otlu'nun kaleminden okuyabilirsiniz.

Bu sayımızda da kadın, devrim ve sosyalizm üzerine yazılarımız devam ediyor. Mukaddes Erdoğan Çelik, kadın devriminin toplumsal mücadeleler ve devrimler tarihinin kayıp halkası olduğunu belirterek, düşüncelerini kaleme aldı. Sandino'nun Kızları adlı kitaptan yola çıkarak Zelal Çiftçi, Nikaragua devriminde kadınların rolünü ve değişimi kadın örgütlenmeleriyle birlikte ele aldı. Semiha Şahin ise, kadın devrimi fikrinin izini Çin devriminin deneyimlerinde aradı.

ETHA editörü Arzu Demir'in Eylül ayında Rojava'da kadınlarla yaptığı röportajları dergimize de aldık. Tüm rö-

portajlarını www.etha.com.tr adresinde yayımlayan Arzu Demir, dört parçaya bölünerek sömürgeleştirilmiş Kürt halkının Rojava'daki parçasında yaşanan devrimine tanıklık etti. Demir, topraklarını terketmeyerek savaş taburlarında yer alan kadın komutanlar, siyasi önderlikler içinde yer alan kadın yöneticiler ve toplumsal değişimle birlikte bilincini, algısını ve yaşamlarını değiştiren kadınlarla görüştü. Rojava devrimini bir de onlardan dinleyeceğiz.

* * *

Tarihin sayfalarında kalan devrim ve ayaklanmaların yanısıra, henüz süreç halinde olan devrim ve isyan günlerinin ortak noktasını kadınların, içinde yaşadıkları durumla kendi bireysel durumlarının kaderinin ortaklığının farkında olmaları oluşturuyor. Gericici erkek egemenliğinin kadınları yok saydığı her durumda kadın devrimi yenilgisinin izleri görülmekle beraber, aynı yenilginin toplumsal devrim içinde görülmeye başlandığı artık sır değil. O nedenle ki, Rojava devriminde veya Haziran ayaklanmasında yer alan kadınların dünden daha farklı olarak, "Eve dönmeyeceğiz" şiarını haykırma yaşanan deneyimlerin bir sonucu. Kadın bilinci ve iradesinin, toplumu değiştirirken kendi iç değişimini de birlikte yürütebilmesi için, daha fazla aydınlanma ihtiyacı önümüzde duruyor. Koşullar bilincimizi, bilincimiz eylemlerimizi ve eylemlerimiz de koşulları alt üst edecektir. Erkek egemen gericiğin saldırganlığı kadınların değişim ve gelişim azmini yıkamayacak. Gericici faşist yasaklamalar ve uygulamalarına rağmen, devletin, polis, erkeğin bedenlerimiz üzerindeki tahakküm girişimine rağmen, kadınlar özgürlük ve isyan yürüyüşlerine devam edecektir.

Eve Dönmeyeceğiz

Artık hiçbir şey eskisi gibi olmayacak! Aylardır coğrafyamızın her köşesinde sokakları kuşatan milyonların ortak duygusuydu bu. Kent yoksulları, eğitilmiş orta sınıflar, kadınlar, öğrenci gençlik, işçiler zulme zorbalığa karşı büyüyen öfkeleri ve hesap sorma bilinçleriyle sokakları mesken eyledi.

Devlet terörü karşısında kadından erkeğine, LGBT'lere, 7'den 70'e herkesin parçası olduğu bir militanlık düzeyiydi bu halk ayaklanmasıyla ortaya çıkan.

Kadınlar, hem kitlesellikleri hem de komün yönetiminden barikat başlarına güvenlikten, kütüphaneye kadar her aşamadaki etkin duruşlarıyla öne çıktılar. Göğsünü tazyikli suya siper eden genç kadın, yüzüne sıkılan biber gazına karşı duran "kırmızılı genç kadın" ve "sapanlı teyze" direnişin sembolleri oldular. Konda'nın yaptığı ankette, direnişçilerin yüzde 51'inin kadın olduğu gerçeği de bu tabloya dair bir veridir.

Bu direniş, aynı zamanda bir kadın ayaklanması, bir kadın devrimidir. Yaşamın her alanında eşitsizlik, ayrımcılık ve şiddete maruz kalan kadınlar "korunaklı" evlerinden çıkıp sokakları, meydanları soludukça özgürleştiler.

Kadınların böylesi bir kitlesellik ve militanlıkla bu direnişte öne çıkmalarını koşullayan nedenlere dair söylenebilecek çok şey olsa da kısa bazı vurgularla yetinelim. AKP Hükümeti'yle kadın cinayetlerinde ciddi bir tırmanış olduğu açıktır. Başbakan kadın cinayetlerinin münferit olduğunu söyleme aymazlığına düşse de, Aile ve Sosyal

Direniş, milyonlarca insanı sokaklara dökerek bir bilinç sıçraması yarattı, dayanışmayı büyüttü. Başka bir dünyanın mümkün olduğunu, sosyalizmin gerçeğini yaşayarak gördü halkımız. Kent meydanlarının sokakların barikat başlarının ortak yaşamın havasını soludukça değişen kadınlar evlerine mutfaklarına dönmeyecekler.

Politikalar Bakanlığı'nın verileri dahi bir cins kırımı yaşandığını gösteriyor. Kadının şiddetten korunması ise aile bütünlüğünün korunması üzerinden gündemleştiriliyor.

Kürtaj, kadın bedeni üzerindeki tahakkümün en açık biçimlerinden birisidir. Kürtajı Roboski ile özdeşleştirme fütursuzluğuna karşı kadınlar birleşik mücadelenin gücüyle sokaklara çıkıp hükümete geri adım attırdı. Buna rağmen kürtaj yapmayan hastanelerinin sayısı arttı, kürtajda eş izni, GEBLİZ uygulamasıyla

kadınlar fişlendi, kadınların kaç çocuk doğuracağına müdahale edildi ve en son olarak da ertesi gün hapına reçete zorunluluğu getirildi. Eğitimde cinsiyetçi politikalar, kadın emeğinin dizginsiz sömürüsü, mobbing, kadın cinayetleri ve tecavüz davalarındaki tahrik indirimleri...

Kadın cinayetlerine ve

şiddete karşı değişik kadın örgütlerinin çalışmaları ciddi bir farkındalık yaratmış, birleşik eylem ve etkinliklerle geniş kadın kitleleriyle buluşmuştur. Kadınların her geçen gün daha da keskinleşen çelişkileri, "artık yeter" diyerek sokakta daha görünür hale gelmeleri, direnişin ana gövdesini oluşturmalarını koşulladı.

Taksim'in öncülük ettiği bu özgürlük ve onur isyanında kadınlar "Tayyip-siz, tacizsiz bir yaşam için sokaktayız" haykırışlarıyla sokakları adımladı.

Dün "Ne pişireceğim" diye baktıkları tencere tavaları, çocukların ihtiyaçları tek derdimdi. Bütün dünyam evimdi. Şimdi direnişin içinde geleceğim, çocuklarımla geleceğime sahip çıkıyorum. Ev, yemek vs. aklıma gelmiyor" diyen ev emekçisi kadın; "Kişisel devrimimi yaptım" sözleriyle yaşadığı değişimi anlatan genç kadın; "Sana arkalarda dur derken, şimdi ben önlerdeyim" diyerek çocuğuna seslenen anne...

Haftalarca kaldıkları komünler, devlet şiddetine karşı erkeklerle birlikte mücadele verdikleri, yeni bir yaşamı tanıdıkları okullara dönüştü.

Çocuklarını engellemeye çalışan anneler, saldırılar karşısında kendilerini siper ettiler. Fırat'ın batısındaki kadınlar, Kürdistan'da acının, zul-

mün katmerlisini yaşayan gözyaşları dinmeyen Kürt kadınlarını şimdi daha iyi anladı. Doğru bildikleri her şey, devletin katliamcı yüzüyle karşı karşıya kalarak sarsıldı. Yaşadıkça yüzleşti, yüzleştikçe değişti isyan günlerinde.

Dün “Ne pişireceğim” diye baktıkları tencere tavaları, isyanın sesi oldu. “Temizlik, yemek, çocukların ihtiyaçları tek derdimdi. Bütün dünyam evimdi. Şimdi direnişin içinde geleceğim, çocuklarımın geleceğine sahip çıkıyorum. Ev, yemek vs. aklıma gelmiyor” diyen ev emekçisi kadın; “Kişisel devrimimi yaptım” sözleriyle yaşadığı değişimi anlatan genç kadın; “Sana arkalarda dur derken, şimdi ben önlerdeyim” diyerek çocuğuna seslenen anne... Bunlar, yaşanan değişimin birkaç çarpıcı ifadesi.

Direniş alanlarında gerici erkek egemenliğinin yansımaları da görüldü elbette. Erdoğan’a yönelik öfkenin cinsiyetçi küfürlerle yansması duvar yazılarında kadınları aşağılayan ifadeler. Kadınların bu cinsiyetçi, homofobik yaklaşımlara karşı İstanbul ve İzmir’de küfürleri silerek “Küfür değil inatla diren” sloganlarıyla yaptıkları eylemler önemli bir rol oynamış ve değişim zeminini yaratmış-

tır. Parklarda devam eden forumlarda toplumsal cinsiyetçi tartışmaların yapılması kimi yerlerde cinsiyetçi homofobik yaklaşımları mahkum eden kararlar alınması direniş sürecinin yarattığı değişimle ilgilidir.

Direniş, milyonlarca insanı sokaklara dökerek bir bilinç sıçraması yarattı, dayanışmayı büyüttü. Başka bir dünyanın mümkün olduğunu, sosyalizmin gerçekliğini yaşayarak gördü halkımız. Kent meydanlarının sokakların barikat başlarının ortak yaşamın havasını solumdukça değişen kadınlar evlerine mutfaklarına dönmeyecekler.

Arap devrimlerinden sonra Ortadoğu’da kadınlara yönelik şiddetin arttığı biliniyor. Kadınlar evlerinden çıkıp yüzünü sokağa döndükçe erkek egemenliği için tehlikeli oluyorlar. Haziran ayaklanmasıyla yazılan tarihin önemli bir öznesi olan kadınlar, hiç şüphe yok ki AKP Hükümeti’ni tarihin çöplüğüne yollayacak temel kuvvetlerden biri olacaktır.

Bu ayaklanmanın yapıcıları olan tüm kadınları selamlıyor, Avcılar’da polislin sıkıldığı biber gazından dolayı kalp krizi geçirerek aramızdan ayrılan Zeynep Eryaşar’ı saygıyla anıyoruz.

Dışarıda Çok İşimiz Var

Kadınlarla erkekleri eşit kabul etmeyen AKP zihniyeti, devreye soktuğu cinsel politikalarının karşısında kitlesel başkaldıran kadınları bulmuştur. Kadın bedenini denetim altında tutan politikalardan şiddeti yeniden üreten uygulamalara kadar kadınlar sistematik bir baskı altında kalmışlar ve en son da Haziran ayaklanmasıyla birlikte AKP'ye isyan etmişlerdir.

Haziran ayaklanması aynı zaman da bir kadın isyanıdır. Ayaklanmanın ilk kıvılcımlarının çakıldığı andan, milyonların sokakları fethettiği günlere kadar kadınlar en öndeydi. Ayaklanmacı kadınların nicelikleri ve nitelikleri hayranlık uyandıracak boyuttaydı. TOMA'ya ve biber gazına karşı ortaya konulan cüretli duruş, sapanla kadınlarla birlikte savunmadan saldırı pozisyonuna geçerek bilinçlerdeki değişimin sıçramalı niteliğini ortaya koyuyordu. Kadınlar, ayaklanmanın bütün aşama ve boyutlarına kadın iradesinin gücünü kattılar. Adeta kadın devriminin ayak seslerini duydu tüm dünya kadınları. Kadın özgürlük mücadelesi bakımından Türkiye'de devrimci bir durumdur, söz konusu olan. Kürt kadın devrimiyle birlikte ülkemiz bakımından geniş kitleleri kapsayan bir kadın ayaklanması yaşanmaktadır.

Kadınlar, sadece Haziran ayaklanmasında oynadıkları rolleriyle değil, aynı zamanda Taksim komününü inşa da baskın özel bir kuvvet oluşturdu. Kadının alanındaki özelliği, komün yaşamına damgasını vurmuştur. Taksim komününde kadınların rolü hareketi arındıran bir çizgide ilerlemiştir. Dahası kadınlar, direnişe sinen cinsiyetçi, homofobik, transfobik algıyı, dili ve bunun tüm yansımalarını minimize ederek hareketin politik ve ideolojik yönünü berraklaştırmıştır. Ataerkil sistemin yarattığı toplumsal cinsiyet kalıpları, Taksim komününün değişim ateşi içerisinde sorgulanmış ve tartışmaların da en önemli noktalarından biri olmuştur. "Yeni insan"ın yalnızca kapitalizmin üretim ilişkilerinin sorgulanma-

sıyla yaratılamayacağını, aynı zamanda toplumsal cinsiyet kalıplarının radikal bir eleştirisinin de tarihi ve devrimsel bir zorunluluk olduğu, Gezi’de çok net görülmüştür.

Elbette kadın devrimi bakımından oluşan yeni durum, AKP diktatörlüğünde cisimleşmiş ataerkil sistem koruyucularını alabildiğine rahatsız etmiştir. Paris Komünü’nde Fransız burjuvazisinin o ünlü sözünü coğrafyamıza uyarlıysak; eğer ayaklanmacılardan hepsi kadın olsaydı, bu, AKP iktidarı bakımından korkunç olacaktı! Ancak böyle olmasa da kadınlar, ayaklanmaya katılım düzeyiyle erkek egemen sistemin üzerine kabus gibi çökmüştür.

Kadınlarla erkekleri eşit kabul etmeyen AKP zihniyeti, devreye soktuğu cinsel politikalarının karşısında kitlesel başkaldıran kadınları bulmuştur. Kadın bedenini denetim altında tutan politikalarla kadar kadınlar sistematik bir baskı altında kalmışlar ve en son da Haziran ayaklanmasıyla birlikte AKP’ye isyan etmişlerdir. Kadınların bu başkaldırısı, AKP’nin saldırganlığını arttırdığı gibi yine devletin o bilindik şiddet biçimleri devreye konulmuştur.

Eviden kitlesel olarak sokağa çıkan kadınlara, polis “Sokakta ne işiniz var, evinize gidin” söylemleriyle birlikte cinsel tacizde bulunup tecavüzle tehdit etmesi, AKP’nin cinsiyetçi politikalarının en görünen yüzünü resmetmiştir. Kadınları sokakta köşelere sıkıştırarak taciz eden polis, resmi gözaltı

işlemi yapılmaksızın akrep araçlarına bindirdikleri kadınları bilinmeyen yerlere götürerek aynı cinsel saldırıda bulunmuştur. Resmi olarak gözaltına alınan kadınlara uygulanan çıplak arama işkencesi ise saldırıda geline düzeyin üst boyutudur.

Cinsel taciz ve tecavüzün yasallaştırılmış halidir bu. Özellikle ayaklanmada öne çıkan kadınların bu işkenceye maruz kalması, evinden çıkıp sokakları fethe-den milyonlarca kadına mesaj niteliği taşımaktadır. AKP Hükümeti kadınları bu yöntemlerle korkutup eve doğru itmektedir ve bu muazzam kadın başkaldırısını bertaraf etmeye çalışmaktadır.

AKP diktatörlüğünün kadın ayaklanmacılara yönelik bu zorbaca tutumu anlaşılırdır. Zira, yıllardır aileyi güçlendirme amacıyla kadınlara saldırıda sınır tanımamıştır. Elbette kadınlar yıllardır bu politikalara karşı bir mücadele hattı geliştirmeye çalışmışlardır. Dahası, yüz binlerce kadına ulaşip farkındalık yaratmada mesafe kaydetmişlerdir. Haziran ayaklanması bu zeminden yükselip en son aşamada sıçramalı bir değişime doğru ilerlemiştir. Bu bakımdan AKP’nin cinsiyetçi politikaları yerle bir olmuştur.

Taksim Meydanı ve diğer başkaldırı alanlarında kadınlara yönelen vahşice saldırıların altında bu yenilgi yatmaktadır. Bu hezeyanla tahammülsüzleşen AKP, kadınlara karşı açtığı savaşı boyutlandırmıştır. Saldırıların merkezinde kadın bedeninin durması, AKP’nin cinsel zorbalıkta sınır tanımadığını gösterir. Kadınlarda gelişen cins bilincini karartmaya çalışan AKP, kadınların beyinle-

rini, bedenine yaptığı saldırılarla teslim almaya çalışıyor.

Haziran ayaklanmasıyla politik mücadeleye aktif bir şekilde dahil olan kadınlar, onlarca erkek egemen duvarı yıkarak kadın bilinci kazanmışlardır. Tam da politik kadınların cinsel işkenceye maruz kalması yeni bir olgu değildir. Erkek egemen devletin sistematik olarak kadınlara uyguladığı bu cinsel zorbalık, kadınların politik arenada hangi noktada yer alırsa alsın, hedef aynı noktada birleşmektedir; o da, özneleşen kadını nesne pozisyonuna geri itmektir.

Devletin cinsel zorbalığına karşı kadınlar yıllardır bir irade ortaya koydular. Cinsel şiddeti yargılayarak, devletin amacını algılama ve öğretilmiş kadınlığın engelleyici gerilikleriyle mücadele etmenin zeminini yarattılar.

Bugün bakımından durum nasıldır?

Ayaklanma sırasında binlerce kadın gözaltına alındı ya da gözaltı işlemi yapılmaksızın polis otolarında ya da bilinmeyen yerlerde cinsel şiddete maruz kaldı. Peki, bunu kaç kadın açıkladı? Açık ki, burada cinsel saldırıyı açıklayanla açıklamayan kadın arkadaşlar arasında bariz bir açı farkı var. Cinsel işkenceyi yargılamak, onunla yüzleşmek ve kadını nesneleştirme amaçlarını yerle bir etmek için daha fazla mücadele etmek şart. Özellikle forumlarda ve başka örgütlenme alanlarında bu konunun kadınların gündemine sokularak tartışılması ve cinsel saldırıların açığa çıkarılması önemli bir mücadele noktası olabilir. Bu, cinsel saldırıyla yüzleşmenin ve hesap sormanın da ilk adımıdır. Haziran ayaklanmasına ruhunu katan kadınlar, artık geri dönülmez bir mücadele yolunda bu saldırıların hesabını mutlaka soracaktır.

Kırmızı Siyah

ÇİÇEK OTLU

Ağaç

“Bu davet bizim/ yaşamak bir ağaç gibi tek ve hür/ ve bir orman gibi kardeşesine” diyor, Nazım Hikmet dizelerinde.

Ağaç; köktür. Sağlamlılıktır. Yeşildir. Soluktur. Kardeşliktir. Tarihtir. Ağacın insanla ilişkisinde eski ve köklü bir geçmişi vardır. Bu yüzden “üç beş ağaç meselesidir” diyerek ağaç sorununu hafife almak onun kaderini tayin hakkını tanımamak gafletinde bulunmak AKP’ye ait bir özelliktir. Ağacın cazibesi yeşilliğinde, insana huzur vermesinde, doğallığında.

AKP barbarlığı her şeye düşman olduğu gibi doğaya, ağaçlara da düşmandır. Ağaçlar, ormanlık alanlar kapitalist sistemde piyasalaşan bir değeri bulunmaktadır. Ağaç, ormanlar, doğa olmaktan çıkarak inşaat sektörünün şovuna, gösteri alanlarına dönmüştür. Ya villalar ya siteler, ya alışveriş merkezlerine dönüştürülmektedir.

İşte Gezi ayaklanması bu kurtlar sofrasına dur demmiştir. Bir özgürlük ve onur ormanı yaratmak için kavga tutuşmuştur.

Kitle

Ağaç sökümlü, ayaklanmanın başlangıcıdır. Kitle, ayaklanmanın yüzüdür. Kitle olmadan ağaç olur, kitle olmadan ayaklanma olmaz. Ayaklanma anı kitlenin seline ve militanlığına çarpar. Ezberlenmiş, öğretilmiş direniş tarzı yıkılır. Zeka, yaratıcılık, mizah, dayanışma ödedir.

Gezi ayaklanması, kadın özgürlük mücadelesinin bileşenlerinin de tarzını, ruhunu aklını değiştirdi. Gezi ayaklanması, cins bilinciyle kadın devrimine yürümenin anıdır. Evi dünyası yapmayı reddedip sokakları dünyası yapmaktadır. Her gün beş kadının katledilmesine, kadına yönelik şiddete, tecavüze, tacize, kürtaj hakkının yasaklanmasına, töre ve namus cinayetlerine, eşitsizliğe isyan etmektir.

TOMA'nın
önüne geçip

sıkılan suya rağmen "Ey özgürlük" diye haykıran iki kadın. Tayyip'siz, Tacizsiz şiddetsiz katliamsız bir dünya isteyen kadınların sesidir onlar. Erkek egemenliğine isyandır. Ayaklanmada biz de vanz demektir. Korkan, adım atamayan her kadına "Yeter ki iste. Her istek bir yol bulur" özgürlük düşüdü.

Mayıs gecesi.

Ayaklanma-kitle ikiz kardeş gibidirler. Her bireyin direnişi özellikleri, cesareti, yetenekleri olabilir. Birey, tek başına tüm olumlu yanlarına rağmen bir şey ifade etmez. Kitle kolektif gücün toplamıdır. Barikat direnişidir. AKP'ye ve faşizme boyun eğdirmektir. Otorite

olmaktır.

31 Mayıs gecesinden sonra artık hiçbir şey eskisi gibi olmayacak. Her kelimenin anlamı değişti; ölüm, dayanışma, komün, devrim...

Gezi ayaklanması, kadın özgürlük mücadelesinin bileşenlerinin de tarzını, ruhunu aklını değiştirdi. Gezi ayaklanması, cins bilinciyle kadın devrimine yürümenin anıdır. Evi dünyası yapmayı reddedip sokakları dünyası yapmaktır. Her gün beş kadının katledilmesine, kadına yönelik şiddete, tecavüze, tacize, kürtaj hakkının yasaklanmasına, töre ve namus cinayetlerine, eşitsizliğe isyan etmektir.

Taksim'e doğru yürüyor kitleler, karanlıkları uzaklara götürmek için. Gecenin karanlığında karanfiller yüzdürüyorlar faşizme inat. Ya özgürlük, ya özgürlük diye bağıyor gençler, kadınlar, ezilenler.

Kitle, ayaklanmanın her anında yeni tarzlar geliştirir. Esnekler. Düşmana saldırıdan geri çekilme anlarına, barikat kurmalara, barikat başlarında nöbet tutmaya gaz bombalarının etkisini azaltmaya kadar yeni teknikler geliştirir.

Direniş kaçınılmazdır. "Faşizme karşı omuz omuza" sloganında kardeşleşir. Ormanlaşır. Korku duvarları yıkılır. Ayaklanmada direniş, cesaret, cüret esastır. Ayaklanma amaç, barikat araçtır. Ayaklanmanın özgürlük yüzü istense de yok edilemez. Belki de burada yatar ayaklanmanın, kitlenin kitlesel militan gücü. "Ayaklanma sadece bir ayaklanma değildir, sözünün eylemsel anlamıdır 31

Ayaklanmada sembol olmaktır. Kitlenin yarısından fazlasını oluşturmaktır. Sadece kadın devriminin değil devrimin önderi olma iddiasında olmaktır.

Kadın direnişçiler ayaklanmanın kurucusu, yaratıcısı üreticisidir. Yeni bir dilin, yeni bir kültürün yeni tarzın yaratıcısıdır. Bir ayaklanmadan söz ediyorsak, kadın devrimine vurgu yapmak ayaklanmada kadın şafağını yaratanları anlatmak gerekmektedir. Ayaklanmada iddialı olmak, sözünün cevabını sembollerden aramak yeterlidir.

Kızıl kara

AKP, Gezi ayaklanmasında katliamcı, kinci, fütursuzdur, gaz sıkar, ilaçlı su sıkar, plastik mermi sıkar, TOMA'dan gaz bombası atar. Ayaklanmayı durdurmak için şiddetini, dozajını artırır. Yedi fidanı katleder.

İşte bu tablunun içinde iki kadın. İki direnişçi. İki özgürlük ve onur savaşçısı öne çıkar. Sembolleşir. 31 Mayıs sabahı püskürtülen gaza aldırış etmeden, hareket etmeyen kırmızı elbiseli kadın.. Barikatları geçmesini engellemek için TOMA'nın önüne geçip sıkılan suya rağmen "Ey özgürlük" diye haykıran iki kadın. Tayyip'siz, tacizsiz şiddetsiz, katliamsız bir dünya isteyen kadınların sesidir onlar. Erkek egemenliğine isyandır. Ayaklanmada biz de varız demektir. Korkan, adım atmayan her kadına "Yeter ki iste. Her istek bir yol bulur" özgürlük düşüdür. "Gelsin devlet gelsin cop, inadına isyan inadına özgürlük" şiarının, sokaklardaki kadınların marşının yankılanmasıdır.

Sapan

60 yaşındaki kadın arkadaşın cüretidir. "Faşizme inat ilk taş atan biz olma-

lıyız" diyen resimdir. Kendisi için, çocukları için yoldaşları için atar o taşları... Gazetede resimleri boy boy yayınlandığında utanır, beynimiz. Taş atmaya, sapan kullanmayı genç işi saymayı reddetmeyi öğretir. Ayaklanmada, onların da yaş cinsiyet milliyet yoktur. Herkes katılmalıdır kavgaya. En önde cüretlice hesap sorarak. Sapanlı teyze, Abdullah için, Mehmet için, Ethem için, Ali İsmail Korkmaz için atar taşlarını. Yenilmez özlenen bir hayatın sözcüsüdür o. Attığı her taş devrimin ateşini fitiller. Kavganın ortasında dimdik ayakta olmayı öğretir. Attığı her taş, göğsümüzdeki bir top karanfil taşır gibi ölmeyi öğretir.

Tencere Tava

Her ev Taksim'dir. Gecenin karanlığını yırtar, tencere tava sesleri. İlk taş atan gibi semtlerde sokağa çıkıp ses çıkararak kitlelerin toplanmasını, yürüyüşe geçmesini sağlar. Ev kadını olmaktan direnen olmayı seçen kadınların sembolüdür. Erdoğan'a yanıtır, tencere tava eylemleri. Kadına belirlenen rollere itiraz ediyoruz. İyi bir eş, iyi bir anne, iyi yemek yapan değil de; taş atan, gürültü çıkaran, itiraz eden olmak isteyenlerin sesidir.

İlk tencere tava sesi, sessizliği bozar. Sonra polis telsizi, TOMA'nın sesi,

gaz bombalarının sesi karışır sloganlara. En zor anlarda bile, gürültü cezalarının kesilmesine rağmen kadınların özgürlük türküsü balkonlarda, pencerelerde sokaklarda devam etmektedir.

Küfür boya

Ayaklanmayı tarif et deseler ayaklanmacılara kendiliğinden örgütsüz, espirili, geveze her yerin sözlerle yazılı olması. Biraz da serbest kürsü. Hangi duvar boşsa yazılmalılar yazıldı. Kimisi slogan bulamadı, kimisi Penguen, Cem Yılmaz esprileriyle sokakları mizah dergisine dönüştürdü. Herkes kendini ifade etmek için kartonları bezleri donatıyordu.

Bizim toplumumuzda erkek egemenliğinin türediği alan ev, kahvehane, tribündür. Futbol taraftarının kitlesel olduğu bir ayaklanmada dilin eril ve cinsiyetçi olmaması iyi olurdu. Ama eril dilden beslenen tribünler sokağa inmişti. “Küfür etmeyin artık yeter” diye bağrıldığında “Pardon abla, özür dileriz, ama bu gaza da başka dayanılmıyor ki”, “alışkanlık, bundan sonra etmeyiz küfür” sözlerini çok defa duyduk. Kadın özgürlük mücadelesinin, özellikle de feminist kadın arkadaşlarının çağrısıyla duvarlarda boyanan küfürlerden eril yazılmalardan sonra duvarlar özgürlük, onur yazılmalarıyla doldu.

Anneler çocuklar

Cumartesi Anneleri, Barış Anneleri, ölümlere tanıklık etti yürekleri. Meydanlarda çığlık attılar da duyan o kadar az oldu ki... Sevdiklerini, yiğitlerini, evlatlarını bulmak, bir çiçek atmak istediler. Ama duyan olmadı. Onlar yaşamayı sev-

diler, bu yüzden ölmek onlara yoktu.

Erdoğan, “Gelin çocuklarınıza sahip çıkın, Gezi Parkı’ndan alın” dedi. Aneler yüzlerini geleceğe döndüler, hem kendilerini hem evlatları için onurlarını korumaya, korku duvarlarını yıkmaya karar verdiler. Sadece kendi evlatlarının değil, Abdullah’ın, Ethem’n, Ali İsmail’in, Mehmet’in anneleri olmayı görev bildiler.

“Çocuğum annen burada, Onuruna sahip çık” sloganlarıyla Erdoğan’ı yendiler. Onlar, Cumartesi anneleri barış annelerinin yoldaşlarıydı. Belleksiz olmayı itaat eden kadınlık rolleriyle kabul etmeyi reddediyorlardı. Şimdi “haykırmamanın ve analar olarak ortak olmanın zamanı diyerek Gezi’deydiler.

Ali İsmail Korkmaz’ın cenazesi, üç ana aç yürek Abdullah, Ethem, koku-yordu Antakya.. Dimdik ve sessiz duruyorlardı. İsyen bayrakları gibiydiler, Gözlerinde umut, yüreklerinde acı halklarımızın direnişinin resmiydi üç ana, üç yürek. Direnmek ve savaşmak gerekiyor insanlık diye haykırıyorlardı. Susmayın. Abdullah olun, Ethem olun, Ali İsmail olun, Mehmet olun, Medeni olun diye karanlıkta güneş oluyorlardı bize. Karşı koymalısınız insan olmak adına faşizmin uygulamalarına.

Üç ana, üç yürek. Karşı çıkmadıkça

daha çok ölenler, yaralananlar olacaktır. Onları andıkça hüznüleneceğiz ama isyanlaşacağız da. İsyanimızı katacağiz direniş mevzilerinde. Onları anmanın en anlamlı yolu direnmektir.

Beden

“Üç çocuk doğurun” diyen Erdoğan kadınların kaderlerini tayin etme hakkını elinden almaya çalıştı. Bedenin senin değil devletin mülküdür mesajını vermeye çalıştı. Beden bizimdir, ister çocuk da yaparım ister direnişte de yer alırım. İstersem kürtaj da yaparım diyen kadınlar yüksek sesle haykırıyordu. “Bizim gibi üç çocuk ister misin” diye.

Aç, susuz yorgun çadırlarda kalarak güzellik kaygısından sıyrılıyorduk. Özgürlüğü spor salonlarında ararken Gezi parkında bulmak, biber gazi cildi güzelleştirir mizahını yaratmak, Roma arenalarındaki gladyatörler gibi savaşa hazırlanmak, kapitalizmin kadın olmak rolüne itirazdır. Direnişin dayanılmaz yanında yer alıp özgürleşmektir beyinleri...

LGBT

Faşizme inat yaşasın renkli hayat... Zeki Müren’le hayatımıza girdiklerinde “neler oluyor bu hayatta” dedik. Kimimiz alıştı, kimimiz ürkütü, kimimiz dışladı. Ne içimize girebildiler, ne dışımızda kalabildiler. Kahrolsun bazı şeyler. Ama ne o şeyler dediğimizde... Fark etti ki her şey beynimizde yasak onlara! Sokaklar, yaşam aşk cinsellik. Sonra cadı bohçasıyla Esmeray girdi hayatımıza. Biraz alıştık, “Ayol,” diyenlere.

Barikatlara malzeme taşı-

dıklarında “etekli oğlan” gaz bombalarına, tazyikli suya direnirken iltifat olarak “adamdan daha adamsın” sözlerini duydular. Onlar alıştıktı zaten polis şiddetine. Oluşturulan ön yargılar kırıldı. Cinsiyetçi homofobik söylemler ortadan kalktı. “Ayol devrim oluyor”...

Komün

Güneş henüz doğmadan hafif aydınlık bir havada Gezi parkını dolaşmak.. “Çapulcu” cafenin önünde durup sıcacık çayını içmek, peynirli sandviçini alıp yürümek barikalara doğru.

Devrim marketin önünde durup suyunu, yemeğini almak, devrim mutfağından sıcacık yemekler yemek; çayını Dolmabahçe’ye bakan terasta yudumlamak, şarkı dinlemek istediğinizde çapulcu korosuna koşmak, yaralandığında revire taşınmak; kitap, dergi okumak istediğinde kütüphanede oturmak, çeşit çeşit atölyelerde bulunmak, etrafında oluşan çöp yığınlarını gönüllü toplamak; küçük bir yaşam alanı... Polis yok, taciz yok, tecavüz yok, kadın katliamları yok şiddet yok ve en önemlisi para yok.

Dayanışma sadece çapulcu kentinde komününde geçerli değildi. Gaz

Dev-

bombaları atıldığında yüze sıkılan talcidli sülosyonlarla, elma sirkeleri ülkenin her bir yanına dağıldı. “Kız olursa Rennie, erkek olursa Talcid” esprileriyle gaz bombasının psikolojik şiddetini yendik. Biliyoruz, küçük komünlerden büyük komünlere yürüyeceğiz. Bir gün gelecek, devrimi yapacağız. Halklar kardeşçe yaşayacak bu coğrafyada. Kadınlar özgür olacak.

rim marketin önünde durup suyunu yemeğini almak, devrim mutfağından sıcacık yemekler yemek; çayını Dolmabahçe’ye bakan terasta yudumlamak, şarkı dinlemek istediğinizde çapulcu korosuna koşmak, yaralandığında revire taşınmak; kitap, dergi okumak istediğinde kütüphanede oturmak, çeşit çeşit atölyelerde bulunmak, etrafında oluşan çöp yığınlarını gönüllü toplamak; küçük bir yaşam alanı...

Tırnakla kazıyıp alacağız, yaşamımızı özgürlüğümüzü... Bu umutla yürüyoruz geleceğe...

Devrim

Ayaklanmadan söz ediyorsak, kadın devriminin de neresinde olduğumuzu tartışmaya, anlamaya, olumluluklarımızı görmeye, olumsuzluklarımızı görmeye ihtiyacımız bulunmaktadır. Sosyalist kadının aydınlanmasının hangi yansımalarını gördük, önderleştik mi? Bir ayaklanmayla birden bire önderleşmenin mümkün olmadığını farkındayız. Bu süreci doğru tartışmak, geriliklerimize bahaneler bulmamak, savunma psikolojisinin baskısıyla sığınaklar bulmamak en önemlisi.

Sosyalist kadınlar olarak toplumsal devrim mücadelesi alanında bir kadın cephesi oluşturulması önemliydi. Peki Gezi ayaklanması anında kadın cephesinin karargahını kurmaylığını ve savaş düzeninin oluşturabildik mi? Bir politik merkez olup ayaklanmaya kadın devrimi perspektifimizi pratik eylem çizgisinde uygulayabildik mi? İşte bu soruları kendimize sormalıyız. Eğmeden, bükmeden tartışmalıyız. Yalnız konu "ayaklanma anı değil öncesi sonrası nelerle ilgilendiğimizi soralım kendimize. Elbette ayaklanmada yer alıyoruz, onun yüzde 51 kitesini oluşturuyoruz. Buna kimsenin itirazı yoktur.

Barikatları yöneten askeri araç gereçleri kullanan, çatışmanın sınırlarını yükseltmeye zorlayan, Gezi komünündeki çadırda görev alan, sürekli çadırda kalmayı örgütleyen çok az sayıda sosyalist kadın vardı.

Ayaklanma, kadının önderleşmesidir. Cinsel özgürlük ve eşitlik devrimidir. Cins bilincinin sıçramasıdır, yürümektir devrime. Ayaklanma derslerinin gölgesi hep üzerimizde olmalıdır. Sosyalist kadınların duygu ve düşünce dünyasını büyümesi, yeni bir dilin kültürün tarzın

oluşması için de gerekli. Ayaklanmanın öğrettiği akılla düşünmeyi bir önder gibi konumlanmanın nasıl olacağını tartışmalıyız. Böyle davranmazsak, neden küfürleri silmediğimizi, neden bir tane bile SKM çadırı açamadığımızı, forumlarda konuşma görevi verildiğinde duraksadığımızı, ayaklanmada polis şiddeti artığında savaşı yönetme gücünü kendimizde bulamadığımızı. Nedenlerini sorgulayamadığımız gibi doğru yanıtlarda bulmakta zorlanırsınız.

Peki bu kadar mı? Kesinlikle hayır. Siyasette etkin olmadığımız her durumda kadın önderleşmesi için gerekli karar-gâhları cepheleri kurmamız da imkansızdır. Aklımızı, devrim fikrine pratiğimizi ayaklanmaya göre örgütlemeliyiz. Kadın özgürlük mücadelesinin önderi olmak istiyorsak, kadın kitlelerine gitmeyi onları örgütlemeyi rutin bir iş haline getirmeliyiz. Gündemimiz bugünlerde kadın kitlelerine nasıl hücum edebilirim, nasıl örgütleyebilirim. Kadın kitesinin kitleselliği ve militanlığı olmadan kadın devriminden önderleşmek sadece bir hayaldir.

Kadın özgürlük hareketinin yönünü belirleyen etkenler neler olacaktır? Kürt özgürlük mücadelesi ve barış mücadelesinde kadın katliamlarında, Ortadoğu'ya özelde de Suriye'ye müdahalede Rojava devriminin sahiplenilmesinde kadının politik aklını ve iradesini sokaklarda yansıtmaktır.

Önümüzdeki dönem yeni ayaklanmaların habercisidir. Öyleyse sosyalist kadınlar olarak gecenin koynunda yangınlar çıkarmaya hazırlanmalıyız. Devrimci şiddetin ordusu olmalıyız. Kadın devrimi şiarımız, kadın kitlelerinin elinde bayrak olmalıdır. Gelecek günlerimizin kadın şafağının yaratıcılarının sesi yankılanmalıdır barikat başlarında. Dünyayı fethetmeye çıkanlar olarak, önce kendimizi fethetmeliyiz. Haydi, o zaman barikat başlarında buluşmaya.

Kayıp Halka: Kadın

Kadının dünden bugüne yaşamı, öyle basitçe kadın sorunu diye adlandırarak ve geçerken kimi tedbirlerle çözülecek bir kategori değildir. Kadın, insanlığın kayıp halkasıdır. Sorun, yarının eşit ve özgür toplumunu kurabilmek yolunda bu halkanın bulunup yerine konulması sorunudur. Kayıp halka kadını bulmak ve yerine koymak, bir büyük toplumsal devrimdir. Çözüm için önce bunun bilince çıkarılması gerek.

İnsanın kemik yapısının evrimini açıklamak için kayıp halka arayan bilim, ilk toplumsal kayıp halka kadını yok saymıştır. Bilim, insanlığın evriminde/devriminde kadını dışlamıştır. Yani; kadın, kayıp halkadır.

Kadın, insanlığı ayakları üzerinde diken ilk emeğin sahibiydi. Yabanılığın ilk iş bölümü, kadın ile erkek arasındaydı ve doğal özelliği ilkel komünal ekonominin üzerinde yükseliyor olmasının eseri idi. Kadın, soyun üretimi ve yeniden üretimiyle uğraşırken toplulukta, eşit ve saygındı. Bilim insanları bu hayata üç milyon yıl ömür biçiyor bugün. Kadın için hayat böyle sürüp gitmedi. İlkel komünal hayatın içinde kaçınılmaz olarak ortaya çıkan yeni devindirici güç ürün fazlasıydı ve kadın ile erkek arasında mevcut iş bölümü dahil her şeyi köklü olarak değiştirdi. Tarımda ve hayvancılıkta ürün fazlası, önce topluluk, sonra kendi adına erkeğin elinde toplanarak servet/özel mülk olunca, kadın da üretken güçleriyle erkeğin malı oldu. Kadın cinsin büyük tarihsel yenilgisi, ezilmişliği, horlanmışlığı, aklına ve iradesine el konulmuşluğu orada başladı. Soy zincirinin anaya göre belirlenmesi son buldu ve erkeğin egemenliği demek olan babalık hukuku başladı. Bilim insanları, kadının bu haline de 5 bin yıl ömür biçiyor. Yeni sürece; daha tam ifadesiyle, kadının köleleştirilmesi, her şeyiyle sömürgeleştirilmesi demek gerekir. Çünkü paralelinde kadın, yeni yükselen tüm toplumsal ve siyasal yapıların dışına sürülmüştür.

Nedir bu yeni yapılar? Mülkiyet; yani zenginlik, devlet; yani siyaset, yani yönetme işleri? Başka? Fonetik

alfabe, yazı. Bunun yol açtığı bütün bilimsel, sanatsal, kültürel çalışmalar. Dünyü tek tabibi olan kadın, yeni zamanın kadını olmuştur. Dünyü tüm toplumun yöneteni, yeni zamanın yönetilene, dışlanan, ezilen ve horlanana. Dışlanma, yok sayılma, siyasal ve toplumsal yaşamdan tecrit, kaybedilme halidir. Kadın cinsi için, bu tarihten itibaren olan biten budur aslında. Yani, insanlığın toplumsal kayıp halkasıdır kadın. İki yüzlü ahlak ve uygar toplumun bütün çelişkilerinin minyatür olarak bulunduğu tek eşli aile ile de erkek egemenliğinin basit bir doğum ve hizmet aleti haline getirilmiştir. Bu aile biçiminde kendi adı yoktur kadının. Kendi adına bağımsız bir etkinliği, mülkiyeti, duruşu, düşüncesi yoktur. İnsanın kemik yapısının evrimini açıklamak için kayıp halka arayan bilim de, ilk toplumsal kayıp halka kadını yok saymıştır, yani; cinsiyetçidir.

Kadın, bütün sınıflı toplumlar tarihinde soyun üretimini ve yeniden üretimini yaptığı, maddi yaşam araçlarının üretimine her toplum biçiminde devam ettiği halde; ne doğurduğu çocukların, ne ürettiği ürünlerin, ne yarattığı yeni zenginliklerin kendi hesabına/adına sahibi olabiliirdi. Her şey kocaya, aileye, ailenin erkek büyüklerine ait kalacaktır. Kadının kendi varlığı da ancak onlara aitlikle anılabilirdi. Bu tarihsel süreç içinde otorite ve yetki sahibi kadın var olduğu kadarıyla, mevcut erkek egemen sömürü düzeni-

nin sahipliğine hastır. Kraliçe ve prenses kadınlardan, ortaçağ kırımın atarerkil ailesinin büyük kadınına, modern kapitalist düzenin mülk sahibi patroniçesine kadar statü sahibi bir kadın o sisteme aittir, sistemin sürdürücüsü olarak anılabilir ancak. Hiçbiri ilkel komünal düzenin eşit ve eşitlikçi, adil ve adaletli, üretken ve yaratıcı, toplumun saygın kadını değildir. Engels'in "kadın cinsin büyük tarihsel yenilgisi" dediği budur. Babalık hukukunun kazanması analığın yenilgisi, kadının kaybedilmesidir. İnsanlığın kadın bölümü, kendi adıyla, statüsü ve sahip olduklarıyla kayıp halkasıdır. İnsanlık tek halka haline, erkek ve erkek egemenliği sistemi haline gelmiştir. Homofobiklik, cinsiyetçilik, milliyetçilik, militarizm; tümü erkek egemenliğini yaratan maddi toplumsal koşullarda ve kadının kaybedilmişliğiyle birlikte var olmuştur.

Şöyle de denebilir: O tarihsel andan beri insanlık tek ayak üzerinde yamuk yumuk, düşe kalka yürüyor, yürümeye çalışıyor. İnsanlığın büyük bölümünün acıyla, ızdırapla, adaletsizlik, yokluk ve yoksullukla yaşıyor olmasının kaynağı özel mülkiyet sistemiyse, onun bir yüzü de kadın halkasının kayıp olmasıdır.

Yazının ortaya çıkışı, sınıfların, devletin doğuşu aynı süreçlerdir. Kadının büyük tarihsel yenilgisiyle zaman-zağışını da şöyle bir söyler geçeriz. Oysa bu, mülkiyetin erkek eline geçmesi kadar önemli sonuçlar

Krali-

çe ve prenses

kadınlardan, ortaçağ kırımın atarerkil ailesinin

büyük kadınına, modern kapitalist düzenin mülk sahibi patroniçesine

kadar statü sahibi bir kadın o sisteme

aittir, sistemin sürdürücüsü olarak anılabilir ancak. Hiçbiri ilkel komünal düzenin eşit ve eşitlikçi, adil ve adaletli, üretken ve yaratıcı, toplumun saygın kadını değildir. Engels'in

"kadın cinsin büyük tarihsel yenilgisi" dediği budur. Babalık hukukunun kazanması analığın

yenilgisi, kadının kaybedilmesidir. İnsanlığın kadın bölümü, kendi adıyla, statüsü ve sahip

olduklarıyla kayıp halkasıdır. İnsanlık tek halka haline, erkek ve erkek egemenliği

sistemi haline gelmiştir. Homofobiklik, cinsiyetçilik, milliyetçilik, militarizm;

tümü erkek egemenliğini yaratan maddi toplumsal koşullarda ve

kadının kaybedilmişliğiyle birlikte var olmuştur.

yaratmıştır. Yazı tarihi, beş bin yıllık köleliğin ta kendisi çünkü. İnsanlığın yazılı eyleminin kadını içermemesi demektir bu. Yazı, bilginin, bilgisel gelişmelerin kaydı ve aktarımı öncelikle. Kadının dışlandığı yerde kaydı olabilir mi? Bilgi yol göstericidir, her zaman ve her yerde. Yazı bunun aracı olduğunda kadın bu eyleyişte yoktur. Yani, yazısız dönemin mimari ve duvar resimlerinde kalmıştır üreten, yöneten ve saygın kadın.

Yazı, bilginin ve yanında aklın, iletişimin gelişimidir. Yazı ile ilişkisi kurulmamış kadının aklın ve iletişimin gelişmesinin dışında kalacağı da açık değil mi? O nedenledir ki, erkek egemen sınıflı toplumların bütün otoriteleri, kadını, “saçı uzun akılı kısa” saymış ve hatta beyin çapı ve fonksiyon ölçümlerinde eksik çıkarılmıştır. Bugün bile burjuva bilim, genel bir kural olarak, beyinde sayısal merkezi lobu erkeklerle, sözelin merkezi lobu kadınlara has sayar. Dün, burjuva aydınlanma çağına dair tüm kurgular kadın görmezden gelir bu yüzden. Kuşatmayı yarabilen az sayıda kadın, bilimde kocalarının gölgesinde ve onların adıyla anılmak zorunda kalmıştır.

Yazı, tarih yazımı demektir. Kadını dışlamıştır tarih. Sözüünü ettiğimiz durumun tam ifadesi bu. Yazıyı erkek kullanır. Kendisini, kendi egemenliğini, tüm sistemin sahibi olarak kendisi yazar. Tarih kitaplarına girebilen kadınlar hem istisnadır hem de sistemin içinde sistemin sürdürücüsü ya da sistemin olanaklarına sınıfsal konumları nedeniyle ulaşabilen kadınlardır. Tarih, bilinçli insanları eylemi ise eğer, bilinç kanallarından kadının uzaklaştırılmış olduğu koşullarda oluşturulmuştur. Bu yüzden, tarihte kahramanlar hep erkektir. Kadınlar ise kahramanların yolunu gözleyenlerdir, tarihsel eylemin kitleleridir.

Felsefe, kadını, yarım erkek ya da “bozulmuş erkek” (Aristo) olarak anmıştır. Komik gelir bugün ve güleriz. Oysa çok

önemlidir ve erkeğe dayalı düzenin tüm içeriği yüküldür bu tanıma: Erkek insandır, kadın insanlığın zoraki yüküdür. O nedenle felsefeciler birbirlerine, “mümkünse kadından uzak yaşayın” demişlerdir. Oysa anlamaya çalıştıkları evreni ve dünyayı ilk algılayan, yıldızlara bakarak ilk yorumlayan ve insan yaşamına öncülük bilgilerini edinen kadındır. Ama onlara göre bunlar normal felsefe değil kadının cadılık hallerinin ürünüdür. Erkek egemenliğinin tüm sisteme egemen olduğu koşullarda kadını felsefeye girmesi olanaklı değildir. Özellikle Batı yarımkürede aydınlanma çağına kadar kadının felsefeyle uğraşmadığı binlerce yıl var. Bugün bile sorulur: Niye kadın felsefeciler yok? Dönüp şöyle sormak gerekir; nasıl olabilirdi ki? Doğru soru budur, gerçeğin bilgisi bu soruyla açığa çıkarılabilir. Felsefecilerle uyumlu tüm tek tanrılı dinler ve dinsel otoriteler, “erkeğin elinin kiri, günah nesnesi” saymış, sığa ve köteksiz bırakılmamasını buyurmuştur.

Modern burjuva düzen, kadını politikanın dışında tutmak için her türlü olanağı kullanmıştır. Burjuva aydınlanmalarının liderleri felsefeciler, teorisyenler de kadının erkekle eşit olamayacağını, asli işinin ev olduğunu yazmış ve yaymışlardır. Burjuva devrimler, toplumsal ayaklanmalar kadınların eşitlik taleplerini bastırmış, her yerde kadın hareketini boğmuştur, ya da işbirlikçiler yaratarak sönmümlenme yoluna sokmuştur. Yani, burjuva devrimlerde de kadın kayıp halkadır.

Edebiyattan sanatın çeşitli dallarına kadar her yeni üretim alanı öncelikle kadına kapalı kalmıştır. Şurada burada yapılabilmiş üretimler yok sayılmış, görmezden gelinmiştir. Kadının ilk yazınsal ürünlerini yayımlayabilmeleri bile erkek isimler kullanılarak mümkün olmuştur. Kadını genel eğitim hakkından yararlanabilir hale gelmesi, şunun şurasında bir yüzyıl kadardır. Meslek sahibi olması da öyle. Her türlü emeği ücretli kılan kapitalizm, kadının ev-

deki emeğini hala görmüyor, gasp etmeyi sürdürüyor. Bu gerçek karşısında, kadın cinsi için kendi ürettiklerine bu kadar yabancı bırakılmış bir başka yeryüzü canlısı var mı, diye sormak abes olmasa gerek.

Toplamından varabileceğimiz temel sonuç şu; kadının dünden bugüne yaşamı, öyle basitçe kadın sorunu diye adlandırarak ve geçerken kimi tedbirlerle çözülecek bir kategori değildir. Kadın, insanlığın kayıp halkasıdır. Sorun, yarının eşit ve özgür toplumunu kurabilmek yolunda bu halkanın bulunup yerine konulması sorunudur. Kayıp halka kadını bulmak ve yerine koymak, bir büyük toplumsal devrimdir. Çözüm için önce bunun bilince çıkarılması gerek.

Özel mülkiyetin çıkışını “büyük bir toplumsal ilerleme” saymıştı Engels. Ama hakkını yemeyelim Engels’in; aynı zamanda bu büyük ilerlemenin kadının köleliği olarak geliştiğini ve “görece gerileme” olduğunu da eklemiştir. “Görece gerileme”nin kadın açısından bir tarih yazımı bulup yerine koyamayan gerçektir. Kadını çözmekle yüzleşmekte. Bütün tarihin tam demektir. Kadını devrimci düşüncelerin ve tam programının dışlamıştır tarih. Sözü devrim girişimlerinin, sosyalist devrim planlarının kayıp halka kadını hesaba katmadan, kayıp halkayı bulma ve yerine koyma eyleyişi demek olan kadın devrimini içermeden olamayacağının da bilincine erişmek demek bu. Bütün devrimlere aynı zamanda kadın devrimleri eşlik ediyorsa, kadın siyasetin merkezinde yer alıyorsa eğer, orada gerçek bir toplumsal kurtuluş başlayabilir. Kadın devrimiyle,

üst oluş” idi. Sosyalist devrim programı bir genelleme değil, somut bir toplumsal ve siyasal bir devrim programı olarak iki unsur (özel mülkiyet ve erkek egemenliği), hem birlikte hem de ayrı ayrı- özgün karşıtlıkları nedeniyle- ele alınmalıdır. İki duruma iki devrim; sosyalist devrim ve kadın devrimi olarak formüle etmelidir. Çünkü insanlığın “kayıp halka”sını bulma eyleminin toplam adı/programı “kadın devrimi”dir. İşçi sınıfının kurtuluşu kendi kollarındadır, diyen Marksizmin yöntemi, kadın cinsin kurtuluşunu da, kendi isyanını başlatarak, kendi devrimini yapması gerektiğine vardırmalıdır. Kadın devrimi olmadan sosyalist devrim “kadınlara eşitlik” vb. gibi sınırlı ve ağırlıklı olarak demokratik taleplerle bezeli bir programla kurtulamaz. Çünkü devrim deneyimlerinin, daha düne kadar Marksist yazının ve Marksist önderliklerin temel eksiği burasıdır. Şimdi sorun, dün karanlıkta kalan ve öyle olduğu için de devrim deneyimlerinde kayıp halkayı bütünlüklü olarak bulup yerine koyamayan gerçektir. Kadını çözmekle yüzleşmekte. Bütün tarihin tam demektir. Kadını devrimci düşüncelerin ve tam programının dışlamıştır tarih. Sözü devrim girişimlerinin, sosyalist devrim planlarının kayıp halka kadını hesaba katmadan, kayıp halkayı bulma ve yerine koyma eyleyişi demek olan kadın devrimini içermeden olamayacağının da bilincine erişmek demek bu. Bütün devrimlere aynı zamanda kadın devrimleri eşlik ediyorsa, kadın siyasetin merkezinde yer alıyorsa eğer, orada gerçek bir toplumsal kurtuluş başlayabilir. Kadın devrimiyle,

kadın yeniden kendi adıyla, kendi üretimi ve yaratıcılığının bütün görkemiyle gözlerimizi kamaştırarak bir varlık olarak yükselecektir, insanlığın yaşamında. Marksist hareketin ve tüm kadın özgürlük hareketinin yapması gereken, buna daha fazla sahip çıkmak, bu uğurda daha fazla mesai harcamak olmalıdır. Çünkü devrim ve parti deneyimlerinde kadın önderler ve kadın örgütlenmelerin de kayıp halkalarımızı bulup yerine koyma çabasına ihtiyaç olduğu açık değil mi?

Kendiliğinden ve kendinde kadın

Cins bilinci, kadın aklı, iradesi, kadın örgütlenmesi ve kadın devrimi, kendiliğinden kadından kopuşmanın kendinde kadına ulaşmanın araçları ve aşamaları diyebiliriz. Ama aynı zamanda, kaybedilmiş halkayı bulup sımsıkı elde tutmak için tarihsel eylemin araçları ve aşamaları olarak da tarifleyebiliriz.

Kendiliğinden ve kendinde sınıf ayrımı aynı tarihsel süreçte, aynı ekonomik zeminde zorunlu olarak doğmuş olan işçiler topluluğu ile burjuvaziden bağımsız hareket eder hale gelmiş işçi sınıfı arasındaki farka işaret etmek için kullanır Marksizm. Maddi yaşamı üretim süreçlerinde biri burjuvazi üretim araçları sahibi ve yöneten iken, işçi üretim araçlarından koparılmışken üretimi gerçekleştirendir. İş gücünü bir günlük geçim araçlarını temin etmesini sağlayacak kadar bir parayla mülk sahibine kiralarsa ancak yaşamını sürdürebilir. Bu onun, yaşamda kalma ya da açlıktan ölme özgürlüğüne sahip olmasıdır. Bunun ötesinde her şeyi mülk sahibi, mülk sahipliği nedeniyle tüm yetkileri, inisiyatifini kuşanmıştır. Burada yetki, inisiyatif akıl devreye girdiği için mülk sahibi

olan burjuvazi, kendi çıkarlarını bilen ve koruyandır. Bu bir egemenlik, yönetme gücü, bilincidir. Temelinde sahiplik vardır, tam tanımıyla sınıf bilincidir bu. Burjuvazi, tüm süreçleri kendisi için yönetebilir hale böyle gelir.

İşçi ise, sermayedarın fabrikasında, onun sağladığı üretim aletleriyle kendi iş gücünü kullanarak yeni ürünler ortaya çıkarırken esasen sermayedar için çalışır. Kendisine düşen pay, bir günlük ücrettir. İşçi üretim süreci içinde önce ücretinin yetmezliğini, sonra patronun baskısını/gaddarlıklarını ve nihayet ayrıcalıklı halini görür ve çeşitli taleplerle mücadeleye başlar. Üretim süreci içinde kendi durumunu değiştirmeye, haklarını genişletmeye girer. Sendikalar ve sendikal mücadele böyle başlar. Nihayetinde toplumdaki bütün yoksullukların, yoksunlukların, zulüm ve işkencenin, keyfiliklerin kaynağını görmeye başlar. Politik örgütlenme, ayaklanmalar, parlamento baskınları, barikat savaşlarına böyle geçilmiştir. İktidarı alma, devrim ve ayaklanma süreçlerinde artık işçi sınıfı kendisi için sınıftır. Bu hale gelmiş olan işçi sınıfı, diğer ezilenlerin de altında toplanacağı bayrağı açar. Bu söylediklerimiz 19 ve 20. yüzyılda yaşanmıştır. İşçi sınıfı hareketinin/pratiğinin sonuçları olarak genelleşmiş (teori) bilgidir.

İnsan soyunun yarısı kadın cinsi için de benzer yol ve benzer şekillerde kendisi için cins olma halinin geliştiğinden söz edebilir miyiz? Önce kadın cinsin hanesine düşen gelişmelere kabaca göz atalım. Teorinin ilk ürünlerini veren ütöpik sosyalistler kadın cinsin ezilmişliğini teorik çıkarsamalar yapmaya elverişli ilk irdeleyenlerdir.*

Ütöpik sosyalizmin aşılması ve bilim-

(*) Cins olarak kadının bütün zamanlarda köleleştirilmesine, ezilmesine ve her tür baskıya karşı mücadelesi olduğu, olması gerektiği gerçektir. Kadın hareketi, her geçen gün bu tarihi biraz daha aydınlatmaktadır. Burada bunu görmediğimiz sanılmamalı. Aydınlanma ve direniş tarihini kapitalizmle başlatıyor gibi olmamız toplumsal hareket ve toplumsal teorinin konusu haline gelme ortamı nedeniyeldir.

sel sosyalizmin kuruluşu, Marks ve Engels ile başlamıştır. Onların ilk ortak eseri Manifesto, sınıflı toplumun çekirdek ailesinin kadının evsel köleliği üzerinde kurulduğunu, bu evliliğin ikizinin fuhuş olduğunu açıklar. Ailede, erkek patron, kadın ise proleterdir. İlk sınıf çatışması, ilk ezilme hali kadın cinsin erkek tarafından baskı altına alınışıyla zamandadır. Öyleyse sınıf çatışmasındaki genel esasları kadın ve erkek arasındaki çelişkili birliğin temel yönlerinde de buluruz.

Kadının toplumsal yapıda eşitsiz bir hiyerarşik düzene bağlı olduğunun açığa çıkarılması/bilincine ulaşılması zaman ve zemin gerektirmiştir. Önce öncülerin kafasında ve eyleminde somutlaşmıştır.

Kadın cinsin kendi halinde iken cins bilinciyle nasıl buluştuğunun anlaşılması demek bu biraz da. Kapitalizm evdeki üretimi fabrikaya, kadını da fabrikaya ucuz iş gücü olarak çekmiştir. Fabrikadaki kadının evde “özel” hizmetli pozisyonu sürünce cins bilincinin ortaya çıkışı mümkün olmuştur. Fabrika işçisi kadınlar, çocuklarını yüzüstü bırakarak geldiklerinde eşit ücretli olamamışlar, evdeki hayatlar çatırdama-

ya başlamıştır. İşçi kadınların taleplerine daha iyi çalışma koşulları, erkeklerle eşit ücret istemi yanında çocukları için talepleri eklemeleri bu nedenledir. Cins bilinci, bu taleplerde nüve olarak vardır. Süreç ilerlediğinde ekmek yanında gül de talep etmeleri, oy hakkı mücadelesinin bir tarafı haline gelmeleri, cins bilinci ve cins eyleminin geliştiğinin göstergesidir. Sendikalar ve giderek par-

tilerde kadın hakları mücadelesi ve ayrı kadın örgütlenmelerinin ortaya çıkması, işçi sınıfı ve emekçi kadın saflarında erkek egemenliğini de hedefine katan kadın özgürlük mücadelesinin yeni duraklarıdır.

Fabrikanın dışında kalan orta sınıf kadınlar evdeki kapatılmışlıklarının, eğitim, meslek ve mülkiyet gibi taleplerinin karşılıksız kalmasının kendilerini ezen bir hiyerarşinin ürünü olduğunu fark ettiklerinde, bunu bilince çıkardıklarında, bir hareket geliştirmeye yönelmişlerdir. Daha da önemlisi, kapitalistleri iktidara taşıyan burjuva devrimler kadınlara eşit yurttaşlık haklarını tanımaya yanaşmamış, buna karşı gelişen kadın mücadelesiyle hareket siyasallaşmıştır. Cins bilinci nüveleri bu hareketin öncelidir ve bir aydınlanma ile hareketin kitleleşmesi birbirine paralel gitmiştir. Kapitalizmle birlikte yeni olan, bu perdenin yırtılabilir hale gelmesidir. Perdenin yırtılması cins bilinci, eylemi de kadın kurtuluş hareketidir.

Birbirine paralel gelişen kadın cinsin yeni hayatı, bilinci ve eylemini 20. yüzyılın başında değerlendiren Kollontay, bu ilk süreci değerlendirerek, yeni hayatın ortaya çıkardığı yeni kadınları şöyle betimler: “Abartılmış disiplin, boyun eğme ve kişiliksizlik yerine özgürlük ve bağımsızlığa değer verme, sevdiği erkeğin görüntüsüne girmek ve onu yansıtmak için saf çabalar yerine kendi kişiliğini kanıtlama, ikiyüzlü ‘namus’ yerine yeryüzü sevinçlerindeki haklarını isteme, sonunda aşk hikayelerini yaşam içindeki sınırlı bir

yere koyma, yeni kadının uğraşları bunlardır. Önünüzde duran, erkeğin gölgesi durumundaki kadın değil, kendinde bir kişilik olan yeni kadın.”

Tanınımın bütünüyle ilgilenmeden, giriş ve bitiş cümleleriyle yetinebiliriz. Özgürlük ve bağımsızlığa değer vermek, erkeğin yansıması olmamak ve erkeğin gölgesinde değil kendinde bir kişilik olmak, yeni toplumsal koşulların yarattığı yeni bir kadın kimliğinin esası ve özü. En öz anlamı da; “kendinde bir kişilik” sözlerinde yakalamaktayız. Bu kez Kollontay’ın “kendiliğinden sınıf, kendinde sınıf” tanım benzerliğini, kadının cins bilincine sahip haliyle sahip olmadığı hali ayırmak için kullandığını görüyoruz.

Demek ki kadın cins bilinci öncelikle, 5 bin yıl hanesinde ve ismiyle anılabildiği erkek’ten, yani erkek egemenliğinden bağımsızlıkta somutlaşır. Özgürlük de bu bağıntıya sahiptir. Cins bilincinin ilk ifadesi bağımsızlık ise duruşu da kendinde ya da kendisi için bir duruştur, bundan sonraki duruşu, hayatı bunun üzerinden kuracaktır.

Proletaryanın ve tabii burjuvazinin de safalarında yükselen bu yeni kadın kimliği, cins bilincinin ilk ve başlıca belirtisidir. Tarihten biliyoruz ki bu iki kadın grubu da en baştan cins bilinciyle hareket ettiklerinde, durumlara/ erkek egemen ve kapitalist sisteme/devlet ve yasa koyucularına karşı devrimci saldırılar yönelttiler. İşçi kadın önce ücret eşitliği istedi, burjuva kadın ise yasal eşitlik, eğitim hakkı ve oy hakkı istedi. Birinciler yasalara bakmaksızın hayatın, doğrudan üretimin içinde eşitliği daha kolay elde edebilir gibi görünse de evdeki dahil, öyle olmadı, işçi kadının bağımsızlık mücadelesi zorlu mücadeleler gerektirdi.*

Lenin de ezilen cinsi ezilen ulusa benzetir ve ikisinin de kurtuluşu için

kendi kaderini tayin hakkından söz eder. (Devrim sonrası eski sömürge halkların kadınlarını da “ezilenin en ezileni” olarak tanımladığını ve partinin oradaki görevlerinin katmerli olduğuna işaret ettiğini de ekleyelim.) Ezilen cins ya da ezilen ulusun kendi kaderini tayin hakkının gerçeğe dönüşebilmesinin ön koşulu durumunun bilgisine/bilincine varılması gerekir. Bilinçlenme süreçleri bakımından da bir koşutluk olduğu açık. Bilincin ortaya çıkışı -ki, kendi başına bir gerçek değil, maddi olarak var olan ama gizlenmiş gerçeğin yansımasıdır- elbet öncülerin kafasında ve eyleminde, ulusun tümünün bu bilince ulaşması da, örgütlülüğü ve eylemi gerektirir. Onların bilinçli eylemi, uluslaşma süreci tüm ulus bireylere yayılmasını hızlandırır, kendi kaderini tayin hakkını kullanma hareketine çekilmesini sağlar ve ulus devletin doğuşuna ulaştırılabilir. Bu olgu, kadın cins bilincine ulaşma ile kadın hareketinin kitleleşmesinin bağlantısı için de geçerlidir. O da bir tarih içinde oluştu.

Tarihin kayıp halkası kadının, iki sınıf içinde ayrı öncüllerden doğan hareketi aynı yüzyılda içinde başladıkları halde ayrı kulvarlarda, ayrı yollarda yürüdüler. İşçi kadın kaderini, işçi sınıfının devrimi içinde birleştirip sürecin parçası olurken, cins bilincini sınıf bilinci içinde eritti. Burjuva kadın hareketi ise, sistemden bağımsızlığını, toplumsal saldırı gücünü kaybetti. Tarih Ekim Devrimi’ne vardığında, bu iki kadın hareketi çoktan yollarını ayırmıştı. Ayrılık, burjuva kadın hareketinin sosyalizm ve devrim bayrağıyla buluşmasını, işçi kadın hareketinin de devrime eşlik edecek kadın devrimiyle buluşmasını engelledi. Ekim Devrimi’nin kayıp halkayı insanlığa yeniden kazandıran muazzam atılımları feminist hareket için anlamlı ol-

(*) Kollontay’ın bu noktadaki yorumu, esasen bir devrim anının ürünü sayılmalı. Kollontay’ın tespitinin koşullu doğruluğunu, Kürt kadının hareketinin özgürleşme düzeyinde, ortamında test edebiliriz.

madı, uzun süre siyaset sahnesinde görülmedi. Devrimin gidişatında kadın özgürlüğü ve bağımsızlığı çizgisi de silikleşti. Özellikle Kollontay'ın kadın özgürlüğü teorisini kurma ve yaşama girişimlerinin yarım kalması da bu bilançonun içinde sayılmalı.

Durumu, İkinci Dalga Feminist Hareketin doğuşu koşullarında yeniden ele aldığımızda, iki kadın hareketi arasındaki bölünmenin derinleşerek sürdüğünü görürüz. '68 başkaldırısının bir parçası olan feminist hareket, kadın ezilmişliğinde atarckinin bir sistem olarak kapitalist sistemin bütününe, tüm yapılarına ve uygulamalarına içkin olduğunu açığa çıkardı. Bu, kadın özgürlük mücadelesinin kapsamını ve hedeflerini açığa çıkarmak bakımından oldukça önemli bir gelişmeyi ifade ediyordu. Nitekim cins bilinci, kadın devrimi, ev içi emeğin ücretlendirilmesi gibi temel tezler bu süreçte daha çok sosyalist feminist kadınların eseridir. 50'lerden başlayarak 70'lerde, '80 ve 90'lara kadar kadın

mücadelesinin bir dizi kazanımı, bu emeğin ürünü sayılmalı. Kayıp halka kadını arayışın ve kaybetmeye karşı savaşımın görüngüleridir her biri. Ancak feminist hareketin toplumsal devrim dinamikleriyle buluşamayan doğası itibarıyla ileriye doğru büyük bir toplumsal gelişmeye yol açamamıştır.

2000'lerde yeni bir duraktayız. Bu durak, sosyalist kadınların ulaştığı cins bilinci, kadın devrimi ve bunun yaşama müdahalesiyle karakterize olmaktadır.

2000'lerde yeni bir durak, sosyalist kadınların ulaştığı cins bilinci, kadın devrimi ve bunun yaşama müdahalesiyle karakterize olmaktadır. Şimdi kayıp halka kadın, kendi gerçek kurtuluşu rotasını bulmuştur. Bütün kadın hareketinin birleşebileceği, birleşmesi gereken rota burası. Kayıp halka, kadının tek tek öncü kadın ya da öncü kadın gruplarından çıkıp kitlesel olarak kendi kimliğiyle buluşması rotasıdır bu. Kadının kendisi için cins halinde kendi özgürlük mücadelesiyle yürüme rotasıdır bu. Bütün toplumsal hareketle buluşma, onu köklü olarak etkileme, cins eşitliği yönünde dönüştürme gücüne sahip olmak rotasıdır bu.

Şimdi kayıp halka kadın, kendi gerçek kurtuluşu rotasını bulmuştur. Bütün kadın hareketinin birleşebileceği, birleşmesi gereken rota burası. Kayıp halka, kadının tek tek öncü kadın ya da öncü kadın gruplarından çıkıp kitlesel olarak kendi kimliğiyle buluşması rotasıdır bu. Kadının kendisi için cins halinde kendi özgürlük mücadelesiyle yürüme rotasıdır bu. Bütün toplumsal hareketle buluşma, onu köklü olarak etkileme, cins eşitliği yönünde dönüştürme gücüne sahip olmak rotasıdır bu.

Sosyalist kadınların, kadın özgürlük mücadelesi deneyimlerinden iz sürerek ulaştıkları ve yeniden kalıba dökmeye giriştikleri cins bilinci, kadın aklı ve kadın devrimi görüş açısı, teorik ve pratik üretimi, kayıp halka kadının bulunması teori ve eyleminin bugünkü hali ve düzeyidir. Sosyalist Kadın Meclisleri pratiği, son üç-dört yıldır cins bilinci ve kadın devrimi fikrinin somutlanmasıdır.

Sosyalist Kadın Meclisleri, sosyalist saflarda gerçekleşen somut bir kadın ayaklanmasının siyasetin merkez kurumu partilerin yaşamına, eylemine kadını, iradesini ve inisiyatifini taşımının, ortak etmenin organlarıdır. Bugün bunu gerçekleştirebilmesinden bağımsız olarak, kadın cinsin partili süreçlerden başlayarak, erkek egemen siyaset tarzının tekeli ni kırma anahtarı. Maddi varlık olarak da kadını karar organlarda öne çıkarma, eşit hale getirme aracı. Kadınların partide eşit sayıda temsili, kadının parti

aklı, iradesi ve inisiyatifinin yarısı olmasıdır. Eski model, kadın kolları gibi basit bir parça olmayı reddetmektir. Devrim ve sosyalizm program, strateji ve taktiklerine kadın cinsine dahil olmasının da kaldıracağı olacaktır.

Sosyalist Kadın Meclisleri'nin, "mutfaqları terk etme kararı", siyasi kadınları da girdabında tutan geleneksel rollerden, geleneksel iş bölümünden koparmayı hedeflemiştir. Geleneksel rollerde ve geleneksel iş bölümünde yutulan, heba olan enerji ve zamanını kurtarmayı, burada saklı kalan sömürüyü açığa çıkarmayı öngörmüştür. Geleneksel iş bölümü ve rollerin yarattığı geri kalmaları, inisiyatif ve irade kayıplarını durdurmamayı; kadın aklını, iradesini ve inisiyatifini geliştirme olanaklarını artırmayı öngörmüştür.

Sosyalist Kadın Meclisleri'ni üreten cins bilinci kadının aydınlanmasıdır. Kadının kendi -partinin de kadın- akli iradesi ve inisiyatifini kuşanmasıdır. Meclisler modeli, kadın devriminin ateşleyicisidir. O nedenle Sosyalist Kadın Meclisleri; "Cins bilinciyle aydınlanıyor, kadın devrimiyle özgürleşiyor ve siyasetin merkezine yürüyoruz" diyerek kuruluşunu ilan etmiştir. Siyasetin merkezine yürümek, yeni bir düzeydir. Alışılmış parti kadın çalışması rutinlerinin terk edilmesidir. Kadının siyasetin merkezine yürümesi formülü, kadını doğrudan siyaset organlarında kararların oluşumunda eşit özne olmasını hedefleyen bir yürüyüştür. Kadın aklına baş vurmamayan bir parti kararı olmayacaktır. Kadın kararına uymayan bir parti organı olmayacaktır. Siyasetin tabanı değil, tavanı da kadın aklıyla birlikte oluşacaktır. Parti de böylece akıl bütünlüğüne, irade ve inisiyatif bütünlüğüne ulaşacak, kadın devrimi ateşiyle erkek egemen tarzının kirinden pasından zaaflarından arınma olanağına kavuşacaktır.

Geçtiğimiz döneme bakarak, kadınların partileşmesinin önemi ve yaratacağı

değişim gücünü kestirebiliriz. Siyasette kadın akli, iradesi ve inisiyatifli alışılmış siyaset tarzlarının, siyaset kültürünün ve normlarının sarsılması demek olacaktır. Siyasetin bütün konularına kadınların katılması, kadın kitlelerini parti siyasi çalışmasında ortak etmenin önünün açılması demektir. Keza, kadın kitleleriyle siyaset yapmak deyince de kadınların kendileri için de siyaset yapar hale gelmelerinin yollarının açılması demek olacaktır. Ev içi emeğin ücretlendirilmesi mücadelesi, kadının kendi adına, kendi emeğinin hakkını elde etmek için siyaset yapmasıdır. Muazzam bir kadın enerjisi uyandırmaya, kadınları bütün toplumsal kimliklerinden koparmaya, kendisi için siyaset yapar hale getirmeye adaydır. Binlerce yıldır gaspedilen emeğinin karşılığını koparıp almak savaşı, büyük kadın kitlelerin cins bilinci kuşanmasını ve toplumsal devrimlerin içinde kadın devrimini güvencelemesine hazırlayacaktır. Sosyalist Kadın Meclisleri, öncülerden menkul örgütler değil, kadınların kitlesel örgütlenme modelidir. Kolay erişilebilir, siyasete canlı katılımı sağlar, her katılanı özneleştirmeye uygun iş ve alan sağlar özellikleriyle çekim merkezleri olmaya adaydır.

EK: "Özel mülkiyet temelinde tek eşli evliliğin/babalık hukukunun ortaya çıkışını "büyük bir toplumsal ilerleme" saymış olan Engels, bu büyük ilerlemenin aynı zamanda kadın cinsin köleliği olarak geliştiğini ve "görece gerileme" olduğunu eklemiştir. "Görece gerileme"nin kadın açısından bir tarifi yapılırsa da, -kendisinden sonra da- adının tam konulmadığı, çözümü bütünlüklü programının -kadının evsel köleliğinin doğrudan üzerinde yükseleceği "maddi yaşamın üretiminin" ikinci yönü, "soyun üretimi"nin dahil edilmediği- çıkarılmadığı da bir gerçek."

Sandino'nun Kızları ya da “Umut Kadınları”

“En önemli başarımın devrimci militanlığa göz dikmek olduğunu anlıyorum. Bir insan kendisini tam anlamıyla devrimci eylem içerisinde kavrayabiliyor. Bir erkek ve kadın yaratmanın en somut yolu, her gün bu eylem içerisinde yatmakta.” Lea Guido

Sandino'nun Kızları, Nikaragua'da diktatör Somoza'ya karşı özgür Nikaragua için sınırsızca kendilerini ortaya koyarak savaşan kadınların öyküsü... Yediden yetmişe kadınlar, oğulları ve kızlarıyla bin bir türlü zorluğa ve acıya rağmen özgür ülkelerinde, eşit bireyler olmak için Sandinistler'e katılırlar.

Sandinistler, Nikaragua halkının acılarını yüklenip Che'nin de vasiyetine uyarak, ABD emperyalistlerine ve onların yerli uşağı Somoza diktatörlüğüne karşı, özgür Nikaragua için ayaklanırlar. Onca eşitsiz güce rağmen “ABD'nin hemen arka bahçesinde” halk devrimini gerçekleştirirler.

Devrime kadınların katılımı oldukça yüksektir. Evin dört duvarı arasına hapsedilen kadınlar yoksulluğu, acıyı iliklerinde hisseder. Feodal değer yargılarının güçlü olduğu Nikaragua'da, evin tüm ihtiyacını gören, çocukları yetiştiren, eşlerinin ve yaşlıların bakımını üstlenen kadınlardı. Kadınlar, çoğunlukla yoksullukla başa çıkamayarak evi terk eden eşlerinin, yerini alarak ailenin geçimi için çalışma yaşamına da girmişlerdi. Bunca ağır yükü omuzlayan kadınlar için Sandinistler'e katılmak, aynı zamanda, geleneksel kadınlık rolüne de

Sandino'nun Kızları kitabı, özgün mücadele deneyimlerini canlı tanıklarla aktarmanın yanı sıra kadınların tüm yaratıcı yöntemleri kullanarak nasıl örgütlendiklerini anlatması ve deneyimlerini paylaşması bakımından da okunması gereken kitaplardan biri olmayı hak ediyor.

isyandı. Ve hayat içerisinde bunca acıyı, yoksunluğu yaratan kapitalist zulme karşı savaşırken onları yenilmez kılan kendi kurtuluşlarını da devrimde gören kadın kurtuluş fikri idi.

Gerçek yaşam öykülerinden yola çıkılarak yazılan Sandino'nun Kızları kitabı, acının rengi gibi mücadelenin dilinin de aynı olduğunu gösterir. Oldukça farklı toplum kesimlerinden kadınların da katıldığı Nikaragua devriminde bu gerçek yaşam öyküleri bize kadınların militan mücadelelerinin yanı sıra, gündelik yaşamın ve tarihsel sürecin canlı ilişkisini de anlatmaktadır. Kendisine biçilen toplumsal rolleri reddeden kadınlar, bireysel kurtuluş yolunun toplumsal kurtuluşla açıldığını, gerçek kadın özgürlüğünün ise ancak cinsiyet ayrımcılığının ortadan kalkmasıyla mümkün olabileceğini anlatır.

Gücünü militan mücadelesi ve halkın kitlesel katılımından alan Nikaragua devrimi, 19 Temmuz 1979'da Somoza diktatörlüğünü devirerek başarıya ulaşır. Bu kitlesel katılımın yarısını ise neredeyse kadınlar oluşturur. Kadınlar gerilla mücadelesinden, haberleşmeye, propaganda faaliyetlerinden, eğitim çalışmalarına kadar her alanda yer alırlar. Erkek yoldaşlarıyla aynı görevleri büyük bir sorumlulukla üstlenirler. Çoğu zaman çocuklarını, ailelerini geride bırakarak katıldıkları mücadelede erkek gericiliği ile de mücadele etmek zorunda kalırlar. Geleneksel kadınlık rollerini yerine getirmeleri beklenen kadınlar kendilerine çizilen bu dar köleci sınırı aşarak mücadele içerisinde özneleşirler. Sandino'nun Kızları kitabı, özgün mücadele deneyimlerini canlı tanıklarla aktarmanın yanı sıra kadınların tüm yaratıcı yöntemleri kullanarak nasıl örgütlendiklerini anlatması ve deneyimlerini paylaşması bakımından da okunması gereken kitaplardan biri olmayı hak ediyor.

Kısa bir tarihçe

Sandinist hareket adını, 1930'larda altı yıl gerilla savaşı vererek ABD donanmasının ülkeye girişini engelleyen ulusal kahraman Augusto César Sandino'dan alır. Zaferle sonuçlanan bu antiemperyalist mücadeleden sonra, Augusto César Sandino adı bayraklaşır, ülkede gelişen her halk mücadelesine esin kaynağı olur. O dönemden sonra Sandino ve Sandinizm bir mücadele geleneği olmuştur. FSLN Frente Sandinista de Liberación Nacional'nin (Sandinista Ulusal Kurtuluş Cephesi) kısaltılmışıdır. FSLN silahlı mücadeleyi esas alarak zaferin kazanılmasına büyük hizmet sunmuştur. Yürüttükleri akılcı ve militan mücadele ile saflarına binlerce militan kazanmıştır.

Diktatörlüğün baskılarının yoğunlaştığı bir dönemde üç ayrı eğilime bölünen FSLN 1975'te biri kendini Halkın Sürekli Savaşı (HSS), diğeri Proleterler olarak adlandırılan iki eğilime ayrılmıştır. Kısa süre sonra üçüncü eğilim olan Ayaklanmacılar ortaya çıkar. Bu dönem aynı zamanda özellikle mücadele stratejisi alanında temel ideolojik tartışmaların olduğu dönemdir. Üç eğilim 1977'de yeniden birleşerek zaferin kazanılmasından kısa süre önce Birleşik Halk Hareketi adını alır.

FSLN, daha önce iki kez kadın örgütü kurmak istemiş, fakat bu girişimler başarısızlıkla sonuçlanmıştır. İşte bu başarısızlıkla sonuçlanan denemelerin ardından FSLN önderliğinin istemiyle yeni geniş tabanlı bir kadın örgütü için kadınlar harekete geçer. Daha önceki denemelerden sonuçlar çıkararak kadınlar bir komisyon kurarak çalışmalarına başlarlar. Ardından geniş tabanlı bir kadın örgütü olan AMPRONAC'ı kurarlar. Sandinist militanlar tarafından öncelikle bağımsız bir kadın örgütü olarak kurulan AMPRONAC, savaşın yükselmesi sonrasında üyeleriyle yaptığı tartışmaların ardından FSLN'ye katılmıştır.

Kadınlar örgütü: AMPRONAC

Nikaragua'da kadınların işgücüne katılımı Latin ülkelerine göre oldukça yüksektir. Aşama aşama yükselen işgücüne katılım oranı 1977'de yüzde 28,7'ye kadar çıkmıştır. İstatistiklere yansımalarıyla düşünülürse kadınların işgücüne katılımının oldukça yüksek olduğu görülür.

Kadınların devrimci mücadeleye bu kadar yoğun katılmasının bir nedeni de onların ulusal ekonominin bir parçası olmalarıdır. Devrim sürecine her ne kadar belli sayıda burjuva kadın katılsa da Kadın Birliği'nin ana gövdesini işçi ve köylü kadınlar oluşturur. Burjuva kadınların katılımının nedeni ise ülkedeki cinsel baskı ve koyu gericiliktir. Öyle ki varlıklı ailelerin kız çocukları bile kilisede din eğitimi dışında eğitim olanağından yoksundu. Genç olmak, kadın olmak adeta suçtu. Bu nedenle de devrimin sürükleyici gücü kadınlar ve gençler olmuştur.

Somoza'nın kurduğu Ulusal Muhafız Birliği, Sandinistlere karşı zalimlikleriyle Latin Amerika'da ün salmıştır. İşte bu zalimliğe karşı başta işçi ve köylü kadınlar olmak üzere hemen her sınıftan kadınlar devrimci saflara katılarak mücadeleye katılmıştır. Annelerin harekete siyasal katılımları genellikle, çocuklarının eylemlerinden, tutuklanmalarından sonra olmuş, giderek mücadeleye içerisindeki etkinlikleri artmıştır. Varlıklı ailelerin kızlarının mücadele ile tanışması ise çoğu zaman

kilisede verilen toplumsal faydalı işler sayesinde olmuştur. Bu işleri yaparken yoksul mahallelere gidip dini ve sağlık eğitimi veren kadınlar, sınıfsal çelişkilerin keskinliğiyle karşılaşmışlar, yoksulların acılarına dokunmaya başlamışlardır. Bir süre sonra da mücadelenin içerisinde aktif yer almışlardır. Köylü ve işçi kadınlar ise kaybedecek hiçbir şeyleri olmadığı için mücadeleyle daha güçlü ilişkilenecek kopmaz bağlar kurmuşlardır.

FSLN'li kadınlar, bir süre sonra kadınların mücadeleye katılımını arttırmak için Ulusun Sorunlarını Göğüsleyen Nikaragualı Kadınlar Birliği'ni (AMPRONAC) kurarlar. Somoza diktatörlüğünün yıkılmasından birkaç yıl önce 1977 sonbaharında kurulan Kadın Birliği, amacını, "kadınların ülkenin toplumsal ve ekonomik sorunlarına çözüm arama sürecine etkin olarak katılmasını sağlamak" olarak tanımlar. Kadınların örgütlenmesinde kilit rol oynayan AMPRONAC'ın saflarına genç işçi kadınların yanı sıra çok sayıda köylü kadın katılır. Çocukları, eşleri ölen, kaybetme saldırılarını yaşayan köylü kadınlar önemli görevler üstlenir. Diktatörlüğün ve ailenin cenderesi altındaki kentli kadınların mücadeleye katılması ise daha zordur. Kadınlar, çoğu zaman dışlanmayı, aşağılanmayı göze alarak adeta gemileri yakarak mücadelenin safını tutarlar.

Nikaragualı kadınların mücadelesiyle, her alanda olduğu gibi halk ordusunun içerisinde de kadın katılımı

yükselir. Öyle ki, Somoza diktatörlüğünü devirmek için girişilen son kalkışmada ordunun yüzde otuzu kadınlardan oluşmaktadır. Kadınlar küçük birliklerden büyük taburlara kadar her kademede savaşçı ve önderlik rollerini üstlenirler.

AMPRONAC'ı kurmak için işe girişen kadınların yaptığı çağrılara başlangıçta birkaç burjuva kadın ve birkaç gazeteci kadın ilgi gösteriyor. Siyasal baskının oldukça yoğun olduğu bu dönemde kadın örgütlenmesine bazı olanaklar sağlayacağı için burjuva kadınların katılımı başlangıçta oldukça önemsenir. Böylece Sandinist militanların devlet yetkilileriyle yapamayacağı bazı görüşmeleri onlar yapılabilecek, uluslararası toplantılarda Nikaragua'da yaşanan insanlık dışı uygulamaları da teşhir edebileceklerdir. Bu kadınların bir kısmı mücadelenin sertleştiği dönemlerde safları terk etse de kimi kadınlar, sınıf intiharı gerçekleştirerek mücadelenin her alanında yer alırlar.

AMPRONAC, Somoza'nın olağanüstü durum ilan ettiği günlerde ilk sokak eylemini yapmaya karar verir. Kadınların kimliklerini açığa çıkmasına neden olabilecek bu eylemi örgütlemek epeyce zor olur. Ona rağmen kadınlar büyük bir kararlılıkla eylemi örgütler. Eyleme, çoğunluğunu burjuva kadınların oluşturduğu 60 kadın katılır. Koyu baskının hüküm sürdüğü böylesi bir zamanda doğrudan diktatörlüğü hedef alarak yapılan bu eylemin siyasal anlamı oldukça yüksektir ve bu nedenle cüretli bir çıkıştır. Eylemde; köylülere uygulanan baskı, kitle katliamları ve ülkede uygulanan şiddet, işkence ve kaybetme saldırıları gibi birçok konu dile getirilir. AMPRONAC'ın hazırladığı ilk bildiri dağıtılır. Başarılı geçen sokak eyleminin yarattığı etki oldukça yüksek olur.

AMPRONAC, kısa sürede hemen her konuda çok hızlı politik refleks veren bir kadın örgütüne dönüşür. Açtığı pankart ve dövizlerle birçok eylem

ve etkinlikte kendini gösterir. Bir avuç insan olarak yola çıkan kadınlar, buna rağmen kararlı mücadelelerinden asla vazgeçmezler. 1977'nin sonlarında üye sayıları sadece 25 olan AMPRONAC, o dönem çok farklı kesimlerden kadınların da içerisinde olduğu, heterojen bir örgüte dönüşür. İçerisinde sadece iki FSLN'li kadının yer aldığı, burjuva kadınların hayli fazla olduğu birlik, başlangıçta diktatörlüğün doğrudan hedefi olmaz.

Bu yılın sonuna doğru kilise, küçük işletme sahipleri, öğrenciler, gazeteciler ayaklanmaya başlar. Ve AMPRONAC bu ortamı değerlendirmek için harekete geçer. Kitle gösterileri düzenlemek için Hıristiyan Hareketi'yle birlikte çalışmaya başlar. Bu süreçte bin kişi toplayan AMPRONAC hem yükselen kitle hareketinin itici gücü olur, hem de kendisini büyütme, örgütlenme için yeni olanaklar elde eder. Başlangıçta küçük bir grup olmasına rağmen her gösteride en önde yer alan örgüt, kısa sürede geniş kadın kitlelerinin sempatisini kazanır ve saflarına yeni militanlar katar.

Tüm ülkenin çalkalandığı çeşitli burjuva grupların genel grev çağrısı yaptığı bir dönemde AMPRONAC yerel BM bürolarını işgal eder. İşgal 12 gün sürer ve BM binasının önünde 600 kadının katıldığı büyük bir miting gerçekleştirilir. Çoğu burjuva kadının katıldığı bu mitingde burjuva bir gazete yazarı olan Pedro Joaquin Chamorro'nun katillerinin yargılanması ve kaybedilen köylülerin hesabının verilmesi istenir. Liberallerin sadece gazetecinin katillerinin yargılanması talebine karşılık AMPRONAC üyelerinin dile getirdiği talepler oldukça devrimci ve ilericidir. "Köylü kardeşlerimiz nerede? Katiller cevap versin" diyen kadınlara Somoza Diktatörlüğü'nün yanıtı mitinge saldırmak olur. Kadınlar bu saldırıya militanca direnerek yanıt verir. Özel birliklerle çatışırlar. Barikatlar kurarak atı-

lan gaz bombalarını geri atarlar. Uluslararası bültenlerde de yer alan bu militan eylemin etkisi oldukça güçlü olur. Henüz kitleler hazır olmadığı halde burjuvazinin giriştiği grev ise başarısız olur. Önemli sektörlerde kendisini hissettirmeyen grev sınırlı bir etki yaratır. Bu başarısız grev denemesinden sonra kitle mücadelesine liberal burjuvazi değil, FSLN ve diğer sol örgütler öncülük etmeye başlar.

Eksik olan ne? Daha çok örgüt

Demokratik bir işleyişi olan AMPRONAC burjuvazinin ilan ettiği başarısız grev denemesinden sonra kendisini sorgular. “Eksik olan nedir?” sorusuna: “Daha çok örgüt” yanıtını verir. Örgütü büyütmek için kolları sıvayan kadınlar, ana komiteler kurar. Hukuk, insan hakları, örgütlenme komisyonları ve yürütme komitesi kurulur. Bu arada AMPRONAC’ın etkisi kadınlar arasında epeyce yayılmıştır. Öyle ki artık kadınlar birliğe kendiliğinden katılmak için gelmektedir. Bir ara 100 kadar kadın dağlardan gelerek birliğe katılmak istediklerini söyler. Hemen orada bu kadınlardan komisyonlar kurulur. Yine Kadın Birliği’nin çalışmalarını duyan Boaco’dan bir kadın yazdığı mektupla yaklaşık 40 kadının örgüte katılmak istediğini belirterek örgütlenme konusunda yardım ister. Etkinliğini kısa sürede arttıran birlik, kadınlar için çekim merkezi olur. Artık, ülkenin her yeri AMPRONAC’a katılmak isteyen kadınlarla doludur. Birliğe düşen görev ise örgütlenmeyi bekleyen o kadınlarla

ilişkiye geçmektir. Bu şekilde AMPRONAC kısa sürede bin üyeye ulaşır. Artık kadınların onları bulduğu önderleşmiş bir kadın örgütüdür.

Mücadele ilişkileri değiştiriyor

“*Sevilenlerin yitirildiği ailelerde değerler nasıl değişmeden kalabilir? Her şey hatta kökleri onca derinde olmasına karşın kadının rolü bile değişebilir.*” FSLN Komutanı Maria Tellez

Kadınların mücadele içerisinde aktif olarak yer almasıyla binlerce yıllık geleneksel ilişkiler de değişiyor. Kadınlar artık ev içerisinde görüşlerini ifade etmeye başlıyor. Kimi konularda eşlerinin görüşlerine karşı çıkmaya başlayan kadınlar ev dışında siyasal çalışmada rolleri arttıkça özgüvenleri geliyor. AMPRONAC’lı kadınlar, aldıkları bu mesafeye rağmen yürünecek uzunca bir yol olduğunun ve aynı zamanda kadın özgürleşmesinde köklü değişikliklere ise ancak eşitlikçi düzeni kurduklarında ulaşabileceklerinin bilincindedirler.

AMPRONAC ve diğer kadın örgütleri

AMPRONAC’ın faaliyet yürüttüğü sırada Sosyalist Parti (Sovyetler Birliği Komünist Partisi ile ilgili ilişkisi olan partidir) içerisinde de partiye bağlı demokratik bir kadın örgütü vardır. Geniş kadın kitlelerinden kopuk olan bu örgüt kitle örgütü mantığı ile işlemediği gibi 8 Martlar da bile kadınların taleplerini özel olarak gündemleştirmemektedir. AMPRONAC ise kadın kitlelerinin bulunduğu birçok yerde vardır.

Birlik, kadınlara kadın olmaktan kaynaklı özel sorunları bağlamında yaklaşarak onları mücadeleye kazanıyor. Kadınların taleplerini mücadelenin genel talepleriyle ustalıkla birleştiriyor. Kadınların özel taleplerinin aynı zamanda devrimin talepleri olduğuna inanan AMPRONAC bu bakış açısı nedeniyle kadınları örgütleme iddiasında olan birçok örgüt silinip giderken onlar, devrimin zaferinden sonra da yeni görevler üstlenerek mücadeleyi sürdürüyor. Kadınların koşullarının gerçekten nasıl olduğu, kadınların durumuyla tüm işçi sınıfının ve tüm halkın genel koşulları arasında nasıl bir bağ olması gerektiğine dair daima kafa yoran birlik üyeleri, her geçen gün yeni yollar açarak kadınlara siyaset alanı yaratıyor. Bu siyaset alanı sağlanmadığı takdirde çoğu kadının diktatörlüğün tüm zalimliğine karşı mücadelenin dışında kalacağına inanan AMPRONAC birçok siyasi kampanya düzenler. Örneğin, zamlara karşı “Çocuklarımız aç, hayat pahalılığını durdurun” şiarıyla bir kampanya düzenleyen Kadın Birliği, kadınları ayaklandırır. Kadınlar, birçok kentte ellerinde tencere ve tavalarla sokaklara dökülür. Kayıplar için “Çocuklarımız nerede?” diyen kadınlar, eylemleriyle doğrudan diktatörlüğü hedef alır. Çok sayıda kadın bu eylemleri sahiplenir. AMPRONAC, Anneler Günü gibi burjuvazinin tüketim gününü bile “Annelere verilecek en iyi hediye, özgür bir ülke” diyerek siyasallaştırır. Bildirilerle kadın kitlelerini özgürlükleri için mücadeleye katılmaya çağırır. Kadınların bulunduğu tüm alanlarda siyaset yapan AMPRONAC, örneğin 1978’de görece daha özgür olan kilise ortamını çok etkin olarak örgütlemek için kullanır. 8 Mart gösterilerini kilisede yapan birlik üyeleri, her vaazdan sonra birer konuşma yaparak kadınları örgütlemeye çağırır. Kimi toplantılarını güvenlik nedeniyle önlem almak için kilisede yaparlar. Böylelikle kilise içerisinden rahibeleri de kazanırlar.

Çeşitli görevlerde yer alır rahibe kadınlar. Sosyalist Parti ve geleneksel sol partiler kadınları örgütlemekte genel seslenişlerden, talep ve istemlerin genel formülasyonundan çıkamazken; AMPRONAC, mücadele araç ve biçimlerini kullanırken oldukça yaratıcıdır. İşte bu yaratıcı biçimlerden biri de sanatın etkin bir biçimde kullanılmasıdır. Birlik üyeleri yüksek vergileri teşhir etmek için mahallelerde teatral gösteriler yapar. “Çocuklarımız Aç” isimli oyunlar oynayarak diktatörlüğün ekonomi politikalarını, zamları teşhir ederler.

Öğrenci kadınlar aydın özelliklerinin verdiği avantajı da kullanarak daha fazla üye kaydetme ve onları politikleştirme görevini üstlenirler.

İki eğilim ve AMPRONAC

Kadın Birliği’nde genel hareketin hangi çizgisinin destekleneceği konusunda iki eğilim vardır. Bu eğilimlerden biri, Somoza diktatörlüğüne karşı mücadele ederek düzeni değiştirmek, diğeri ise diktatörlüğün modernleştirilmesi gerektiğini savunan reformcu taraftır. Kadın Birliği bir yol ayrımındadır ve bir tercih yapması gerekmektedir. Bunun üzerine birlik içerisinde bir dizi tartışma yürütülerek bu konu gündeme alınır. Yapılan dar tartışmalardan sonra 3000 üyenin katıldığı genişletilmiş delegeler toplantısında hangi tarafın destekleneceğine karar verilir. Muhalif hareketin yol ayrımında olduğu bu dönemde AMPRONAC safını, Somoza diktatörlüğünün alaşağı edilmesinden yana koyar. Bu eğilimi temsil eden içerisinde FSLN’nin de olduğu yeni kurulan Birleşik Halk Hareketi’ne katılır.

İkinci genel grev denemesi ve Ulusal Saray işgali

Grev önerisi, ticaret sektörü çalışanlarından gelir. Bu sefer grev için koşullar daha uygundur. Birleşik Halk Hareketi de grevi destekler. FSLN’nin geniş öğrenci

tabanı ve AMPRONAC grevi örgütlemek için harekete geçer. Hareketin savaşım gücü bu dönem oldukça yüksektir. Somoza diktatörlüğünü devirmek için ülkedeki tüm muhalif kuvvetler hareket halindedir. Tam da bu sırada, içlerinde AMPRONAC üyesi kadın komutanların da olduğu bir FSLN grubu, Ulusal Sarayı basar. Başarılı olan baskında tutsak FSLN militanlarının bir kısmı serbest bırakılır ve baskına katılan militanların sağlıklı bir şekilde yurtdışına çıkması garanti altına alınır. Diktatörlüğün devrilmesine yakın olunan bu dönemde birlik, acil durumun gerektirdiği örgütlenme biçimine geçer. Mahalli merkezlerle birlikte ana komitelerin çalışmaları askıya alınarak daha merkezi bir yapı örgütlenir. Her mahalleden yalnızca bir birlik üyesinin diğer bölgelerle ilişkiye geçeceği bir zincir örgütlenir. Yalnızca önderlerin bir araya gelebildiği bu yeni örgütsel düzenlemede başkan da artık yoktur. Artık yalnızca mali işlerden sorumlu bir koordinatör ile güvenlik ve sağlık işlerini yürüten diğer koordinatörler vardır. Bu gizli çalışma biçimi, mücadelenin ve baskının yükseldiği bu dönemde geleceğe örgütsel gövdeyi korumak için zorunlu bir düzenlemedir. Birlik 1978'deki ilk ayaklanmadan sonra kadınları örgütleme konusundaki öncelik anlayışını değiştirerek en acil görevi Somoza diktatörlüğüne karşı herkesi harekete geçirmek olarak belirler. Saldırıların arttığı bu dönemde, AMPRONAC üyeleri, Sandinist Savunma Komiteleri biçimini alacak olan sivil savunma komitelerini kurarlar. İlk yardım kursları düzenlemek, temel gıda malzemeleri depolamak gibi işlerle uğraşırlar. Tıbbi bakım için revirler örgütlerler. Çok zor koşullarda olanaksızlık içerisinde, büyük riskler alarak toplantılar yapan birlik üyeleri kadınlara savaştaki rollerini kavratmaya çalışırlar.

Diktatörlüğün hareketi bitirdiğini düşündüğü bu dönemde, kadınlar, yeraltına

çekilmiş ve en etkin olarak işe nerede dahil olabileceklerini tartışmaktadırlar. Bu dönemde seminerler düzenlenir, propaganda çalışması yoğunlaştırılır ve kopuk olan ilişkiler sağlamlaştırılır. Diktatörlüğün baskıyı ve zulmü son derece yoğunlaştırdığı bu dönemde epeyce kişi geri çekilir. Korku dağları oluşur. Buna rağmen AMPRONAC üyeleri kendisini adanmış kadınlardan bir çekirdek oluşturur.

Hareketin mücadele içerisinde yaptığı birçok yararlı işe rağmen birlik üyesi kadınlar, en büyük katkıyı kitlelerin örgütlenmesine sunarlar. Bütün mahallelerdeki kadınlar halkı örgütlemeyi öğrenmiştir artık.

AMPRONAC'ın başarılı çalışmalarından biri de Somoza'nın hizmetinde olan Ulusal Muhafızlar'ın ailelerini örgütlemek için yapılan çalışmalardır. Birlik üyesi kadınlar mahallelerinde oturan Ulusal Muhafızlar'ın ailelerine, imzasız mektuplar hazırlayarak posta kutularına atarlar.

Daha önce Birleşik Halk Hareketine katılan AMPRONAC, zaferin hemen öncesinde ise Yurtsever Cephe ile birleşir. Ve hep birlikte 8 Mart 1979'dan itibaren diktatörlüğün yenilgisini hazırlarlar.

“Erk”eklikle mücadele...

“Devrimci pratik kadınlara, üzerlerindeki baskının tüm boyutlarını, ekonomik kökenlerin, toplumsal sınırlamalarını ve ideolojik nedenlerini gösterdi. Bu bizim, kadınlar olarak kurtuluşumuzun yalnızca bizim çabamızla gerçekleşmeyeceğini, erkeklerin de katılacağı ortak bir mücadelede, öncü olarak önemli bir rol oynamamız gerektiğini anlamamızı sağladı. Koşullarımızın bilicine vararak onları enine boyuna inceleyip, değiştirmek için savaşmamız gerektiğini...” Lea Guido

Erkek egemenliğinin oldukça güçlü olduğu Nikaragua toplumunda görev da-

ğılımı geleneksel rollere göre yapılmaktadır. Kadınlara biçilen görev ise evin dört duvarının ötesine geçmez. Çok zor koşullar içerisinde yaşam savaşı veren kadınlar işte tam da bu ikili baskının, boyunduruğun ayırıcısına vararak mücadeleye katılır. Onlar, sınıfsal ve cinsel özgürlükleri için mücadelenin safına katılırken, bir de toplumsal algının kadını ikincil gören, ailenin engellerine karşı mücadele etmek zorunda kalırlar. Bütün bunları aşarak mücadelede yer alan kadınlar, bu sefer de mücadele arkadaşlarının gerici 'erk'ek egemen yaklaşımlarıyla boğuşmak zorunda kalırlar. Eşleri mücadelede olduğu halde kadının mücadele içerisinde aktifleşmesini istemeyen erkek örneği epeyce vardır. Bu nedenle bir çok kadın eşini terk ederek mücadeleye devam eder.

Kadın yöneticilerin sözleri çok açıkça belirtilemese de çoğu zaman erkek yönetici kadar dikkate alınmaz. Kadın yöneticiler bu yaklaşımı hissettikleri her anda erkek arkadaşlarını adeta dişleriyle söküp kazandıkları mücadeledeki bu haklı konularına ikna etmeye çalışırlar. Kadınlar askeri alanda da etkili biçimde yer alarak başlangıçta onları küçümseyen erkeklerle kendilerini ispat etmek zorunda kalmışlardır. Zaferin kazanılmasından sonra bir dönem erkeklerin kadınlara bu yaklaşımından dolayı erkek ve kadınlara ayrı yerlerde eğitimler verilir. Kadınları kendileriyle eşit savaşçılar olarak görmeyen erkeklerin tutumundan dolayı böyle bir yöntem başvurulur. Kadın ve erkek milisler, ayrı ayrı eğitilir. Zaferin kazanılmasından bir süre sonra mücadele içerisinde kadın etkinliğini canlı tutmak için sefer kendi birliklerini bu sefer kendi birliklerini ku-

rarlar. AMPRONAC'lı kadınlar bu ayrı birliği kurmaktaki amaçlarını "Sandinist Ordu içerisindeki cinsiyetçi eğilimlerle mücadele etmek, ülkeyi savunmak ve kadınların mücadeleye katılmaya devam edeceğini göstermek" olarak açıklarlar.

FSLN ve diğer örgütlerde kadınlara yönelik bu cinsiyetçi yaklaşımlar özellikle gerilla mücadelesinde yer alan kadınlar söz konusu olduğunda daha fazladır. Kadınların yalnızca ev işleriyle ilgilenmesi gerektiğini düşünen erkek militanlar habercilik dışında kadınlara iş verilmemesi gerektiğini düşünürler. Sınırlı sayıda eşitlikçi yaklaşan erkek militan olsa da ağırlıklı erkek bakışı bu şekildedir. Dönem dönem tartışmalar yapıldığında bazı erkek militanlar, bu konuyu tartışmaktan bile kaçınır. Esas olarak bu gerici bakışın değişmesi ise kadınların mücadele içerisinde gösterdikleri ısrar ve kararlı mücadele sonucunda olur.

Genel toplumsal önyargının aksine kadınlar askeri eğitimde de oldukça başarılı olur. Gerilla mücadelesi içerisinde savaşan kadınlar, erkeklerin yaptığı tüm işleri bazen onlardan da iyi yaparak esas sorunun kadını ikincil gören ayrımcı politikalar olduğunu gösterirler. Toplumsal cinsiyetçilik ve sosyal yaşamdan uzak tutulmaları nedeniyle kadınlar bu alanlarda sadece deneyim eksikliği yaşamaktadır. Bu sorun kadına yasaklanan bu alanlara kadınların özellikle 'göz dikmesi' ve alandaki yoğunlaşma ve derinleşmeyle aşılr.

Mücadele içerisinde "erk"ek egemenliğine başka bir örnek ise şudur: Somoza'nın muhafızları tarafından teca-

vüze uğrayan bir kadın militanın çocuğunu aldırıp aldırılmayacağı konusundaki tartışmadır. Bu tartışmada ağırlıklı erkek görüşü kadının bir işkencecinin çocuğunu doğurmaması yönündedir. Bazı kadın militanlar da bu görüşte olsa da ağırlıklı erkek görüşü budur. Babalığa yüklenen anlam ve erkeğe bağlı bu gerici düşüncenin kaynağı erkek egemen düşünüş tarzıdır. Kadınların ağırlıklı bir bölümü ise çocuğun mücadelelenin bir sembolü olduğunu söyleyerek doğurması gerektiğini savunur.

Kadın ve erkek devrimciler sempozyanların evlerinde kaldığında da erkek egemen yaklaşımlarla karşı karşıya kalırlar. Kadın militana burada da her şeyden önce kadın olduğu hatırlatılarak ondan ev işleri yapması beklenirken erkeklerin ev işlerine yardımcı olma istekleri bile gariptenerek reddedilir. Ve kadınlardan, kaldıkları bu evlerde hem partinin görevlerini yerine getirmesi, hem de ev işlerini yapması beklenir.

Kadınların mücadele içerisindeki aktif rolünden son derece rahatsız olan diktatörlük muhafızlarının karargahları bir gün Sandinist militanlar tarafından basılır. Baskına bir kadın komutan önderlik etmektedir. Tam bu sırada Ulusal Muhafızlar teslim olacaklardır. Sandinistlerin teslim olun çağrısına elinde bayrakla gelen ulusal muhafız, karşısında kadın komutanı görünce şaşırarak teslim olmaktan vazgeçer. Bu tavır değişikliğinin nedeni ise baskını yönetenin bir kadın komutan olmasıdır.

Diktatörlük, mücadele içerisinde yer alan kadınlara tahammülsüzdür. Bu tahammülsüzlüğünü çok sık başvurduğu tecavüz ve cinsel taciz uygulamalarıyla gösterir. Tutuklanan kadınların çok büyük bölümü tecavüze uğrar. Cinsel kimlikleri nedeniyle aşağılanır. Cezaevinde kadınlara yönelik işkencenin ilk sırasında tecavüzün olmasının en önemli nedeni kadınların cinselliğini hedef alarak aşağılamak, onurunu kırarak iradesizleştirmektir. Dikta-

törlüğün kadınlar üzerindeki bu insanlık dışı uygulamaları, tecavüz, taciz işkencesi kadınların öfkelerini daha bileyerek iradelerini güçlendirmiştir.

Patria libre - Özgürdük artık

“Devrimlerin tümüyle sıradan insanlar tarafından gerçekleştirildiğini düşünmüyorum. Biz devrimciler, belli bir noktaya kadar hayalperestiz. Bu kanı pek resmi ve siyasi olamayabilir; ama doğru. Bazen merak edip kendi kendime sorarım; örneğin, 1973'teki vahşi baskı sırasında, halk daha bizi desteklemezken, eyleme katılan birçok yoldaş ihbar edilir, sokaklarda kurşunlanır, baskı bizi darmadağın eder, binlerce kişi tutuklanırken neden inanmaya devam ettik? Ve neden 1960'da, 1961'de, 1963'de ve 1967'de militanlar bir gün halkın ayaklanacağına inanmayı sürdürdüler? İnsanın insan olarak kendi gücüne güvenmesini sağlayan ne? Bir kadının herhangi bir şeyi yapabileceğine inanmasını ne sağlıyor? Kimse bize bunu öğretmedi. Bu devrimin büyük gizlerinden biri.” (Ulusal Saray baskınına katılan kadın komutan Dora Maria)

Toplumsal mücadeleye kitleler halinde katılan kadınlar mücadele içerisinde gerçek anlamda bir bilinç değişimi yaşamadıkları takdirde daha sonra hızlıca eski konumlarına, alışkanlıklarına dönmüşlerdir. Zafer kazanılmış olsa da eski alışkanlıklar, öğretilmişlikler onları hızlıca geleksel kadınlık anafona sürüklemiştir. Birçok ülke deneyiminde, kadınların yeni durumu maalesef ki bu fikri doğrulamaktadır. Toplumsal mücadelenin yükseldiği, savaşın patlak verdiği durumlarda kararlıca dövüşmek için kadın olmaktan kaynaklı daha çok neden vardır. Sonrasında ise “eve dönüş” için. Paradoks gibi görünse de böyledir. Kadınların yaratıcı aklını ve emeğini toplumun yeniden inşa edilmesi mücadelesine katmak için olağanüstü bir

çaba gösterilmediğinde ve daha önemlisi onların cinsel kurtuluşları için nesnel koşullar oluşturulmadığında çünkü "olağanüstülük" de olmadığından kadınlar hızlıca bin yılların alışkanlığı olan eski işlerine dönerler. İster ulusal, ister sınıfsal devrim olsun eğer kadının cinsel kurtuluşunu sağlayacak toplumsal sistem kurulmamışsa, işte burada kadın için eskiye dönüş kaçınılmaz olur. Birçok devrimin yenilgisini hazırlayan nedenlerdendir bu aynı zamanda. Bu nedenle kadının kurtuluşunu sağlayacak ekonomik sistemin kurulması tek başına yeterli değildir, ona daima cinsel kurtuluş fikrinin ve uygulamalarının eşlik etmesi gerekir. Ya da başka bir ifadeyle her toplumsal devrime aynı zamanda bir kadın devrimi eşlik etmelidir.

Birçok ülke deneyiminden süzülüp gelen bu tehlike Somoza diktatörlüğünü deviren Nikarugualı kadınlar için de vardır. İşte bu tehlikeyi bilince çıkaran kadınlar siyaset alanını boş bırakmazlar. Askeri, siyasi alanda, inşa çalışmasının birçok alanında yeni görevler alırlar. Zafere ulaştıktan sonra Nikaragua kadın birliğini artık yeni görevler beklemektedir. Kendi deyimleriyle şimdi daha çetrefilli ve daha çok iş vardır onları bekleyen.

Bu dönemde kadınları diktatörlüğe karşı örgütlenme görevinin yerini; yeniden inşa çalışmasına katma biçimini almıştı. Birlik, bu yeni görev için adımı değiştirmeye karar verir. Ve FSLN saflarında savaşırken ölümsüzleşen ilk kadının militan olan Luisa Amanda Espinosa adını alır. Nikarugualı Kadınlar aynı zamanda toplumla birlikte yeni bir bilinçle kendilerini de örgütlerler. Bu örgütlemenin temel

yanı ise yeni bir bilinç oluşturmaktır.

Mücadele süreci kadınların bilincinde yeni değerler yaratıyor. Gelenekler, duygulanımlar değişiyor. Dün beyaz gelinliklerle, büyük törenlerle evlenme düşleri kuran kadınlar, bugünse yoldaşlarının arasında sade törenlerle evleniyor. Biçimsel güzelliklerin yerini sevgiyle birbirine bağlanan yeni toplumun eşit bireyleri olma itkisi alıyor. Geleneksel evlilik ilişkisi yeniden gözden geçirilirken kadınlar erkeklerle eşit statü istiyor.

Yeni hükümet Toplumsal Kalkınma Bakanlığı, kadınlar için yeni programları hayata geçirmek için uğraşır. Çocuk Bakım Merkezleri kurulur. Ana çocuk sağlık hizmetlerinin genişletilmesi için çaba harcanır. Kadınları ezen kanunlar yeniden ele alarak değiştirilir. Erkekle kadının eşit bireyler olarak yaşama katılması için özellikle erkekleri değiştirme mücadelesinin gerekliliğini bilince çıkaran Yeni Hükümet bunun için çalışmaya başlar. Ve kadınların siyasete katılımını süreklileştirmek için daima yeni yollar açılmaya çalışılır. Kadın erkek ilişkilerinin bir gecede değişmeyeceğinin farkında olan yeni hükümet üyeleri eğitim ve ideolojik mücadele görevini karalılıkla sürdürür. Yeni toplumun

Toplumsal mücadelelerin yükseldiği, savaşın patlak verdiği durumlarda kararlıca dövüşmek için kadın olmaktan kaynaklı daha çok neden vardır. Sonrasında ise "eve dönüş" için. Paradoks gibi görünse de böyledir. İster ulusal, ister sınıfsal devrim olsun eğer kadının cinsel kurtuluşunu sağlayacak toplumsal sistem kurulmamışsa, işte burada kadın için eskiye dönüş kaçınılmaz olur. Birçok devrimin yenilgisini hazırlayan nedenlerdendir bu aynı zamanda.

Öne çıkan bazı kadınlar

Güç eşitsizliği ve olanaksızlığa rağmen mücadeleye kadınların etkin katılımı olmasaydı başarı kazanılamazdı. Mücadelenin her alanında, her şeyi göze alarak, dövüşen kadınların içerisinde her ke-

simden kadın vardı. Kimisi gerilla mücadelesinde, kimisi gerilla komutanı, kimi eğitimci, kimi iletişimci... Binlerce kadın ülkesinin, sınıfının, cinsinin kurtuluşu için mücadelenin safında kahramanca dövüştü. İşte o kadınlardan bazıları:

LUİSA AMANDA EPİNOSA: 70'li yılların başında mücadeleye katılan Luisa, işçi bir kadındır. 21 çocuktan sadece 6'sının hayatta kaldığı yoksul bir ailenin kızı olan Luisa, sınıfsal çelişkilerin içine doğmuştur. 13 yaşında bu kötü yaşam koşullarından kurtulmak için evlenen Luisa'ya eşi çok kötü davrandığı için ailesinin yanına geri döner. Genç yaşında bir FSLN militanın evinde kalırken ondan etkilenerek mücadeleye katılır. O sıralar çok sınırlı sayıda kadın mücadelenin içindedir. Sınırlı eğitimine rağmen olağanüstü çaba içerisine girerek sürekli okuyarak kendisini geliştirir. Somoza askerlerinin tecavüz girişimiyle karşı karşıya kalır. Somoza'nın muhafızlarından birini öldürerek kurtulur. Kadınların en az erkekler kadar FSLN içinde yeri olması gerektiğini düşünen Luisa, örgüte sarsılmaz bağlarla bağlıdır. Birçok riskli görevi başarıyla yerine getiren Luisa ölümünden önce gizli bir evi korunmakla görevlendirilir... En sonunda bu evi boşaltıp yer değiştirmeye giderken çıkan çatışmada öldürülür. Aynı zamanda FSLN'nin öldürülen ilk kadın militanı olduğu için AMPRONAC zaferin kazanılmasından sonra Luisa Amanda Epinosa adını alır.

DORA MARÍA: Babası Somoza hükümetinde idareci annesi, soylu bir aileden olan Dora varlıklı bir ailenin ayrıcalıklı çocuğudur. Lisede yardım konseylerinde çalışan Dora okul konseylerinde çalışır. Tıp okuyan Dora siyasal mücadelenin, grevlerin yükseldiği bu yıllarda FSLN tutsaklarının serbest bırakılması için yürütülen çalışmalara katılır. 1972 yılında gerçekleşen depremden sonra ise FSLN militanı olarak mücadeleye tam anlamıyla katılım sağlar. Siyasal baskının yoğunlaş-

tığı 1976 yılında illegal çalışmaya geçer. Bir süre dağlarda eğitimci olarak çalışan Dora bir süre sonra kente geri gönderilir. Nikaragua devriminin zaferine doğru Ulusal Saray baskını gerçekleştirilirken Dora Maria Terez kumandan olarak bu baskına katılır. Daha sonra ise Leon kenti ele geçirildiğinde birliğin başındadır.

MONİCA VE ZULEMA: Nikaragua devriminde birçok kadının mücadeleye katılımı mücadele içerisindeki kızları sayesinde olur. Önce karşı çıkan anneler bir süre sonra kızlarının ardı sıra mücadeleye katılır. İşte bunlardan biridir Zulema. 8 çocuklu bir kadın olan Zulema kızı Monica'nın ardından mücadelede aktifleşir. Monica okul yıllarında FSLN ile tanışır. Önce öğrenci hareketi içerisinde yer alır, ardından Hıristiyan Hareketi'ne sonrasında da silahlı mücadeleye katılır. Monica başkente yapılan son saldırıyı iki kişiyle birlikte yönetmiş, zaferin kazanılmasından kısa bir süre önce ise Masaya'ya 7 bin kişi ile yapılan ünlü geri çekilme hareketini yönetmiş. Zaferin kazanılmasından sonra ise siyasal görevler almak için askeri alandan ayrılarak Nikaragua Kitle Örgütleri Siyasal Eylem Koordinasyonu ile uğraşarak mücadeleyi sürdürmüştür. Anne Zulema ise önce tereddüt ve korkuyla fakat ilerleyen zamanlarda daha fazla mücadelenin içine girer. Önce mahkumlara yardım çalışmalarına, ardından evler ayarlar, bağış toplar Zulema. Bütün bunları yaparken illegal mücadelede olan Kızı Monica'nın çocuğunu büyütür.

NORA ASTORGA: Nora burjuva bir ailenin iyi okullarda yetiştirilmiş ayrıcalıklı bir kadındır. Çocukluk ve ilk gençlik yıllarında babasının bir insan birey olarak yetişmesi konusundaki telkinlerinin bağımsız kadın kişiliği oluşturmada katkıları olur. Okul yıllarında birçok burjuva ailenin çocuğu gibi hayır işlerinde çalışır. Yoksul mahallelerde bulunarak dinle ilgili

konuşmalar yapar. Hasta ve yaşlılar için yardım çalışmaları içerisinde bulunur. Bir süre sonra ise tam bilince çıkaramasa da bu işlerin kendisine yetmediğini toplum için daha fazlasını yapması gerektiğini düşünmeye başlar.

Bir seçim çalışmasında politik faaliyet içerisinde yer aldığı dönemde ailesi bu işlerden uzaklaşması için ABD'ye eğitim için gönderir. Siyasal bilincini bu dönem daha fazla geliştiren Nora bu arada hukuk okumaya başlar. Bu yıllarda bir FSLN militanı ile görüşen Nora, Sandinist hareket içerisinde daha fazla özdeşleştiğini fark ederek harekete katılmaya karar verir. Çeşitli görevler alarak zamanla harekete daha fazla katkı sunmaya başlayan Nora hareketin üç ayrı eğilime bölüdüğü dönemde bir süre uzak kalır. Bu arada evlenen Nora kendisi gibi Sandinist olan eşiyile evlenmeden önce yaptığı anlaşmaya rağmen politik mücadelede öne çıkması için teşvik edilmez. Aksine sınırlandırılmaya çalışılır. Beş yıl evli kalan Nora bu dönem sadece bir sempatizan düzeyinde mücadeleye katılır. Bağımsız kadın kimliğine ve mücadeleyle ilişkisinin önünde engel gördüğü evliliğini sonlandırır. Kendisine sorular soran Nora yanıtı mücadele içerisinde aktifleşmesi gerektiği biçiminde yanıtlayarak tekrar Sandinistlerle çalışmaya başlar. Ve 1978 yılında avukat olarak bir inşaat firmasının personel şefi olarak çalıştığı sırada yüzlerce Sandinist'in işkence görmesini, öldürülmesinin sorumlusu General Perez Vega'ya dönük bir suikast

gerçekleştirilir. FSLN militanlarının bu eylemi gerçekleştirmesini ise Nora Astorga sağlamıştır. Büyük sansasyon yaratan bu eylemin siyasal değeri de oldukça yüksektir. Üstelik eylem 8 Mart gününde gerçekleştirilir. Oğullarının kızlarının katili olan işkenceci Vega'nın ölümünün anlamı Nikaragua halkı için ise çok daha fazlasıdır. Vega'nın cezalandırılmasından sonra yeraltına geçer, güney cephesinde çarpışır. Zaferin kazanılmasından sonra ise FSLN üyesi özel başsavcıdır. Görevi ise sayısı 7 binin üzerinde olan eski muhafız ve Somoza rejiminin diğer insanlarına adalet uygulamakla görevlidir.

Sadece birkaç kadını anlattıklarımız aralarında Daisy Zamaro gibi zaferin kazanılmasından sonra Kültür Bakan yardımcıları, Malania Davila gibi evlatlarını devrimci mücadeleye verenler de, özgürlüğü korumak ve sürdürmek için kurtuluştan sonra da silah başında olan kadın askeri birlik üyeleri de... Militanlar, emekçi kadınlar, yaşamını korkusuzca sunan genç kadınlar, anneler... Hepsi kendi kurtuluşunu da devrimde gördüğü için devrime durmuştu...

Binlerce Nikaragualı kadın katılmıştı mücadeleye... Korkuları, kaygıları, geleceksel değerleriyle gelmişlerdi mücadelenin saflarına. Özgürlük için girişilen kavganın arındırıcılığında kendi devrimlerini yaparak yükseltmişlerdi toplumsal mücadelenin ivmesini... Onurlu mücadeleleriyle, fedakarlıkları ve cesaretleriyle özgür bir ülkeyi armağan ettiler ardıllarına...

Deneyimlerin Işığında Yürümek

“Kadın devrimi, ezilen cins ayaklanmasıdır. Beş bin yıllık ezilme durumuna isyan etmek bir bakıma. Kadın devrimi, öğretilmiş kadınlıkla ve en çok öğretilmiş erkeklikle mücadele etmektir. Kadın devrimi kadının özgürleşmesi, erkeğin insanlaşma sürecidir.” (Sosyalist Kadın Meclisleri Kuruluş Deklarasyonu)

Sosyalist Kadın Meclisleri kurulurken, kadın devrimi fikrini oluşturan en temel düşünceleri bu sözlerle özetledi. Sosyalist kadınların, kadın aydınlanmasının soyutlaması olan bu tanımlar, dünya devrim hareketinin kadın özgürlük mücadelesiyle ilişkisi ve ayrıca diğer kadın hareketlerinin deneyimlerinden yapılan çıkarsamaların özünü oluşturdu.

Devrim, bir alt üst oluşsa eğer, kadın devrimi de var olan tüm üretim biçimlerinin altüstünün yanında, bir başka ezme-ezilme ilişkisini tarumar etmesinin tanımıdır. Ezilenlerin artık ezilme durumuna karşı; fikirde, eylemde, örgütte ve yaşamın bütün ilişkilenişlerinde yeni bir anlayışın ve yaşam biçiminin kendisidir. Kadın devrimi fikri, tüm toplumsal değişim ve devrim dönemlerine kadın aydınlanmasının ışığında yeni bir okuma ve bakış şeklidir. Bir başkaldırıdır. Yeni bir yaşam şeklidir. Bütün ezberlerin bozulması yeninin inşaa halidir. Sürmekte olanıdır.

Gerek dünya devrimi deneyimleri incelemelerine ve analizlerine, gerekse de gelecek toplum ve üretim ilişkilerindeki öngörülere kadın özgürleşmesinin ışığında bakma ve çözümleme ihtiyacına karşılık vermek, oldukça zengin birikim ve deneyimi kazanmış kadın özgürlük hareketinin

Kadın devrimi veya kadın aydınlanması, birden bire veya öyle istediğimiz için mi oluşur bilincimizde. Tüm toplumsal ilişkilerinin her bir anı bilincin oluşmasına ve yeniden oluşmasına neden oluyorsa eğer, kadın devrimi fikrini de oluşturan bu toplumsal ilişkilerinin kendisidir. Tüm insanlık tarihinin birikimi üzerinden yükselmesidir.

öntündeki zorlu görevlerinden birisi olduğu çok açık.

Kadın devrimi, öğretilmiş kadınlık ve öğretilmiş erkeklik, kadının özgürleşmesi, erkeğin insanlaşması, cins bilinci, inceltilmiş erkeklik, kadın ezilmişliğinin toplumsal maddi gerçekliğini açığa çıkarmak ve yok etmek, mutfakları terk etmek, siyasetin merkezine yürümek, sosyalizm inşa koşullarında kadın özgürlük hareketinin rolü, mücadelesi, örgütlenmesi vb. kavramlar ve olguların hangi deneyimlerle oluştuğunu toplumsal mücadeleler ve kadın özgürlük hareketi tarihi ortaya seriyor.

Sosyalist kadınlar, bu tartışmaları yapmaya başladıklarında söylemleri ve fikirleri, bilinç ve eylem düzeyi çok doğal bir çeşitlilik taşıyan, sosyalist kadınlarca ve birlikte özgürlük ve sosyalizm mücadelesi yürüttüğü erkek yoldaşlarınca coşkuyla, heyecanla karşılandı, tartışıldı, anlamaya çalışıldı... Ancak, yüzyılların deneyimi ve birikimi sonucunda oluşan bu kavramların ve olguların güncel, somut ve andaki yansımaları ve bunlarla mücadele söz konusu olduğunda yani değişim kendilerine dokunduğunda, bin yılların düşünce sistematüğünü ne çok kabukla, ağla sarıp sarmaladığı ortaya çıktı.

Kadın devrimi veya kadın aydınlanması, birden bire veya öyle istediğimiz için mi oluşur bilincimizde. Tüm toplumsal ilişkilerinin her bir anı bilincin oluşmasına ve yeniden oluşmasına neden oluyorsa eğer, kadın devrimi fikrini de oluşturan bu toplumsal ilişkilerinin kendisidir. Tüm insanlık tarihinin birikimi üzerinden yükselmesidir.

“Varlıklarının toplumsal üretiminde, insanlar aralarında, zorunlu, kendi iradelerine bağlı olmayan belirli ilişkiler kurarlar; bu üretim ilişkileri, onların maddi üretici güçlerinin belirli bir gelişme derecesine tekabül eder. Bu üretim ilişkilerinin tümü, toplumun iktisadi yapısını, belirli toplumsal bilinç şekillerine tekabül

eden bir hukuki ve siyasal üstyapının üzerinde yükseldiği somut temeli oluşturur. Maddi hayatın üretim tarzı, genel olarak toplumsal, siyasal ve entelektüel hayat sürecini koşullandırır. İnsanların varlığını belirleyen şey, bilinçleri değildir; tam tersine, onların bilincini belirleyen, toplumsal varlıklarıdır. Gelişmelerinin belirli bir aşamasında toplumun maddi üretici güçleri, o zamana kadar içinde hareket ettikleri mevcut üretim ilişkilerine, ya da bunların hukuki ifadesinden başka bir şey olmayan mülkiyet ilişkilerine ters düşerler. Üretici güçlerin gelişmesinin biçimleri olan bu ilişkiler, onların engelleri haline gelirler. O zaman bir toplumsal devrim çağı başlar.” (Karl Marks, Ekonomi Politüğün Eleştirisine Katkı, Önsöz)

Tarihsel deneyim ve birikimleri, değişik zamanlarda dergimiz aracılığıyla aktarmaya çalışıyoruz. Kazanımlar veya geriye düşüşlerle birlikte değişik ülke deneyimlerini ele almaya devam ediyoruz. Kendi toplumsal, siyasal ve ekonomik koşullarına sahip Çin Halk Devrimi'nin kadın özgürlük mücadelesine katkılarına, yöntemlerine bazı argümanlar çerçevesinde kısa bir değerlendirme yaparak, bugüne aktarılan deneyimleri ele alalım.

1 Ekim 1949'de, Çin Halk Cumhuriyeti kuruldu. Zorlu bir mücadeleyle kazanılmış bir devrim süreci. Tüm halk devlet, klan ve dini otoriteler tarafından ezilirken, kadınlar ayrıca feodal sistemin erkek egemenliğinin de baskısı altındaydılar. Gerici gelenekleri, kültürleri kadınların yaşamını oldukça güçleştirirken, Çin Komünist Partisi, daha 1921 yılında, erkek egemenliğine karşı mücadeleyi programın ve hareketin bir parçası olarak ele aldı. ÇKP, mücadeleyi sürdürdüğü tüm alanlarda, kurtarılmış bölge ilan ettiği tüm mevzilerde kadınların ayrı örgütler kurmasına ve kadınların feodal gericiliğe karşı mücadelesinde önderlik etti.

Mao Zedung'un "Bütün kadınlar ülkenin her yanında ayağa kalktığında, o gün Çin devriminin zafer günü olacaktır" sözü, toplumsal mücadelenin her evresinde hayata geçirilmeye çalışılmıştır. Devrimden önce Çin'de kadınların durumu "Kadın tüm gün bu üç set arasında didinir durur, yatak, ocak, değirmen taşı" şeklinde özetlenebilir. Kadınlara yönelik baskının en acımasızlığı ise 5 yaşından itibaren kız çocuklarının ayaklarının bağlanmasıdır. Ayakların bağlanmasıyla başlayan itaat, kadının ölümüne kadar sürer. ÇKP, kadınların zorla evlendirilmesine, çocuk yaşta nişanlanmaya ve kadınların zoraki evliliklerine kadar birçok alanda mücadelesini sürdürür.

Gericiliğe karşı 1924-1927 yılları arasında Kuomintang'la oluşturduğu Birleşik Cephe'ye bağlı Kadın Birlikleri'nin faaliyetlerinin alaya alınması pahasına da olsa, bu çalışmalarına devam eder.

"Kadın birliği üyelerinin çoğunluğu gençlerden oluşuyordu. Bazı erkekler örgütten nefret ediyordu, çünkü örgüt kadın haklarını savunuyor ve boşanma problemiyle ilgileniyordu. Kadın, kocasının ya da ailesinin davranışlarından şikayet etmek için birliğe geliyor, birlik durumu araştırıyor ve kadın daha iyi davranışlarla mı karşılaştığını yoksa boşanma mı gerektiğini gözlemliyordu. Örgüt, şakayla karışık 'boşanma ve yeniden evlenme bürosu' olarak anılıyordu." (J. Goldwasser-S. Dowty, Kızıl Çin'de Kadınlar Göğün Yarısı, Akademi Yayınları, s. 18)

Birleşik Cephe'nin dağılması sonrasında başlayan iç savaşta veya Japonya'nın Çin'i işgal etmesi sürecinde gericiliğe ve emperyalist saldırganlığa rağmen mücadele alanlarında kadınların örgütlenmesi ve kadınların toplumsal hayata sokulması mücadelesi devam etti.

Kadınların özgürlüğü sorunu, "öncelikler" in arkasına değil, kendi özgünlükleri içerisinde ele alınmaya devam

etti. Baskılara karşı mücadele için kurulan çok sayıda dernekler ve örgüt aracılığıyla kadınların örgütlenmesi ve eğitilmesi, ÇKP'nin öncelikleri arasında yer aldı. Kadınların baskılara karşı korunmasıyla, hem devrimci mücadeleye hem de "yatak, ocak, değirmen taşı"ndan oluşan üç set arasından çıkartılıp, üretime katılmalarını sağlamak amaçlanıyordu. Bu dernekler, sadece iç savaş ve Japon işgaline karşı değil, evlerde yaşanan şiddete ve kötü muameleye karşı da kadınları bilgilendirme ve eğitime çabalarını sürdürüyorlardı.

ÇKP, devrimden önce -yüzyıllarca yukarıda belirttiğimiz dört otorite altında ezilmiş kadınlara kadın örgütlülükleriyle mücadele etme yolu ve yöntemi kazandırmaya çalıştı. Mücadele araçları, bölgeden bölgeye, zamandan zamana değişiklik gösterse de kadınların eşitliği amacıyla onlarca örgütle mücadele yürütüldü. Devrimden önce 24 Mart-3 Nisan 1949'da Pekin'de Çinli Kadınlar Kongresi toplanmış, devrimden 7 ay sonra yani 1 Mayıs 1950 yılında Evlilik Yasağı'yla feodal evlilik sistemini yerle bir etmiş, ev içinde de eşitlik ilkesini hayata uygulamaya sokmuştu.

Çin Demokratik Kadın Federasyonu çalışmalarını, kadınları yeni yasal hakları hakkında bilgilendirmek, ikincisi de bu hakları talep etmek ve kullanmak için onları cesaretlendirmek konusuna ayırdı.

Devrimden sonra kadın özgürlük mücadelesi, birbiriyle bağlantılı üç alana ayrıldı. İdeolojik mücadele, pratik sorunlara karşı mücadele ve kadınların yönetici yapılarıdaki konumlanması mücadelesi.

"İdeolojik cephedeki en büyük kavga, belki de 'kadının yeri evidir' düşüncesine karşı verilen kavgaydı. Eski fikirlere meydan okunmalıydı. Erkeklerin kadınlar hakkındaki düşünceleri değişmeli, kadınların kendileri hakkındakiler de gözden geçirilmeliydi. Evlilik, kadının toplumdaki yeri, cinsiyet rolleri ve cinsiyet meşrulaş-

tırması hakkındaki feodal ve geleneksel fikirler, ideolojik cephedeki mücadelenin hedefleriydi. Kadınlar için ilk adım kolay değildi. Bir kadının anlattığı gibi, 'Sadece ayakları değil, kafaları da bağlanmıştı'". (age, s. 24)

Çin Komünist Partisi üyesi kadın ve erkeklerin ideolojik cephe adını verdikleri bu mücadeleye benzer bir yöntemi, sosyalist kadınlar, "Kadın devrimi, öğretilmiş kadınlıkla ve en çok öğretilmiş erkeklikle mücadele etmektir" formülasyonu ile hayata geçiriyorlar. Toplumsal cinsiyetçi rollerle karşı mücadele, -Çin'deki tanımlanmasıyla- ideolojik cephe; Çin Devrimi'nin hazırlık aşamasında veya devrim sonrasında öncelikli mücadele konusu haline getirildi.

İdeolojik mücadeleyle birlikte, pratik sorunlara karşı mücadele yürütüldü Çin'de. Kadınları eve bağlayan ev işlerinin pratik sorunları çözülmeye başlandı. Kadınların toplumsal üretime katılmasıyla birlikte, kreşler, anaokulları, yemekhaneler, ev işleri sorumluluğunun paylaşılması, tarım bölgelerinde teknolojik yenilenmeyle birlikte uzun zaman alan işlerin daha pratik hale getirilmesi vb. örnek-

lendirilecek gelişimler sağlandı. Yaşamı birlikte paylaşmaya karar vermiş kadın ve erkeklerin, paylaşımı ev içindeki işlerde yansıtmaları yavaş da olsa bir gelişim çizgisine girmesi yürütülen ideolojik mücadeleyle birlikte ilerledi. Yukarıda alıntı yaptığımız kitabın yazarları, inceleme yaptıkları bir Kızıl Bayrak İşleme Fabrikası'nda, fabrika Devrimci Komite Başkan Yardımcısı Sun Guifan'ın anlatımlarını şö-

le aktarıyorlar.

"Kadınlar dışarı çıkmakta ısrar ettiler, çünkü biz ekonomik bağımsızlık istiyorduk. Biliyorduk ki, ancak ekonomik bağımsızlığı elde ettiğimizde gerçek eşitliğe sahip olurduk. Ailedeki değişiklikler üretimde değişiklikleri takip etti. Kocalarımın bilinçliliği arttı, artık bulaşığa yardım ediyor, çocuklara bakıyor, yemek yapıyorlardı. Çocuklar da yardım ediyorlar tabii. Kurtuluş'tan önce, evde hiçbir hakkımız yoktu, şimdiyse eşitiz. Finansal olarak da her şey değişti, biz kadınların kendi maaşları var artık."

Ve halk devrimiyle değişen toplumsal ilişkilere bağlı olarak kadınların gerek siyasette gerekse de üretim ilişkilerinde yönetici, yönlendirici olma durumları da bunlara paralel olarak ilerleme sağladı. Kadınlar yönetimlerde her geçen yıllara göre daha fazla yer almaya başladılar. Elbetteki tam eşitliğin sağlandığı söylenemez. Ama bu durumu, bugünden geçmişe bakarak söylüyoruz. Burada dikkat çekici olan nokta, kadınların değersiz olduğu bir gerici-feodal bir Çin gerçekliğinden devrimin ilk on yıllarından itibaren değişen Ka- durumdur.

1956 yılında yapılan 8. Parti Kongresi'nde 96 olan Merkez Komite'de 4 (yüzde 4.2) kadın yer alırken, 9. Parti Kongresi'nde 170 üyeden 13'ü (yüzde 7.6), 10. Parti Kongresi'nde de 195 üyeden 20 kadın ÇKP'nin en üst organında görev yaptı. 1973 yılında yapılan Pekin Sendikaları 6. Kongresi'nde 2396 delegenin yüzde 36'sını kadınlar oluşturdu ve 120 kişiden oluşturulan yönlen-

1956 yılında yapılan 8. Parti Kongresi'nde 96 olan Merkez Komite'de 4 (yüzde 4.2) kadın yer alırken, 9. Parti Kongresi'nde 170 üyeden 13'ü (yüzde 7.6), 10. Parti Kongresi'nde de 195 üyeden 20 kadın ÇKP'nin en üst organında görev yaptı. 1973 yılında yapılan Pekin Sendikaları 6. Kongresi'nde 2396 delegenin yüzde 36'sını kadınlar oluşturdu ve 120 kişiden oluşturulan yönlen-

dirici komitede yüzde 35 oranında kadın yönetime katıldı.

* * *

Elbetteki hiçbir olgu ve durum, kendi içinde bulunduğu koşullardan ayrı değerlendirilemez. İnsanlığın tüm değişim ve gelişimi, düz bir çizgide ilerlemiyor. Tüm insanlık tarihi ve toplumsal mücadeleler tarihi buna örnektir. Sadece kazanımlar değil, yenilgiler, çöküşler, başarısızlıklar da gelecek için deneyimleri biriktiren olgulardır. Sosyalist kadınlar, bu olguları ve deneyimler üzerinden fikirlerini, düşüncelerini eylemle ve pratikte sınarken ve ortaya çıkan sonuçlardan yeni fikirler üretirken, Marks'ın "Maddi hayatın üretim tarzı, genel olarak toplumsal, siyasal ve entelektüel hayat sürecini koşullandırır. İnsanların varlığını belirleyen şey, bilinçleri değildir; tam tersine, onların bilincini belirleyen, toplumsal varlıklarıdır" bakış açısındaki yöntem ve analiz gücünü rehber ediniyorlar.

Toplumsal üretim ilişkileri ve eşitsizliğin maddi temeli ortadan kalkmadan kadının ezilmişi değişmeyeceği gibi, değişen maddi temellerin insan bilinci, bu yeni koşulları bilince çıkarmadan da değişim tamamlanmayacaktır. İnsanlığın şu ana kadar ki en ileri toplum örneğini sergilemiş olan sosyalizm deneyimleri,

kadınların özgürleşmesinin yolunu göstermiş, izlenmesi gereken hattı çizmiştir. Bu yolda yürürken yaşananlar ise geçmiş geleneklerin, alışkanlıkların, öğretilmişliklerin tüm izlerini silmek, onunla kopuşmak elzemdir.

Sözü Marks'la kapatalım.

"İnsanlar kendi tarihlerini kendileri yaparlar, ama kendi keyiflerine göre, kendi seçtikleri koşullar içinde yapmazlar, doğrudan veri olan ve geçmişten kalan koşullar içinde yaparlar. Bütün ölmüş kuşakların geleneği, büyük bir ağırlıkla, yaşayanların beyinleri üzerine çöker. Ve onlar kendilerini ve şeyleri, bir başka biçime dönüştürmekle, tamamıyla yepyeni bir şey yaratmakla uğraşır göründüklerinde bile, özellikle bu devrimci bunalım çağlarında, korku ile geçmişteki ruhları kafalarında canlandırırılar, tarihin yeni sahnesinde o saygıdeğer eğreti kılıkla ve başkasından alınma ağızla ortaya çıkmak üzere, onların adlarını, sloganlarını, kılıklarını alırlar... Yeni bir dili öğrenmeye başlayan kişi, onu hep kendi anadiline çevirir durur, ama ancak kendi anadilini anımsamadan bu yeni dili kullanmayı başardığı ve hatta kendi dilini tümünden untabildiği zaman, o yeni dilin özünü, ruhunu özümleyebilir." (Karl Marks, Louis Bonaparte'ın 18 Brumaire'i)

Devrim Kadınların Kadınlar Devrimin Kaderini Belirleyecek

ARZU DEMİR

ETHA Editörü Arzu Demir, Ortadoğu coğrafyasında kadının uğradığı insanlık dışı uygulamalara da bir duruş anlamı taşıyan ve Rojava Kürtlerinin varlık ve yokluk mücadelesinde en önemli yer taşıyan kadınlarla yaptığı görüşmeler, Rojava'da sürdürülen mücadelenin ve direnişin aynı zamanda kadın devriminin ta kendisi olduğunu da gözler önüne seriyor.

Efrin ile Halep arasındaki Şerawa'daki mevzilerin en kritik noktasında şehit Ruken Taburu'ndaki YPJ'liler savunmada. 2013 yılının 5 Mart günü ilan edilen kadın taburu, Rojava devriminin ilk kadın taburu oldu. Ardından diğer kadın taburları geldi. Taburdaki YPJ'lilerin ezici çoğunluğu 20 yaşın altında. Devrim öncesinde öğrenci, işsiz ya da ev emekçisi olan bu genç kadınlar, devrime katıldı. Önce YPG'de eğitim alıp, bir süre köylerinde ya da ilçelerinde savunmaya katıldılar. İçlerinden bazıları ise hayatının tamamını devrimin ve Rojava'nın savunmasına adadı ve YPJ taburuna katıldı.

Kadın taburları neden kuruldu? Bu taburlar Rojava'da neleri değiştirdi? YPJ ile YPG arasındaki ilişki nedir? YPJ'liler, Türkiyeli kadınlardan ne bekliyor?

ETHA'nın bu sorularına şehit Ruken Taburu Komutanı Zozan Deniz yanıt verdi.

YPG içerisinde ayrı bir kadın taburu oluşturma ihtiyacı nereden doğdu?

Toplum içerisinde, hele de Kürt toplumu içerisinde kadın kendisine güvenmiyor. Toplum da kadına güvenmiyor. Kadın, karma ortamlarda genelde erkeğin gölgesinde kendini var edebiliyor. Ancak, kadın tek başına olduğunda kendi gücüyle ayakta kalmayı da çok iyi başarıyor. Kadınlardan oluşan özgün yerlerde kadınların duruşu farklı, genel ortamlarda farklı oluyor. 'Bir sorun olursa, erkekler yapar' algısı var. Bunu yıkmamız gerekiyordu.

Pratik savaşta da mı böyle?

Tam olarak değil. Ama savaşta da elimizden geldiğince özgünlüğünü korumaya çalışıyoruz. Savaş tarzımız aynı. Ancak kadınlar, ayrıntılara daha çok dikkat ediyor. Örneğin şu an bulunduğumuz alanda da kadınların bulunduğu mevzilere daha çok güveniyoruz. Toplumun bu konuda algısı da öyle. Kadınların duyarlılığı, hassasiyeti, toplumda bu anlamda bir güven de yaratıyor. Erkeklerin kendine olan aşırı güveni rahatlık getirebiliyor ancak bu rahatlık birçok yerde kaybettiler. Hele savaş ortamında sonuçları çok ağır olabiliyor. Şu an bulunduğumuz Şerewa'da bu alanın yarısı YPJ'nin elindedir. En önemli mevzilerde kadın arkadaşlar bulunuyor.

Bu tabur olağanüstü bir gelişmedir

YPG bir gerilla örgütü değil, gerçekten bir halk savunma birliği. Bu durumun getirmediği sorunlar yok mu?

Doğru, burası gerilla ortamı gibi değil. Gerillada kadınlar yıllarca eğitim görüyor, sonra özgün ortama giriyor. Ancak YPG yarı halktır. Katılımcıları evinden çıkıp gelmiştir. Nasıl savaşacağını bilmiyor. Kendi gücünü bilmiyor. İşte tam da bu koşullarda böylesine bir kadın taburunun oluşmasını olağanüstü bir gelişme olarak görüyorum. Yani gerillanın artık alışılmışı olandır. Ama böylesine sıcak savaş ve devrim ortamında bu taburu kurmak muazzam bir şey. Şu anda burada konuşuyoruz. Bir saat sonra bu mevzilerde savaş çıkabilir. Bir gün bakıyorsun, mermi patlıyor ve savaşta. Ancak ertesi gün her

şey normalleşebiliyor. Karşımızdaki güç normal düzenli bir ordu değil. Ne zaman ne yapacaklarını kestiremiyorsun.

Ayrı bir kadın taburu oluşturulmasına Efrin halkının yaklaşımı nasıl oldu?

Ailelerin çok özel bir ilgisi ve desteği var kadın taburuna. Aileler, YPG'ye katılan çocuklarının özgün tabura geçmesine daha çok seviniyorlar. Kendi araçlarımız ve bayraklarımızla Efrin'e gittiğimizde halkın büyük bir sevgisiyle karşılaşıyoruz. Gören ayağa kalkıp selamlıyor, slogan atıyor, el sallıyor. Şoförlerimiz de kadın. Bu başka bir yer için çok normal olabilir. Ama araçları kadınların kullanması bile Afrin'de günlerce konuşuldu, heyecanlandı. Halk görüyor, arabayı süren kadın, doçkayı kullanan kadın. Tüm bunlar onları etkiliyor. Bu etkilenme düzeyi, YPG'ye, karma ortamlara göre 10 kat daha fazladır. Genç kadınların katılımını etkiliyor ve kadınların katılımı giderek yükseliyor. Yaklaşık 25 gün önce, bu mevzilerde savaş oldu ve 3 arkadaşımız şehit düştü. Bu savaşın ardından kadınların katılımı hızla arttı. Şimdi yeni savaşçıların eğitimleri var. 10 erkek varsa devrelerde, 20'si kadın.

Kadınlar kaçmak yerine savaşmayı tercih etti

Neden kadınların katılımı yüksek? Ya da katılan kadınlar, katılımlarını nasıl gerekçelendiriyor?

Kadınlar, genellikle kendini tanımlama üzerinden geliyor. Şu anki toplumda yaşayamayacaklarını görüyorlar. Hele hele kadınlar için daha kötü. Tel Aren'de kadınlara olan yaklaşımı gördüler. Çeş ü l Hür, girdiği bölgelerde kadınlara özel olarak yöneldi. Onları çırılçıplak soyarak sokaklara attı. Tecavüzler yaşandı. Annelerin çocukları gözleri önünde öldürüldü.

Radikal İslam'ın kendileri için tehlikeli olduğunu mu anladılar?

Evet bunu gördüler. Kendilerini savunamazlarsa, ne ile karşılaşacaklarını gördüler. Öldürülecekler, kesilecekler, tecavüze maruz

kalacaklar, bedenleri satılacak. Bunu gördüler. Sadece kendileri değil, tüm toplumun tehlike altında olduğunu gördüler. Erkekler kaçarken, kadınlar kaçmak yerine savaşmayı tercih ettiler.

Sınırdan geçtikten sonra ilk karşılaştığımız YPJ'lilerden biri, biraz da gülerek, "Erkekler kaçtı, vatan savunması bize kaldı" dedi. Gerçek durum mu bu?

Doğru. Kaçan erkeklerin sayısı çok fazla. Ama kadınlar gitmiyor, kalıyor. Bu nedenle diyoruz ki: Rojava'yı kurtaracak olan kadınlardır. Bu gerçekten hareketle kadınların katılımını güçlendirmeye çalışıyoruz.

YPJ'ye katılan kadınlar kimler? Gençler mi, orta yaşlılar mı? Öğrenciler mi, ev emekçisi kadınlar mı? Bir anda silahlanıp mevzilere giren bu kadınlar kim?

YPG'ye 7'den 70'e her yaştan katılım var. Ancak YPJ, ağırlıklı olarak genç kadınlardan oluşuyor. Büyük kesimi 20 yaşın altındadır. Ancak 20 yaş üstünde olanlar da var. Evli ve çocuk sahibi olup, devrimin ardından YPJ'ye katılmak isteyenler de çok fazla. Ancak çocuklar nedeniyle onların katılımını uygun görmüyoruz. Öğrenciler, işsizler, ev emekçisi kadınlar... Her yerden katılım var.

Mevzide de eğitimler sürüyor

Kadın cins bilincinin geliştirilmesi için neler yapıyor YPJ içinde?

Kadınlar YPJ'ye tam katılımdan önce bir YPG eğitimi görüyorlar. 20 günlük bir eğitim bu. Ardından kendi ilçelerinde YPG düzeyinde çalışıyorlar. Tümünden katılmak isteyenler yeni savaşçılar eğitimine gidiyor. Burada diğer derslerin yanı sıra kadın tarihi ve toplumsal cinsiyet üzerine bir eğitim söz konusu. Taburda da eğitimlerimiz sürekli devam ediyor. Şu anda cephede savunmadayız, mevzileri tutuyoruz. Ancak bu koşullarda da eğitimlerimizi sürdürüyoruz.

Bu eğitimlerin temel eksenini nedir?

Kadının kendi gücünün farkına varması. Üzerinde durduğumuz en temel nokta bu. Çünkü kadınlar kendi tarihini, bugüne kadar

dünya üzerinde neleri değiştirebildiğini bilmiyor. Ayrıca dil derslerine çok önem veriyoruz. Okuma yazması olmayanlara okuma yazma öğretiyoruz. Bu dersi her durumda aksatmadan yapıyoruz.

YPG ile YPJ arasındaki ilişki nasıl?

İlk başta da söylediğim gibi, kadınların kendilerini tanımaları ve kadın bilincinin gelişimi için böyle bir özgün örgütlenmeye ihtiyaç vardı. YPG ile aramızda ast-üst ilişkisi yok. Birlikte çalışıyoruz. Aynı askeri gücüz. Hedeflerimiz çalışma sistemimiz aynı.

Ayrı bir ana karargahımız yok değil mi?

Evet, ana karargahımız bir. Özgün olarak sadece taburlarımız var. Bu orduda kadınlar da var. Ve biz bu kadınları ifadelendirmek istedik, taburlarımızı kurduk.

Buradaki eğitimler, toplumsal cinsiyet rollerinin değişimi ile ilgili verdiğiniz bilgiler, anlattıklarınız, kadın tarihi... Bu değişimi, topluma nasıl taşıyorsunuz?

YPJ'nin oluşumu biraz da bu bahsettiğiniz bu konu ile alakalı. Hemen hemen her evden YPG ya da YPJ'ye katılımlar oluyor. Öncelikle bu katılım yoluyla aktarım oluyor. YPJ'nin askeri gücüyle aktarımın dışında toplantılarla, eğitimlerle bu aktarım sağlanıyor.

YPJ'nin bütün bu çalışmalarının sonuçları neler?

Kadınların katılımı yükseldi. Toplumun kadına bakış açısında büyük bir değişiklik var. Kadının kabul edilebilirliğini artırdı. Tamamen değişmedi elbette. Hala bazı ilçelerde feodal kültür nedeniyle çocuklarının katılımını engelleyenler var. Ama kadın taburunu görünce, bu kültürden kopuş için adım atıyor.

Kuzey'de KJB, YJA Star gibi örnekler var. Sizin böyle hedefleriniz var mı?

Aslında hedefimiz öyle bir yapılanma. YPJ'yi oluşturup, adım adım ordulaşmaya doğru gitmektir. Ancak koşullar ne olacak? Henüz bilemiyoruz. Genel gelişmeleri elbette biliyoruz, görüyoruz. Ama bunların dışında gelişebilecek yönelimleri çok kesti-

remeyebiliyoruz. Savaş ortamındayız. Savaş engellemezse öyle bir planımız var. Kadın güçlerini ve taburların sayılarını artırmak. Eğer yapabilirsek, tamamen özgün alanlar da yaratmak istiyoruz. Ancak bütün bunlar savaşın gidişatına bağlı.

Burada şu anda bir tarih yazılıyor

Rojava devrimine baktığımızda aynı zamanda bir kadın devrimini de görüyoruz. Kadın olmasaydı, Rojava devriminin neyi eksik olurdu? Kadınlar bu devrime ne kattı?

Kadınlar olmasaydı, bu devrimin çok önemli bir parçası olmayacaktı. Devrimin geleceğini, gidişatını belirleyecek olan da kadınlar. Kadınların öncülüğü olmasaydı, kadınlar desteklemeseydi devrim bu kadar ilerlemezdi. Törenlerden meclislere, akademilerden savunmaya kadar her alanda öncülük kadınlarda. Kadınların bu devrime katılımı ne kadar güçlü olursa, devrim o kadar güçlenecektir. Zayıflarsa, zayıflayacaktır. Her kadına kendi koşullarına, düzeyine göre devrime katılma zemini yaratmaya çalışıyoruz. Savunma sistemine katılmıyorsa, mecliste çalışabilir örneğin. Birçok mekanizma var. Örneğin mevzilerde savaştayken, anneler yemeklerle kilometrelerce yol geldiler. Bu da çok önemli. Burada şu anda bir tarih yazılıyor ve kadınlar bir biçimde bu tarihin içinde yer alıyorlar. Büyük fedakârlık gösteriyor. Bazı aileler, 5 kız çocuğunu YPG'ye gönderiyor. Bu bir anne için çok büyük bir fedakârlıktır.

'Burada tarih yazılıyor' dediniz. Siz de bu tarihi yazan kadınlardansınız. Kişisel olarak nasıl bir duygu taşıyorsunuz?

Sorumluluğu çok büyük. Bizim gördüklerimiz, yaşadıklarımız çok ağır. Farklı yerlerde de savaş ortamında kaldım. Ama burası çok farklı. Asker olursun, yanındakiler de askerdir ve savaşırsın. Ama burası öyle değil. Yanında yaşlı bir anne de olabilir, bir çocuk da, YPJ'liler de. Savaşı hiç görmeyen ama yanında yer alan bu insanların sorumluluğu da üzerimizde. Ve bir halkın

geleceğinin sorumluluğu üzerimizde. Bu nedenle daha çok şey yapmak istiyorsun. Kendi adıma şöyle düşünüyorum; bu devrim, başarıya ulaşmazsa, adımız tarihe kara harflerle geçecek.

Rojava varlık-yokluk savaşındır

Rojava devriminin başarısı için şu anda neye ihtiyacı var?

Halkın daha da bilinçlenmesine. Devrim olan büyük desteğin yanında, halkta biraz rahatlık da var. Bunu değiştirmemiz gerek. İçinde bulunduğumuz an Kürtler için varlık yokluk savaşındır. Rojava kazanırsa, tüm Kürtler kazanacak. Bunu çok iyi anlamak gerekiyor. O nedenle, sadece Rojava'dan değil, diğer parçalardan da katılımın çok güçlü olması gerekiyor. Kuzey'deki Kürt gençleri de YPG'ye katılmalı. Halkın, yürüyüşler, mitingler şeklinde kitlesel desteğinin olması gerekiyor. Rojava'nın Kuzey halkının desteğine çok ihtiyacı var. Halk fedakârlığa hazır. Aylardır Rojava'da insanlar elektriksiz. Elektrik olmayınca, su sorunu yaşanıyor. Afrin coğrafi olarak çemberdedir. Halk, yaklaşık bir ay ekmeğe görmedi. Bu anlamda dıştan gelebilecek destek halk için önemlidir.

Kuzey halkından beklentiniz nedir?

Kürt gençlerinin, özellikle de kadınların YPJ'ye katılmalarını bekliyoruz. Bunun yanı sıra, kadınlar arasındaki dayanışma güçlendirilmeli. Buradaki annelere, Kuzey'deki anneler destek sunmalı. Burada insanların yaşadıkları dünya gündemine taşınmalı. Kuzey'deki kadınlar, Rojava'lı kadınlara yanlarında olduklarını hissettirmeli.

Türkiyeli kadınlardan ne istiyorsunuz?

AKP hükümeti, buradaki savaşın bir tarafı. Bu nedenle AKP iktidarının Çeş ül Hür'e -Özgür Suriye Ordusu- verdiği desteğe karşı çıkmalıdır. AKP'yi durdurmalı. Çünkü burada zarar görenler sivil insanlar. Biz YPG ve YPJ olarak zarar gören bu sivil insanları savunmak için bu mevzilerdeyiz. Her gün ölenler, siviller, çocuklar, kadınlar. Bunu iyi anlamalıdır ve karşı çıkmalıdır.

Devrimin Savunulması Onların Omuzunda

Zilan, Berfin, Canda, Savuška, Avesta ve diğlerleri; bir devrimin savunulması görevini gencecik omuzlarına aldılar. Ölüm ve yaşamın birbirine pamuk ipliği ile bağı olduğu mevzilerde, savaşımayı öğreniyorlar ve tüm Ortadođu halklarına sesleniyorlar: Bu devrim hepimizin.

Şehit Ruken Taburu, Efrin ile Halep arasında Şerawa'daki mevzilerde Rojava devrimini savunuyor.

Taburdaki YPJ'lilerin yaşları 17-20 arasında değışiyor. Ağırılığı 20 yaş altındakiler oluştururken, 30 yaşında eline silah alıp, hayatını devrime adayanlar da var.

Zilan Nucan, Berfin Amed, Canda Welat, Savuška Siyabend ve Avesta Kahraman, neden YPJ'ye katıldıklarını anlattı.

Zilan Nucan

Afrinli Zilan Nucan, 20 yaşında. 1 yıldır YPG'de. YPG'den önce gençlik çalışmalarında yer almış. Siyasi çalışmaları yeterli görmediğini söylüyor: "Benim için düzenden tamamen kopuşu ifade etmiyordu. Tamamen sistemden kopuşu gerçekleştirmek, hem asgari hem de ideolojik olarak kendimi donatmak için YPJ'ye katıldım."

YPG ve YPJ'nin savunma amaçlı örgütler olduğunun altını çizen Zilan Nucan, "Kürt halkını, kendimizi savunmak için buradayım" diye özetliyor.

Zilan Nucan, Rojava devriminin yarattığı ruhsal motivasyonun yanı sıra, devrimden önce de gerillaya katılmak haliyle büyümüş onbinlerce Kürt çocuğu gibi. Kuzey'in özgürlüğü için yollara düşmeyi arzularken, Rojava'nın savunulması sorumluluğunu üstlendi.

Adını özellikle seçmiş: "Şehit Zilan, feda eylemi yapmıştı. Amacım, onun gibi olmak, Heval Zilan kişiliğine ulaşmak."

YPJ'ye katılımıyla birlikte kendini daha güçlü hissettiğini anlatıyor Zilan Nucan: "Hem iradem güçlendi, hem de cesaretim arttı."

Şerawa'da son 5 ayda yaşanan iki çatışmada, cephe gerisinde yer almış. İlk girdiği savaş için, "Korkuyu çok yaşamadım açıkçası. Mermiler başımızın üzerinden geçiyordu. Orada Heval Xebat şehit düştü. O çatışmadan sonra kendime güvenim arttı. Arkadaşımın intikamını almak için savaşa daha çok katılmak istiyorum."

"Tüm özlemim, gerillaya gitmek, dağlara gitmektir" derken gözlerinin içi gülüyor Zilan Nucan'ın. Ufacık bir genç kadın. Boynundan büyük işlerin altına girmek zorunda kalan kadınlardan. Bu sorumluluğu yerine getirmek için savaşmayı bile tam öğrenememişken mevzide nöbette. Karşısında, hemen 100-150 metre ötesinde, Çeş ül Hür çeteleri. Kara bayrakları sallanıyor.

Berfin Amed

Bağdaş kurup yere oturduğumuzda etrafımı meraklı gözlerle saran YPJ'lilerin arasından "Nasılsın?" sorusu yükseldi. Türkçe bilen birini bulduğuma sevinerek, sesin geldiği yöne döndüğümde, gülen bir çift göz ile karşılaştım.

"İyiyim ben, çok iyiyim. Sen nasılsın?" diye sorduğumda, diğer YPJ'lilerin

kahkahları bırakmasının ardından utanarak dışarıya kaçtı.

Sonra geldi. Adı Berfin Amed. 18 yaşında. 8 aydır YPG'deydi, şimdi de YPJ'de. Onun adı da Kuzey'in özgürlüğü için hayatını feda eden bir Kürt kadınından geliyor: "Televizyonda izlemiştim. Heval Berfin Kuzey'de şehit düştüğünde onu bir battaniye ile çekiştiriyorlardı. Bundan çok etkilendim, 'Partiye katılırsam ismimi Berfin Amed koyacağım' dedim."

Neden YPJ'ye katıldı?

"Devrimden önce halk üzerinde büyük baskılar vardı. Aynı baskıların yeniden geriye gelmemesi için YPG'ye, ardından da YPJ'ye katılmaya karar verdim. Ayrıca böylece şehitlerimize layık olmak istedim."

Rojava'nın savunmasına katıldıktan sonra kendindeki değişimi, "Eskiden hiçbir şeye tahammülüm yoktu. Şimdi ise kendime güvenim geldi. Kendimi daha güçlü hissediyorum" diye özetliyor.

Canda Welat

Henüz 18 yaşında. Adının anlamı; vatan için can veren.

Kısacık yaşamının serüveni de adının anlamı gibi; 10 aydır YPG'de. Devrimden sonra Kürtçe öğretmenliği yapmış. Devrimden önce ise milislik.

YPJ'ye neden katıldı?

"Bir kadın olarak var olan sistemi kabullenemedim. Arkadaşların yaşamı ile bizim yaşamımızı kıyasladığım zaman içinde bulunduğum yaşamı kabul edemiyordum. Bu nedenle özgür bir yaşamı kabul ettim. Toplumdaki ilişki biçimi beni en fazla rahatsız eden oldu. Buralarda insan yoldaşı için hayatını veriyor. Ama toplum öyle değil."

Canda'nın ailesinde dün Kuzey'in özgürlüğü için canını veren ve bugün de YPG'ye katılan çok. Mücadeleci bir aileden geliyor.

Özgüvenle anlatıyor. Savaş sonrasını

soruyorum, “Ne yapacaksın savaş biterse?”

Kararlılıkla yanıtıyor: “Savaş bitince asla eve dönmem. Devrimden önce dağa gitmeye karar vermişim. Dağa gideceğim. Dağ benim için kutsal olan her şeyi ifade ediyor.”

Savuşka Siyabend

Şehit Ruken Taburu'nun en dikkat çeken kadın savaşçısı Savuşka Siyabend. 17-18'lerinde olan YPJ'lilerin en yaşlısı, 30 yaşında. 7 ay önce YPG'ye katılmış. Son 10 gündür YPJ'de.

Her durumda, ölürlen bile yüzünden muziplip sızan insanlar vardır. Savuşka'nın yüzü de öyle. Konuşurken odada bulunan YPJ'liler sık sık gültüyor. Bütün bedeniyle, bütün ruhuyla konuşuyor Siyavuşka.

13 yaşından beri gerillaya katılmak istiyormuş. “Arkadaşları çok sevmeme rağmen, silahtan korkuyordum. Bu korkumu bir türlü yenemedim” diyor.

Bu korkuyu yenmesinde Rojava devrimi etkili olmuş.

“YPG, YPJ sana ne kattı?”

“Evdeyken çok çabuk vazgeçen bir insandım. Hatta kendimi bile öldürmeyi bir çok kez düşündüm. Ama şimdi farklı. Kendime güveniyorum. Bu devrim zafere

ulaştıktan sonra, yoluma devam edeceğim, dağlara gideceğim.”

Avesta Kahraman

Avesta Kahraman, 17 yaşında. Bir haftadır YPJ'de. Ancak, YPJ'ye gelmeden önce, asayişte, yani polis biriminde görev almış. Devrimden önce ise öğreniciymiş.

Halkını ve devrimi savunmak için YPJ'ye katıldığını anlatan Kahraman, “Her şeyi göze aldım. Aç kalmayı, yağmurda, çamurda kalmayı göze aldım” diyor.

“Savaş bittiğinde ne yapacak?”

“Ben bir söz verdim ve sözümünden geri dönmeyeceğim. Ev ile tüm bağlarımı kopardım. Halkın savunulması ve özgürlüğü için nerede ihtiyaç varsa ben hazırım.”

Bu Devrim Hepimizin

Zilan Nucan, Berfin Amed, Candan Welat, Savuşka Siyabend ve Avesta Kahraman'ın son sözleri, Kuzey halkına çağrı: “Kuzey halkı çok cesur bir halk. Rojava'ya olan desteklerini aktif olarak görmek istiyoruz.”

Onların bir mesajı da tüm Ortadoğu halklarına: “Bu devrim hepimizin özgürlüğü için. Hep birlikte savunalım.”

Zorlukları Aşacağız

PYD Meclis Üyesi Hevin Reşid, Rojava devrimini boğmak için göç ettirme politikasının devreye sokulduğuna dikkat çekti, "Kuzey ile aramızda sınır olarak sadece çekilen tellerdir. Kuzey bu telleri kaldıracak güçtedir. Bu göç dalgasını Kuzey durdurabilir" dedi.

Rojava devrimi, sadece Çeş ül Hür'ün (Özgür Suriye Ordusu) dışarıdan saldırılarının değil, içeriden de istikrarsızlaştırma ve göç ettirme saldırılarının da hedefinde. İstikrarsızlaştırma politikasının bir parçası olarak, Efrin'de son 8 ayda 4 bombalı saldırı düzenledi. Bölgeyi istikrarsızlaştırarak, insanları göçe zorlamak isteyenler, sınır kapılarını göç için açıyor. Ancak temel gıda maddelerinin bile girişine izin verilmiyor.

Bu politikanın sonuçları ne olur? Göçertme politikasıyla nasıl mücadele edilir? Türkiye ve Çeş ül Hür, Rojava'dan ne istiyor? Barzani neden Rojava'da ikinci bir ordu kurmak istiyor? İkinci ordu devrime ne kaybettirir?

Rojava devriminin bugünü ve yarınına ilişkin sorulara PYD Meclis Üyesi Hevin Reşid yanıt verdi.

PYD Meclis Üyesi olarak Rojava'da rahat hareket

etme olanağınız var mı?

Öyle bir olanağımız yok. Bu konuda çok ciddi sorunlar var. Diğer ülkelerle ilişkiler içerisinde olan El Nusra, kentler arasındaki yolları kesmiş durumda. Bu sadece bizi değil, tüm halkı da zor durumda bırakan bir durum.

Türkiye'nin Rojava politikası değişmedi

El Nusra ya da Çaç ül Hür ile ilişki içerisinde olanlardan biri de Türkiye. PYD Eş Başkanı Salih Müslim, Türkiye'de iki kez Dışişleri Bakanı Ahmet Davutoğlu ile görüştü. Onun açıklamaları, Türk medyasında, Türkiye-Rojava ilişkileri açısından olumlu bir hava olduğu şeklinde yer aldı, Türkiye'nin Rojava politikasının değişip değişmediği tartışıldı. Siz ne diyorsunuz, Türkiye'nin Rojava politikası değişti mi?

Türkiye'nin Kürtlere yönelik siyasetinde bir değişiklik yok, eski inkâr ve imha siyasetini sürdürüyor. Bunun en somut halinin görüldüğü yer, Kürt Halk Önderi Abdullah Öcalan'ın Newroz'da verdiği mesajın ardından başlatılan süreçte, hükümetin tutumu. Bu mesajın ardından gerillanın geri çekilmesi süreci başladı. İkinci aşamada Türk hükümetinin adım atması gerekiyordu, ancak hiçbir adım atmadı. Bu aynı zamanda Türkiye'nin Rojava'da da izlediği siyasettir. O anlamda Türkiye'nin Rojava siyasetinde bir değişiklik olmadı. Sayın Salih Müslim ile görüşmeleri de, Kürtleri Suriye koalisyonuna katma girişimiydi. Kürtler, Rojava'da, bağımsızlıkçı bir çizgi izliyorlar. Amaçları bizi bu çizgimizden saptırmaktı. Ama biz bu çizgimizde ısrarlıyız ve devam ettireceğiz. Çünkü muhalefet hala Kürtleri kabul etmiş değil. Etmeyeceklerini, taktik olarak bazı yerlerde kabul ettiklerini söylüyorlar. Ancak Kürt sorununa dönük çok ciddi planları yok. Zaten Suriye'nin gerçek muhalefeti dışarıda. İçerideki muhalefet ise gerçekte

bazı ülkelerin hizmetinde çalışan gruplar. Bu aslında bize dönük uluslararası bir plandı. Rojava'da Batılı ülkelerin ve İran gibi ülkelerin siyasetleri sürdürülüyor. Birçok ülke bizi kendi çizgimizden saptırmak için bazı girişimlerde bulundular. Bize yönelik saldırılar geliştirmek için planlamalara gittiler. Siyasetlerinde ciddi anlamda bir değişiklik yoktur.

Madem plan bu, PYD neden Türkiye ile görüştü?

Kendimizi kabul ettirmemiz, gücümüzü ortaya koymamız, Türkiye gibi bazı ülkeleri, bizimle görüşmek zorunda bıraktı. Dolayısıyla bizsiz bir siyaset olamayacağını anladıkları için bizimle görüşmeler yapmak zorunda kaldılar. Bu görüşmeler, siyasetlerinin değiştiği anlamına gelmiyor. Son saldırılarla birlikte, eski politikalarını devam ettirdikleri de zaten ortaya çıktı. Bizi kabul etmiyorlar, ancak bizimle görüşmeye mecbur kaldılar. Görüşmelerin kapsamı budur.

Türkiye'nin Rojava politikasının temel özelliği nedir sizce?

Türkiye ile Suriye arasında 1998 yılında bir anlaşma imzalandı. Her ne kadar bugün Suriye ile Türkiye birbiriyle düşman gibi görünse de, Kürtlere karşı ittifakları devam ediyor. Türkiye burada bir çözüm gelişmesini istemiyor. Çünkü burada bir çözümün gelişmesi, Kuzey'deki çözümü de kaçınılmaz kılacaktır. Türkiye bizim Rojava'da statü kazanmamızı da istemiyor. Çünkü devrimimizin başarıya ulaşması diğer 3 parçada gelişmelere neden olacak. Türkiye'nin karşı durduğu nokta bu.

İnsanlığa karşı işlenen suçların karşısındayız

Çaç ül Hür, ne istiyor sizden?

Rojava'da devrim süreci, Qamişlo ve Afrin serhildanları ile 2004 yılında başladı. Biz bu süreci başlattığımızda insanlar, 'Bunlar ne yapıyor? Niye sokağa

çıkışlar, ne istiyorlar?’ diyordu. Ama 2011 sonrasında Ortadoğu’da devrim dalgası adıyla bir çıkış yaşandı. Özgür Suriye Ordusu oradan bir çıkış yaptı. Çıkışları çok kutsaldı. Rejimin diktatöryal yapısına karşı halkın özgürlüğünü ve insanlık değerlerini korumak adına yola çıktılar. Ancak zamanla bu çizgiden saptı. Çünkü kendisini destekleyen ülkelerin siyasetlerine göre Suriye’de etkili olmaya çalışıyor. Suriye’deki savaşı tirmandırıyor. O yüzden baştaki çıkışıyla şu anki çıkışı aynı değildir. Tamamen birbirine zıttır. Eğer devrimciyseniz, biz bir siyasi partiyiz, gelin süreci konuşalım. Biz PYD olarak sadece Kürtler için özgürlük istemiyoruz. Biz Suriye’deki tüm halkların özgürlüğü için varız. Suriye’deki tüm halkların değerlerinin, yaşam haklarının korunması için mücadele ediyoruz. Ancak şu anda Özgür Suriye Ordusu adına hareket edenler ne yapıyor? İnsanları katlediyorlar. Biz bunu kabul edemeyiz. İnsanlığa karşı işlenen suçlara karşıyız.

PYD Suriye partisidir

Gelecekte Kürt-Arap savaşı tehlikesi görüyor musunuz? Ya da o mu amaçlanıyor?

PYD sürekli bir Kürt partisi olarak yansıtılmak isteniyor. PYD sadece bir Kürt partisi değil, Suriye’nin siyasi partisidir, tüm halkların partisidir. Tüzük ve programlarımızda bu zaten açık bir şekilde ifade edilmiştir. İki gün önce Arap Amirat aşiretiyle görüştük. Bu aşiret rejim tarafından buraya yerleştirilmiş bir aşiret. Aşiretin kadınlarıyla yaşadıkları sorunları ve çözüm yollarını tartıştık. Arap-Kürt çatışmasının tohumları Baas rejimi tarafından atıldı. Diğer ülkelerin izlediği politikalarla Baas rejiminin bu politikası çakışıyor. Örneğin, Baas rejimi sürekli bazı aşiretleri ülkemize yerleştirdi. Arap aşiretleriyle aramızda çelişkiler, çatışmalar yaratmak istedi. Amaç kendi

egemenliğini kalıcılaştırmaktı. Devrimci sürecinin başında Halep’teydim. Orada Arap Begari aşireti vardı. Türkiye destekli El Beşir’in aşiretidir. Nefav el Beşir aynı zamanda rejimin bir numaralı adamıydı. Şimdi muhalefete geçtiğini söylüyor. Rejim, bizi o aşiret ile çatıştırmak istedi. Ancak kısa bir çatışmanın ardından sorun çözüldü. Baştan beri Baas rejiminin Suriye’de yapmak istediği Kürt-Arap çatışmasıydı. Ancak devrim, iki halkın düşman olmadığını, birlikte barış içinde yaşayabileceğini kanıtladı.

ÖSO’nun saldırılarıyla aynı Kürt-Arap çatışmasını yaratma politikası mı yürütülüyor?

Aslında siyaset aynıdır, Kürt-Arap çatışmasını yaratmaktır. ÖSO’nun yaptığı da odur. Sonuçta aynı zihniyetin ürünüdür.

Güney Kürdistan Yönetimi Başkanı Barzani’nin Rojava’ya ilgisi biliniyor... Onun planı nedir?

2000’li yıllardan bu yana kendi bayramlarımızı, Newrozlarımızı Esad rejiminin saldırıları altında kutlarken, Al Parti ile Azadi gibi partiler Baas rejiminin yanındaydı. Rejim ile yaptıkları işbirlikleri çok iyi biliniyor. Fakat bugün ortaya çıkıp, muhalefet olduklarını söylüyorlar. Muhalefet adına bize saldırıyorlar. Özgür Kürt’e saldırıyorlar. Burada Çekdar adında bir arkadaşımızı bir eve çekerek, işkenceyle öldürdüler. O olay sırasında KDP Suriye Kolu Başkanı Abdülhakim Beşar, evin deposunda para olduğunu, o paraların korunması gerektiğini söyledi. Bu parayı kim gönderdi buraya? Parayla Kürtleri satıyorlar. Emperyalist ülkeler tarafından sağlanan para ile Kürdistan üzerinde emperyal amaçlarını gerçekleştirmek için faaliyet yürütüyorlar.

Türkiye’nin bu plandaki rolü nedir?

Baştan beri Rojava üzerinde Güney Kürdistan bölgesel yönetimi ile Türkiye arasında bir anlaşma vardı.

Amaç, Rojava'yı iki parçaya bölmektir. Kobani'den ötesi, Cezire bölgesini petrol nedeniyle Güney'e bağlamak. Kobani ve Afrin'i ise Türkiye'ye bağlamak. Anlaşma budur. Şimdi yürüttükleri siyasetin amacı budur. Bu anlamda Türkiye ile Güney Kürdistan Bölgesel Yönetimi arasında ciddi bir anlaşma var. Bizler Rojava Kürtler'i olarak ilk defa siyasi bir iradeye kavuştuk ve Kürt Yüksek Konseyi'ni kurduk. Kürt Yüksek Konseyi uluslararası alanda kabul edildi. Fakat bu kez Güney Kürdistan Bölgesel Yönetimi'nin desteğiyle 4 parti, 'Biz ayrı siyasi birlik oluşturuyoruz' dedi. Bütün bozgunculğun başını çeken bu 4 partidir. Burada bize saldırıyorlar. Saldırdıkları kim? Biz Kürt değil miyiz? Rejim karşıtıysanız, rejim Şam'da, Halep'te duruyor. Rejime karşı savaşlarını durdurup bize karşı savaşıyorlar. Amaç özgür Kürt'ün bir statüye kavuşmaması. Amaç, Kürtlerin emperyal ülkelere bağımlı kalması. Bizdeki yaranın ilacı bizdedir, içimizdedir. Batılı ülkelerin ilacı bize yaramaz. Türkiye, Güney Kürdistan bizim yaramıza ilaç olmaz. Kendi ilacımızı, kendi siyasetimizle, örgütlenmemizle yaratacağız. PYD olarak bu çizgiyi sonuna kadar devam ettireceğiz.

YPG tüm halkların savunma gücüdür

Asayiş ve savunma güçleri Kürt Yüksek Konseyi'ne bağlı. Ancak PYD'ye bağlı olduğunun propagandası sık sık yapılıyor. Acaba siz mi bu konudaki gerçeği anlatamadınız yoksa bu propagandayla özel bir politika mı yürütülüyor?

KDP destekli ittifakın amacı iktidardır. Halkların kurtuluşu, özgürlüğü, güvenliği ve istikrar değildir. Kürt Yüksek Konseyi kurulduğunda YPG, konseye bağlandı. YPG sadece Kürtlerin güvenlik gücü değildir. Rojava'daki tüm halkların istikrar ve güvenlik gücüdür. Biz de bir si-

yasi parti olarak Kürt Yüksek Konseyi'nin içinde yer alıyoruz. Elbette bu gücün yetkilendirdiği, destek verdiği bir güce biz de destek veriyoruz. YPG'nin bugüne kadar herhangi bir yanlışını görmedik. Eğer sorunlar varsa, bunları da tartışmaya hazırız. Kendilerinin bağlı olduğu güçlerin halklara yaptığı zulüm ortada. Buna niye karşı çıkmıyorlar? Onların amacı şu: Kürt tarihindeki kendi iç çatışmaları yeniden canlandırmaktır. Güney örneğini unutmamak. Orada iki güç oluştu, yıllarca o güçler birbirleriyle savaştı. Sömürgeci güçlere karşı savaşmayı bıraktılar, birbirleriyle savaştılar. Biz buna karşıyız. Biz ikinci bir ordu olmaz diyoruz.

Neden ikinci orduya karşıyınız?

Çünkü ikinci bir ordu iç savaşımızın zeminini oluşturacak. Ancak onlar iktidar amaçlı düşündükleri için ayrı bir ordu kuracaklarını söylüyorlar. Biz Kürt Yüksek Konseyi'nin bir siyasi partisi olarak, onun yetkilendirdiği YPG'yi, asayişini destekliyoruz. Ona sunduğumuz destek, YPG'nin bizim olduğu anlamına gelmiyor. Çünkü YPG, Kürt Yüksek Konseyi'nin gücüdür. İkinci bir ordunun varlığını asla kabul etmeyeceğiz. Çünkü Güney'de iki ordunun sonuçlarını gördük, onlarca birakuji, yani kardeş savaşı, iki ordu arasında yaşanmıştır. Biz Rojava'da bunun tekrarlanmasına izin vermeyeceğiz. İkinci ordu planlarını hayata geçirmek için, 'Asayiş ve YPG, PYD'nindir' propagandasını yapıyorlar. Bunu kanıtlasınlar. YPG, bu halkın çocuklarından oluşan, halkın savunma gücüdür.

Amaç Rojava'yı boşaltmak

Efrin'de devrimin geride kalan günlerinde bombalı saldırılar yaşandı. Bir istikrarsızlaştırma politikasını hayata geçirmek istedikleri anlaşılıyor. Bununla bağlantılı olarak halkı göç ettirme politikası gündemde. Rojava devrimi açısından sonucu ne olur?

İki yıldır mücadelenin sürdüğü Suriye’de özellikle bu dönemde patlamaların yaşanmasının amacı ortaya çıkıyor. Neden şimdiye kadar yapılmadı da, şimdi gündeme sokuldu? Amaç Rojava’yı boşaltmaktır. Bu yönde planlarının olduğu daha önce ele geçen bazı belgelerle ortaya çıkmıştı zaten. Rojava’yı boşaltırken, tarihi tekerrür ettirmek istiyorlar. Aslında şu anda izlenen siyaset Baas rejimiyle biribir örtüşüyor. Baas rejimi Kürt gençlerini bölgeden göçertmek için bölgede küçük bir yatırıma bile izin vermiyordu. Bir bisküvi fabrikasının dahi bölgede kurulmasına izin vermiyordu. Bütün gençleri rejimin içine çekerek asimile etmek istedi. Şimdi izlenen politika da aynıdır. Kürt gençlerini kendi öz savunmasını, elde ettikleri statüsünü savunmaktan alıkoymak ve başka taraflara göçertmektedir. Plan bu. Amaç Rojava’yı boşaltmak, daha önce uygulanan Arap kemeri denen uygulamayı gerçekleştirmek. Halkımızı bölgelerinden çıkartıp yerlerine Arapları yerleştirmek istiyorlar. Örneğin geçmişte Afrin’de bir hastane yapılmak istendi. Ancak Esad rejimi buna izin vermedi. Hastaneyi Azaz’a kurdular. Eğer bu politikanın önüne geçemezsek, Filistin-İsrail gibi bir durum burada da yaşanacaktır. Hiçbir güç askeri saldırılarla bizim irademizi ne kırabilir ne de herhangi bir köyümüzü ele geçirebilir. Ancak yürüttükleri bu istikrarsızlaştırma ve göç ettirme politikalarıyla tehlike yaratabiliyorlar. Halkımız bu konuda uyanmalı. Hiç kimse burada açlıktan ölmedi. Afrin zengin bir yerdir, ekonomisi kendi kendine yetebilecek durumdadır. İnsanlarımız burada açlıktan ölmezler. Kendi topraklarında toprak bile yesinler ama topraklarını terk etmesinler. Çünkü özgürlük buradadır, başka bir yerde değildir.

Göç ettirme politikasıyla nasıl mücadeleye ediyorsunuz?

Ciddi zorluklar yaşıyoruz. Burayı in-

sansızlaştırmak için şöyle bir propaganda yapılıyor: Açlık var, elektrik yok, su yok. Oysa bunlar şu anda Suriye’nin genel sorunlarıdır, sadece bize has sorunlar değil. İnsanlarımız bununla bunalıma sokularak göçertilmek isteniyor. Bu politikayı halka anlatmak için sık sık toplantılar yapıyoruz.

Kuzey sınırı kaldıracak güçtedir

Bu sorunla mücadelede, Kuzey Kürtlerine ya da onların DTK, BDP gibi kurumlarına sorumluluk düşüyor mu?

Sadece Kuzey’e değil, diğer iki parçaya da çağırım var. İzlenen tehlikeli siyasete duyarlı olmalılar. Özellikle geliştirilen göçertme politikalarına karşı halkı duyarlı kılmalılar. Bu politikayı teşhir etmeliler. Ama özellikle Kuzey’den beklentilerimiz var bu konuda. Kuzey ile aramızda sınır olarak sadece çekilen tellerdir. Kuzey bu telleri kaldıracak güçtedir. Kuzey’den bu anlamda çok büyük bir destek bekliyoruz. Bu göç dalgasını Kuzey durdurabilir. Bu siyaset Kuzey’de teşhir edilmeli. Bu konuda BDP ve DTK’nın üzerine görevler düşüyor. İnsanların göçüne yollar, kapılar açık ancak insanların evlerine bir kilo şeker getirmesine kapalı. Bu siyaseti teşhir etmeliler. İnsanlarımızın kendi ülkelerinde, topraklarında yaşayabilecekleri koşulların yaratılması için baskı yapmalılar. Örneğin sınır kapılarını açtırmalılar. Bunun için baskı yapacak siyasi güçleri vardır. Kuzey halkı da bu yöndeki bir mücadele için hazırdır. Halk, hatta kendi imkânlarıyla sınırları ortadan kaldırabilir. Bu yönde öncülük yapmalılar. Çünkü çok kritik bir süreçten geçiyoruz. Kürtler yine tarihte olduğu gibi bir varlık ve yokluk sürecinden geçiyor. O yüzden kendilerine görevler düşüyor. Bu yönlü eleştirilerimiz de var aslında. Şimdiye kadar görevlerini yerine getirdiklerini söyleyemeyiz. Sadece insani yardımlarla bir devrim korunmaz. Devrim, devrimin ruhuyla savunulur.

Zorlukları aşacağız

Son olarak şunu öğrenmek istiyorum. Devrim demek, sadece resmi kurumların el değiştirmesi demek değildir. Toplumsal bir altüst oluşturma, zihinlerin eski rejimin esaretinden de kurtulması demektir. Bu anlamda, halkın, eski rejimden zihinsel kopuşunu devrim ne kadar başardı?

Aslında halk olarak sadece fiziki katliamdan geçirilmedik. Asıl önemlisi, rejimler tarafından zihinsel bir katliamdan geçirildik. Bu zihinsel katliam, insanları sadece kendini düşünen, bireyci bir pozisyona getirdi. Hala oluşturulan bu zihniyetin ciddi etkilerini yaşıyoruz. Örneğin göç onun sonucudur. Özgürlükten çok kendilerini düşündükleri için göç ediyorlar. Hâlbuki kendimizi özgür bir şekilde yönetebileceğimizi çok rahat gördük. 1,5 yıldır kendi kendimizi yönetiyoruz. Bunu görmelerine rağmen, geliştirilen zihniyet katliamı nedeniyle hala insanlar 'ben' egosuyla hareket ediyor. PYD olarak eğitimlerle bunu aşmaya çalışıyoruz. Ciddi zihinsel dönüşümler yaratacak eğitimlerle bunu aşmaya çalışıyoruz. Bizim devrimimiz Kürt Halk Önderi Sayın Abdullah Öcalan'ın büyük emekleri ve onun felsefesi ve düşüncesi

üzerine gelişen bir devrimdir. 35 yıllık devrimci mücadelenin bir birikimidir. Çünkü, parçamız o devrimci mücadele içinde ciddi şehitler verdi. Devrimimiz o temel üzerinde gelişmiştir ve Kürt Halk Önderi Abdullah Öcalan'ın direnişi bize feyz veriyor ve devrimci mücadelemizde kazanacağımız yolu gösteriyor, biz onun üzerinden hareket ediyoruz. Demokratik özerklik onun projesidir ve biz onu uyguluyoruz. Halklar için çözüm olarak onu görüyoruz. Şu an yaşadıklarımızın hiçbirini rejim döneminde yaşamadık. Hiçbir hakkımız yoktu. Suriye cumhuriyeti bir Arap cumhuriyetidir. Tek dil, tek kimlik, tek bayrak yaklaşımı. Diğer sömürgeci ülkelerin Kürtlere yaklaşımı gibi. Ancak PYD sadece bir Kürt partisi değil, Suriye halklarının partisidir. Bir halktan tek bir kişi bile olsa kendini rahatlıkla temsil edebilmesini esas alıyoruz. Devrimle birlikte oluşturulan kurumlar da tüm halkların kurumlarıdır, sadece Kürtlerin değil. Son olarak şunu söylemek istiyorum: Demokratik özerklik inşasını askeri ve siyasi saldırıların altında yürütüyoruz. Bunun beraberinde getirdiği zorluklar var. Bu zorlukları aşacağız, çünkü halkla birlikteyiz.

Özgürlüğün Tadına Vardık

Efrin'deki eğitim seferberliğinin öğretmenleri de öğrencileri de kadınlar. Devrimle, kendi güçlerinin farkına varan kadınlar, devrimin geleceği için öğreniyor, öğretiyor.

Efrin'de büyük bir eğitim seferberliği var. Akademiler dikkat çekiyor; Kadın Akademisi, Özgür Basın Akademisi, Dil Akademisi.

Kadınların yoğunluğuna bakıldığında eğitimin merkezinde kadınların olduğu görülüyor. Kadınlar hem eğitiyorlar, hem de eğitiliyorlar.

Kadınları devrim sürecine aktif olarak katmayı amaçlayan, ancak sadece bununla da yetinmeyen ve toplumsal cinsiyetçi rolleri de dert edinen yerlerden biri de Kadın Akademisi.

Gece saatlerinde konuk olduğumuz akademinin gi-

rişinde ellerinde kalaşnikoflarla nöbet tutan iki kadın karşılıyor bizi.

Erkeklerin müsaade isteyerek girdiği bir yer bu mekân.

Kaymakamın evi kadın akademisi oldu

Üç katlı, kentin ihtişamlı binalarından biri. Ortada yine ironik bir durum var. Bugünkü Kadın Akademisi, devrimden önce kaymakamın eviymiş.

Kaymakamın evinden geriye misafir ağırlanan ve salon yerine kullanılan odaya bulunan koltuklar kalmış.

Akademi yönetiminin verdiği bilgiye göre, kampın resmi açılışı geçtiğimiz 8 Mart'ta yapılmış. Ancak, resmi açılıştan önce, eğitim çalışmalarına başlanmış. İlk olarak, asayişte görev alacak 40 kadına eğitim verilmiş.

Akademi yönetiminde bulunan Arşen Kurdman, akademini çalışmalarını “Kadınların burada kurmak istediğimiz sistemi anlaması, bu sistemin içerisinde yer alması gerekiyor. Eğitimlerimizde temel olarak da bu bilinci vermeye çalışıyoruz” sözleriyle özetliyor.

Amaç kadınların kendi gücünün farkına varması

Kadınlar akademide 15 günlük eğitim programına katılıyor.

Kurdman, bu programlarda amacın, kadınların kendi gücünün farkına varması olduğunu anlatıyor.

İlk 6 gün, kadın tarihi, toplumsal cinsiyetçilik üzerine eğitim veriliyor. Diğer günlerde de kurulmak istenen sistem anlatılıyor, Abdullah Öcalan'ın savunmalarının “Özgür Eş Yaşamı” bölümü okunuyor, tartışılıyor.

Kadınların akademiye gelişinde herhangi bir yaş sınırı yok. Akademinin bu devresinde eğitimlerinin sonuna gelen 25 kadının yaşları 20'den 60'a kadar geniş bir yelpazede.

Kurdman, gelen kadınlar için şunları söylüyor:

“Yaş sınırı konulmuyor. İlk başta asayişte yer alabilecek kadınlar geldi. Bunlar hem genç, hem de orta yaşlı olan kadınlardı. Meclis üyeleri de orta yaşlı, evli kadınlar. 50 yaş üzeri kadınlar da var; eskiden beri siyasi çalışmalarda yer alan kadınlar. Bunların dışında kurumlarda çalışan kadınları da eğitiyoruz. Örneğin, öğretmenler, basın çalışmasında yer alan genç kadınlar. Bunlar için de eğitim devreleri yürüttük.”

Bu eğitim süreci kadınları nasıl değiştiriyor?

Kurdman, amacın kadının kendi gücünün farkına varması olduğunu altını çiziyor ve ekliyor: “İlk başta 10 gündü. Biz zorlayarak 15 güne çıkardık. Kadınlar buna bile hazır değildi. Onları 15 gün evlerinden uzaklaştırmak kolay değildi açıkçası. Ama biz zorladık. Yetmiyor tabii ki ama yine de kendisini kısmen tanıyor. Kadın tarihi ile birlikte bir bilinç oluşuyor. Alt yapısını oluşturuyoruz.”

Asıl peşinde olduğum, Rojava devrimi toplumsal cinsiyet rolleri açısından neyi ne kadar değiştirdi? Halk meclislerinde ya da kurumlarda çalışan kadınlar, evlerde ne yapıyor? Eski roller devam mı ediyor?

Arşen Kurdman'ın yanıtı: “Çelişkilerin özellikle anlaşılması, kadınların bu çelişkilerin farkına varması lazım. Bu da ancak eğitimle olur. Genelde eşler birlikte çalışmanın içinde ama bazen erkek kadının çalışmasını sınırlayabiliyor. Geliştğini gördüğün önünü almaya, sınır koymaya çalışıyor. Biz ise eğitim içerisinde örnek vermeye çalışıyoruz. Toplumsal cinsiyetçilik bir biçimde aşılmış gibi görünüyor, toplum açık gibi görünüyor ama alttan alta çok katılar.”

En büyük sorun genç yaşta evlilik

Kadınlar açısından en büyük sorun, genç yaşta evlilik. Başka bir ifadeyle ço-

cuk gelinler. TEVDEM'in çıkardığı kanunlara göre, kimse 18 yaşına gelmeden önce evlendirilemez.

Ancak Kurdman, yasanın her zaman pratikte işlemediğini anlatıyor, “Bunun bilincini yaratmaya çalışıyoruz” diyor.

Erken yaşta evlendirilmek istemeyen kadınların başvuracağı yerler var; kadın evleri. Genç kadınlar gidip durumu anlattıklarında yöneticiler müdahale etmeye çalışıyor.

“Namus” adı altında cinayetler hala işleniyor. Son 7 ayda, 3 namus cinayeti işlenmiş. Arşen Kurdman, namus cinayetleri açısından durumun değişmediğini anlatıyor, “Ancak önü alınmaya başlandı” diyor.

Kurdman, toplumsal cinsiyetçilikle mücadele için öncelikle cins bilincinin gelişmesi gerektiğine dikkat çekiyor ve ekliyor: “Biz de yaptığımız eğitimlerle kadının, kendi gücünün farkına varmasının bilincini oluşturmaya çalışıyoruz.”

Kurdman'ın Türkiyeli kadınlardan beklentisi ise, devrimin zaferi için dayanışma.

“Kadın her ne kadar yurtseverlik duygularıyla bu devrimci sürece katılmaya çalışıyorsa da yine te tam güç olmasına yetmiyor. Bu nedenle diğer halklardan kadınların bu durumu görece destek olması, ittifak oluşturması gerekiyor. Devrimin zafere ulaştırılması açısından önemli olur, bizim için manevi, moral destek olur.”

Kadın Akademisi'nde eğitimlerini tamamlayan kadınlar, yapılan küçük bir törenin ardından, köylerine, ilçelerine döndüler. Kadınların neredeyse tamamı, 40 yaşının üstünde, evli kadınlardı. Bazıları devrimden önce de siyasi çalışmaların içindeydi. Ancak kimisi ise devrimle birlikte kendi gücünün farkına vardı ve devrimin organlarında yer almak için eğitime katıldı.

‘Özgürlüğün tadına vardık’

Halice, Cihan, Yıldız, Neceh, Nura, Zelül ve Emine, 25 kadından 7’si... Neden eğitim sürecine dâhil oldular? Devrimden ne öğrendiler?

Halice (6 çocuk annesi): Erkek nasıl yaşama katılıyorsa, ben de öyle katılmak istedim. O nedenle eğitime geldim.

Cihan (3 çocuk annesi): Devrimle birlikte kadın olduğumun farkına vardım. Bu nedenle, devrimle gelen bu sisteme dâhil olmak istedim.

Rewşan: Devrimle birlikte özgürlüğü anladım.

Yıldız (4 çocuk annesi): Efrin’in bir ilçesi olan Bilbil’de ilçe meclisi ve Barış Komitesi üyesiyim. Devrimden önce evden bile çıkamıyordum. Ama şimdi öyle değil, evden çıkabiliyorum ve çalışıyorum.

Neceh (6 çocuk annesi): Devrim sürecinde oluşan kurumlaşmaların içinde kadın olarak yer almak istedim ve akademiye geldim.

Nura: İlçe Meclis üyesiyim. Devrimden önce bugünleri göreceğimi hayal bile edemezdim.

Zelül (5 çocuk annesi): 1990’lardan bu yana siyasi çalışmaların içindeyim. Bugün artık özgürüz. Hayatta olduğum sürece bu özgürlüğü korumak için halkımıza hizmet edeceğim.

Emine (2 çocuk annesi): İlçe meclis üyesiyim. 1989 yılından bu yana çalışmaların içindeyim. Devrimle özgürlüğün ne demek olduğunu anladık. Başta çok ürküyorduk, yürüyüşlere giderken bile korkuyorduk. Hükümet geri gelirmiş korkusu vardı. Açıkçası devlet güçlerinin bu kadar çıkartılacağını düşünmüyorduk. Baas rejimi buradaki uygulamalarıyla insanın iradesini ve cesaretini kırıyordu. Ama artık kendimize güveniyoruz.

Devrim Kadınların Bilincini Değiştirdi

Rojava devrimiyle birlikte, çocuk gelinlerin sayısı azalırken, boşanmalar arttı. Boşanmak isteyenlerin başvurduğu Kadın Merkezi'nin yöneticilerinden Hanife Ali, bu artışı savaşın bir sonucu olarak değerlendiriyor ve çarenin boşanmaların engellenmesi olduğunu söylüyor. "Toplumsal dokunun bozulmaması için boşanmaların önüne geçmeye çalışıyoruz" diyen Hanife Ali, "Kadın boşanıp gittiğinde çocuklara kim bakacak?" diye soruyor.

Rojava devrimi Efrin'de kadınlar açısından üzerinde durulması gereken bir noktayı açığa çıkardı. Devrim ile birlikte küçük yaşta evliliklerde ve 'namus' cinayetlerinde düşüş yaşanırken, boşanmalarda ciddi bir artış söz konusu.

Kaç boşanma davası açıldı, bunlardan kaçını kadın, kaçını erkekler açtı? Bu konuda istatistiki bir veri yok. Ancak, devrim öncesine göre yüksek olduğu söyleniyor.

Boşanmak isteyenlerin ilk başvurduğu yer; Kadın Merkezi.

Kadın Merkezi, 1,5 yıl önce, devrimle birlikte kurulmuş. Merkezin bulunduğu bina Esad döneminde de kadınlarla ilgili çalışmalar yürüten bir birimmiş.

Merkezde, 5 yönetici, 20 çalışan bulunuyor.

Kadın Merkezinin 5 yöneticisinden biri Hanife Ali.

2 çocuk annesi olan Ali, savaş başlamadan önce de Halep'te kadın sorunlarıyla ilgili çalışmalar yapıyordu.

Kadın merkezinin "toplumsal sorunları çözmek için kurulduğunu" anlatan Hanife Ali, "Kadına hakları olduğunu hatırlatıyoruz. Kendi rolünün farkına varması için eğitimler veriyoruz" diyor.

Kadın Akademisi Sorumlusu Arjen Kurdman gibi, Hanife Ali'de Afrin'de kadınlar açısından en önemli sorunun boşanma olduğuna dikkat çekiyor.

'Boşanmaların önüne geçmeye çalışıyoruz'

"Savaşla birlikte boşanmalar arttı" diyen Ali'nin "Bunun önüne geçmeye çalışıyoruz" sözü dikkat çekici.

Hanife Ali, boşanmaların artışını "toplumsal bir yara" olarak tanımlıyor ve ekliyor: "Vazgeçirmeye çalışıyoruz. Eğer vazgeçiremezsek, dosyalarını hazırlayıp mahkemeye gönderiyoruz."

Öncelikle boşanmanın neden arttığını soruyorum.

Yanıt: "Savaşın sonucu bu. Savaş nedeniyle Halep'ten binlerce kişi Afrin'e göç etti. Bir evde 3-4 aile yaşamak zorunda kaldı. Ekonomik sorunlar arttı. Tüm bunlar kadın-erkek arasındaki anlaşmazlıkları ortaya çıkardı."

Hanife Ali, boşanmak isteyenlerin hem kadınlar hem de erkekler olduğunu söylüyor. Ancak bir oran ya da rakam vermiyor.

Hanife Ali boşanmanın artmasının nedenleri arasında, devrimin kadın bilincinde yarattığı etkinin sonuçlarını saymadı. Ancak ilerici bütün toplumsal altüst oluşlarda, devrimlerde, boşanmak isteyen kadınların sayısının arttığı sıkça görülen bir sonuç.

O nedenle önce, kadına yönelik şiddet soruyorum.

"Şiddet yaygın."

İkinci soru: Bu durumda kadınlar,

devrimin kendilerine verdiği güçle eskisi gibi yaşamak istemeyebilirler. Bu nedenle boşanmak istiyor olamazlar mı?

"Devrimin yarattığı bilincinde etkisi var elbette" dedikten sonra bir örnek verdi:

"2 çocuk annesi bir kadın eşinden sürekli şiddet görüyordu. Devrimden sonra, 'Ben bunu niye çekeyim ki?' dedi ve boşanmak istedi. Vazgeçirmeye çalıştık, olmadı. Kadın babasının evine gitti."

Sığınmaevi yok

"Kadın babasının evine gitti" cümlesi de kritik bir cümle.

Aslında bu cümle de bir kadın sığınma evinin olmadığını gösteriyor.

Yine de soruyorum: Kadın sığınma evi var mı?

"Yok".

Neden?

"İmkanımız olmadı."

"Bütün rejim kurumlarının ele geçildiği bir kentte, kadın sığınma evi için imkanın bulunmaması gerçekçi değil" diye aklımdan geçirirken, Hanife Ali ekliyor: Projelerimiz arasında var.

Hanife Ali, neden boşanmaların önüne geçmeye çalıştıklarını bir örnekle açıklamaya çalışıyor:

"4 çocuk annesi bir kadın geldi. Boşanıp YPG'ye katılmak istediğini söyledi. YPG annelerin bu yöndeki taleplerini kabul etmiyor. Biz de kabul etmedik. Aile Halep'ten gelmiş ve ekonomik sorunları var. Ancak kadın boşanıp, YPG'ye gittiğinde 4 çocuk ne olacak?"

Oldukça kritik bir soru da bu.

'Toplumsal dokuyu korumaya çalışıyoruz'

Hanife Ali devam ediyor: "Toplumsal dokuyu korumaya çalışıyoruz. Ailenin önemi, kadın hakları konusunda eğitim veriyoruz. Aile içinde sorunlar olabilir. Ancak bunlar zamanla aşılabılır. Boşan-

mak kolay. Boşanmak toplumsal dokuyu bozabilir.”

Boşanmak isteyen bir erkek olduğunda ne yapıyorlar?

“Burada erkeklerin boşanıp YPG’ye katılması normal. Çünkü erkeklerin rolü başka, kadınların başka. Kadınlar çocuklara batmak zorunda. Erkek bunu yapamaz. Ayrıca, erkekler herhangi bir yere gitmek için izin de almıyor. Çekip gidebiliyor.”

Küçük yaşta evlilikler azaldı

Kadın Merkezi sorumlularından Hanife Ali, boşanmanın ardından diğer sorunu küçük yaşta evlilik ve çok eşlilik olduğunu anlatıyor. Evlilik yaşı ile ilgili

olarak, bölgenin parlamentosu olarak tanımlayabileceğimiz TEVDEM’in kararı var: 18 yaşından küçük evlilikler yasaktır.

Hanife Ali, “Tamamen bu kararın uygulandığını söylemek zor. Ancak, toplumun bilinçlenmesiyle birlikte küçük yaşta evliliklerde azalma oldu” diyor.

Küçük yaşta evlendirilmek istenen bir genç Kadın Merkezi’ne başvurduğunda, evliliğin önüne geçmek için girişimlerde bulduklarını söyledi.

Kadın Merkezi’nin mücadele ettiği bir başka sorun da “kuma”lık, başka bir ifadeyle çok eşlilik: “Kumalığı bitirmeye çalışıyoruz. Bu konuda çok sağlam duruyoruz. Medeni bir durum olan tek eşliliği yaratmaya çalışıyoruz.”

Adanmışlık ve Bağlılıkla Çiçeklenen Bir Ömür

Z. DENİZ GÜNEŞ

Sara heval, sadece Kürt ulusal savaşının değil, bu savaşın içinde boy veren Kürt kadın devriminin de tarihi gibidir. Kadın özgürlük mücadelesine katkı ve emeklerinin ötesinde ölümsüzleştiği güne değin adanmışlığı ve bağlılığıyla kadınlar için yaşayan bir prototiptir. Kimbilir kaç genç kadın işkenceli sorgularda, kent mücadelelerinde dağlarda, Avrupa metropollerindeki savaşımında ondan güç ve enerji almıştır.

PKK ve Kürt kadın hareketinin kurucularından Sakine Cansız (Sara), iki yoldaşıyla birlikte 9 Ocak 2013'te Paris'te alçakça bir suikastla katledildi. Katliamın kim ya da kimler tarafından yapılmış olabileceğine dair sayısız yorum yapıldı. Katliam aydınlatılmadığı sürece yorumlar da devam edecektir.

Geride kalan süreçte gazete sayfaları katliamın politik analizi kadar hatta ondan daha fazla üç yiğit Kürt kadınının mücadele yaşamına ilişkin anlatımlara ev sahipliği yaptı.

“Kürt kadınlarının ikinci kuşak temsilcisi” Fidan Doğan'ın (Rojbin) diplomatik alandaki başarılı, enerjik

çalışma tarzından; “yeni kuşağın gençlik temsilcisi” Leyla Şaylemez’in (Ronahi) ataklığından öğrenilecek çok şey var. Gençliklerini, bazı alanlardaki deney eksikliklerini engel haline getirmemeleri cüretle öne çıkışları, kendilerini enerjik bir tarzda üretileri, Avrupa’nın “rahat” yaşam limanına sığınmamaları çarpıcıdır. Rojbin ve Ronahi hevallere dair de çok şey söylenebilir. Fakat, bu yazıyı Sara hevale ayıracağız.

Sara hevali doğrudan tanıyanların, mücadele yoldaşlarının anlatımları bir kavşakta buluşuyor. Tüm aktarımlar, O’nun “tarihsel bir şahsiyet”, “özel bir kişilik” olduğunda birleşiyor.

Sara hevalin “tarihsel bir şahsiyet” olarak tanımlanmasının nedeni nedir?

Sorunun yanıtını, her günü kavganın değişik zorluklarıyla geçen 35 yıllık mücadelesinde aramalıyız. Onu tanıyanların, omuz omuza mücadele etme şansını yakalamış olan yoldaşlarının ve yalın gönüllü anlatımlarının izini sürmeye çalıştık. Salt bu aktarımları temel almanın Sara hevalin mücadelecisi kişiliğini anlamakta yetersiz kalabileceğini, kimi eksikliklere yol açabileceğini bilerek çıkıyoruz yola. Bu önemli riske karşın onu anlama çabamızdan geri durmak istemedik. Yolculuğumuz, Sara hevali anlama çabamızın mütevazı bir girişimi olarak görülmelidir. Onu anlamak; bir kadın önder olarak öne çıkışını koşullayan öğeleri çözümlenmeye çalışmak devrimci mirasını devralma iddiasıdır. Sara’yı anlamaya çalışmak, özgür kadına ulaşma ve onu aşma çaba ve kararlılığıdır aynı zamanda.

Ulusal kurtuluş mücadelesine katılım

Dünyaya 1958 yılında Dersim’de merhaba diyen Sakine hevalin çocukluğu ve ilk gençlik yılları yaşamına yön verecek politik bir ortamda geçer. O dönemi şöyle anlatıyor:

“Tabi ilk böyle siyasal etkilenme,

biraz soru işaretlerinin uyandırdığı dönem ‘69 olayı idi (...) Pir Sultan’ı konu alan bir tiyatro sergileniyordu Dersim’de. Bu engellendi. Bunun üzerine çıkan olaylar vardı. Mehmet Kılan diye bir halktan biri öldürülmüştü. Tutuklanmalar vardı. Sıkıyönetim vardı. Bunlar genel olarak bir etki yarattı. Ama devrimci ve yurtseverlik anlamında henüz bir bilinç uyanmamıştı. Kürtlük bilinci yoktu.”

Sakine heval, sözünü ettiği “Kürtlük bilinci”ni, Mazlum Doğan ve yoldaşlarıyla tanıştıktan sonraki dönemde edinecektir. Bu tanışmanın yarattığı etkiyi ise sonraki yıllarda “çok güzel bir tesadüftü” cümlesiyle özetleyecektir. Sahiden de söz konusu karşılaşmanın onun yaşamını değiştiren etkenlerden biri olduğunu söylemek abartı olmaz.

Adanmışlık

Dönemin politik atmosferinin de etkisiyle pek çok genç kadın ve erkek gibi hızla mücadeleye katılır. 70’li yıllarda bir politik özne etrafında tereddütsüz örgütlenmenin, dönemin siyasal konjonktüründe olağan olduğunu söylemek mümkün. Sakine hevalde dikkat çekici olan, politik tercihinde netleşir netleşmez kendini bütünüyle mücadeleye adama istek ve kararlılığıdır. Yaşamı, bu yönelimin tesadüf veya kendiliğinden olmadığını, aksine içsel kararlılığının bir yansıması olduğunu gösteriyor. O, bu dönemi şöyle anlatıyor:

“... Bir de inanç oluştu, yani mutlaka bir hareketin içine girmek gerekiyor. Her şeyi buna adamak gerekiyor. Öyle bir etkilenme ve inanç vardı. Bir anlamda aileyi de terk ettim. O baskıları kabul etmedim. Devrimcilikte ısrar vardı, öyle çıktım Ankara’ya geldim. Gizli oldu bu tabi.”

Henüz gencecik bir kadınken böyle bir yoldan ilerler. Politik tercihini netleştirir netleştirmez yaşamını mücadelenin çağrısına göre düzenler. Kendi anlatımıyla mücadeleye daha etkin tarzda katılabilmek

için ailesinden koparak Ankara'ya yoldaşlarını bulmaya gider. O günden sonra onu yöneten temel düşünce mücadele ve mücadelenin ihtiyaçlarıdır. Yaşamını bütünüyle bu gerçeğe göre düzenleyerek, bireysel eğilimi veya isteklerine göre değil, partisinin beklentilerine göre belirleyecektir. Nerede ihtiyaç varsa oradadır Sakine heval. Örgüt çalışmaları, ajitasyon-propaganda görevleri gerilla komutanlığı ve Avrupa'da değişik görevler...

“Hareket neyi emrediyorsa onu yapma istemi vardı. Kadro şekillenmesi ve göreve yaklaşması böyleydi. Ne dense o yapılıyordu. Ona ruhen hazırlık vardı. Kürdistan devrimciliğinde, devrimcilerinde hazır olmama yoktu.”

Böyle anlatıyor görevlere yaklaşımını. Yaşam çözgüsü bütünüyle bu adanmışlığı etrafında örülecektir. Tereddütsüzlüğü, kendini ortaya koyuşu dikkat çekicidir. İkcimsizliğin, iç kararlılığın onun yaşam çizgisinin belirleyici ögesi olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. Nitekim ilerleyen yıllarda, mücadelenin değişik aşamalarında zorlu engellerinde adanmışlığın ve davaya bağlılığın bir üst düzeyde üretildiğine tanık oluyoruz.

“Kürdistan dağlarında, zindanda, halk içerisinde bütün mücadele alanlarında başı dik, asla yerinde durmayan, hiçbir engel tanımayan, her koşul altında an an öncülük sorumluluğu ile binlerce yoldaşı tanımak, anlamak ve güç vermek için her türlü zorluğu göze alarak enerjisini son kertesine kadar seferber eden, bu önderlik bu halk ve yoldaşları için yaşayan Sakine Cansız yoldaş, 35 yıllık mücadele yaşamında bir direniş tari-

hini ardından bırakmıştır.”

Sakine hevalin davaya adanmışlığını, engel tanımazlığını böyle anlatıyor yoldaşları. Bütün yeteneklerinin mücadelenin hizmetine sunulması, enerjisini sonuna değin kullanılabilmesi ancak böylesi bir adanmışlık toprağında boy verebilir.

Sara hevalin mücadelecilik kişiliğini ve adanmışlığını, bir kadın olarak kendini halkın ve kadınların özgürlüğüne adanmasını, yaşamının bütününde görebilmek mümkün. Onun duruşu, herhangi bir an veya dönemle sınırlı değildir. Gençlik bir kadinken Dersim'den Ankara'ya gidişle başlayan yolculuğu, İzmir, Bingöl, Antep ve Elazığ'da devam eder.

Adanmışlık... Sara yoldaşın 35 yıllık mücadele yaşamını tek kelimeyle anlatmak istersek yeterli bir tanımlama olurdu. Zorlukları, güçlükleri adeta çelikleştirmiştir onu. Yaşamın her alanında ürettiği direniş ve umudu, her mevsim açan bir özgürlük dönüştürmeyi başarmıştır.

İkinci bir yaşam hayali kurmadan, bireysel kaygılara kapılmadan, ömrünü bütünüyle mücadeleye adanmak ve 35 yıl bir fiil yürümek... Bu direngen ve coşkulu yürüyüşün ardındaki gücü çözümlerimiz. Küçük burjuva hayalleriyle mücade-

Adanmışlık... Sara çalışanın yürütmeyi başarmayacağı zorlu bir etaptır. Yüklere, her türlü kaygıdan sıyrılanlar ise coşkuyla ve sevinçle turmanır bu yolu.

İşkenceli sorgulara zindanlara yenilmemek

“O, zindanlarda en karanlık ve en zor zamanlarda direniş ve militan tutumuyla dik durdu, ölüme meydan okudu.” Böyle anlatıyor Sara he-

vali Muzaffer Ayata.

Diyarbakır 5 Nolu'da korkunç işkencelere maruz kaldığında henüz yirmili yaşlarının başındadır. Çözülmeyle ihanetçiliğe vardırırlara karşın O, direnişle adeta efsaneleşir. İdeallerine, yoldaşlarına ve halkına bağlılığın yalın bir ifadesi olan bu tutumu, onu moral ve güç kaynağı haline getirir. İşkencecilere kafa tutması Esat Oktay Yıldırın'ın yüzüne tükürmesi dil-den dile dolaşır. Yolu 5 Nolu'dan geçmek zorunda kalanların, onu tanıyanların Sara hevali "Kürtlerin Zoya"sı (Tanya) olarak tanımlamaları boşuna değildir. Amed zindanındaki tüm direnişlerde yer alması, 300 sayfalık savunmasıyla bir kadın olarak ilkere imza atması öncü duruşunun örneklerindedir.

Sara heval, yıllar sonra 5 Nolu'da yaşadıklarını şöyle anlatacaktır; *"İşkencelerde göğüslerimi kestiler, bir ah bile demedim. İşgalci zihniyet bir kadının memelerini kesmeyi yöntem biliyorsa, ben haklı bir davanın militanı ve bir kadın olarak ah demeye bile utandım."*

Bu kadar yalın ve açık... Aynı sadelik ve alçakgönüllülikle geride bırakacaktır zindan yıllarını. Onun işkenceler karşısındaki tutumundan, zindan direnişinden ve mahkeme sürecinden öğrenecek çok şey var. Halkına, yoldaşlarına önderliğine bağlılığın, partisine ve kendine güvenin yalın ifadeleridir her biri. Gerek düşmanla doğrudan karşı karşıya olduğu anlarda, gerekse mücadelenin farklı aşamalarında onu böylesine yenilmez ve baş eğmez kılan inançları, bağlılığ ve sevgisidir. Zorlu zindan yıllarını yenerek dışarı çıktığında vakit kaybetmeden yüzünü dağlara dönmesi bu ideolojik netlikten ve başından itibaren eylemine yön veren politik kararlardan köklenir.

1982 yılında Malatya Zindanı'ndan tek başına firar etmesi özgün bir örnektir. Sokakta kendisine yardım edecek kimse-nin olmaması ve kimliğini aldığı adli kadı-

nın arananlar listesinden olması nedeniyle bir gün sonra yakalanması da eylemindeki cüreti karartmaz.

Bir gerilla gibi yaşamak

"Ne bir evin, ne bir sandığın, bir dolabın bile oldu" diyor, Ahmet Kahraman. Sara hevale dair yazdığı bir makalede. Her türlü yerleşikliğin, gelenekselliğin öğretilmişliklerin reddedişinin özlü bir anlatımıdır bu. Öyle anlaşıyor ki Sara heval, henüz gencecik bir kadınken terk ettiği "evine" bir daha dönmemiştir. O, ne terk ettiği evi her yere götürülenlerden ne de günün birinde "eve dönüş" hayali kuranlardan olmuştur.

Köklü ve gerçek bir kopuştur onun-kisi. Ardına bakmamasının filika arayışına girmemesinin sırrı bu kopuşta gizlidir. Sara heval, yalnızca dağlarda değil, Türkiye ve Kürdistan'ın değişik kentlerinde, Avrupa metropollerinde de gerilla gibi yaşamayı başarabilen bir savaşçıdır. Sırtındaki çantasından gayri mülkü olmayan bir gerilla gibi. Her türlü düzenin, konformizmin reddidir bu.

Kadınların "geri dönüşlerinde" belki de en önemli yerde duran toplumsal cinsiyet rollerine esaslı bir meydan okuma anlamına gelen bu duruş, onun bağımsız bir kimlik olarak öne çıkışında öncü ve önder bir kadın oluşunda belirleyicidir.

"Hayat militanı" olmak

"Sakine, her ortamda kendi kimliği ve duruşuyla kendisini gösteren ve kabul ettiren bir hayat militanıydı. Onun militanlığı sadece savaş ve direnişle ilgili değildi. O hayatın tümünü bir değişim ve mücadele alanı olarak görürdü. Bunun için herkese ve her gericiliğe karşı durmakta sakinmayan birisiydi." Böyle anlatıyor Sara hevali, Muzaffer Ayata.

Sahiden de onun mücadele yaşamı adanmışlık "hayat militanı" olmak arasındaki diyalektik bağ kurarak ilerlemiştir. Genellikle çok kafa yorulmayan bir ko-

nudur bu. Oysa yaşamın hemen her alanında, değişik ayrıntılarında militan bir duruşa sahip olmak bir devrimci özellikle de bir kadın devrimci için hayati önem taşır. Çoğu kez düşmanla dolaysız biçimde karşı karşıya geliştiren çok daha kapsamlı bir direniş ve solduyuyu gerektirir. Hatta denebilir ki mücadelenin değişik evrelerinde, farklı zorluklarında “hayat militanı olmayı” başarabilmek düşmanla doğrudan karşı karşıya olduğumuz anlardan çok daha güçtür. Yazık ki yaşam böyle bir duruşu gösteremeyip değişik zorluklar ve olumsuzluklar karşısında gereken sabır, girişkenlik ve metaneti sergileyemeyenlerin, yenilginin bir başka biçimini tatmak zorunda kalışlarının örnekleriyle doludur.

“Yaşamın tümünü bir değişim ve mücadeleye alanı olarak görmek”, politikaya olduğu kadar bireysel gelişimine ve yoldaşlarına müdahaleyi emek harcamayı ve bunlarla bağlantılı olarak içerisinde yer aldığı politik özneyi değiştirme iddiasını da taşır. Bu değişim ve değiştirme iddiası önemli bir özgüveni gerektirir. “Erkekler dünyasında” bir kadın olarak var olmak ve bir kadın iradesi geliştirmek anlamına gelir. Sara hevalin mücadele yaşamı bütün bunların yalın bir özeti gibidir. Mücadeledeki duruşuyla, sorunlarla ilişkile-

nişiyile söz konusu değişimin öncüsüdür. Yüzlerce genç kadın onun öncü duruşundan güç alarak öne çıkmıştır. Muzaffer Ayata onu anlatırken “*Herkese ve her güce karşı durma gücü gösteren Sakine, inanılmaz bir sevgi ve sıcak bir yüreğe sahiptir*” derken, muhtemelen onu tanıyanların duygularına da tercüman oluyordu.

“Herkese ve her güce

karşı duruş” ve “inanılmaz bir sevgi ve sıcak bir yüreğe sahip oluş...” İnceltmiş egemenlik ilişkilerine cephede karşı duruş ve bağımsız hareket ediş ile yoldaşlığın temel harcı sevginin aynı potada eritilmesidir bu. Güven ve özgüvenin tezahürüdür anlatılanlar. Bağlılık, adanmışlık ama bir o kadar da uzlaşmazlık böyle bir toprakta filizlenebilir ancak. Sara heval, partisine, önderliğine ve halkına duyduğu güveni gücü haline getirebilmiştir. Fakat sadece bu değil. Belli ki o, aynı zamanda pek çok kadının göze alamadığı bir yola girmiş ve risk üstlenmiştir. Bağlılık ve adanmışlık, risk üstlenmeye buluşması onu herhangi bir savaşçı olmanın ilerisine taşımış ve önderleşmesinin yolunu açmıştır. Davaya adanmışlık “Herkese ve her güce karşı durma gücü gösterme” iddia ve cüretiyle birleştiğinde öncülük ve önderlik boy verebilir. Sara hevalin yaşamı, bunun değişik örnekleriyle doludur. Tam da söylendiği gibi yaşamın bu alanında özgüvenli ve inisiyatiflidir. Güven ve bağlılık edildiğini deyiş kendini çok yönlü olarak ortaya koymayı getirir. Adanmışlık ile “Herkese ve her güce karşı durma gücü” arasında işleyen diyalektiğin doğal bir sonucudur bu. Yaşamı gelişmeleri mücadelenin ihtiyaç-

Onun

mücadele ya-

larının penceresinden okuyabilenlerin sahip oldukları bir güçtür.

Sonuç yerine

Sakine hevalin, PKK'nin kuruluş dönemi ve sonrasındaki duruşu öncü ve önder bir kadın olarak önce çıkışını koşullar. Henüz hareket düzeyindeki örgütlenme çalışmalarında kuruluş kongresi ve sonrasındaki katkıları bütün o sürecin deney ve birikimlerini günümüze deyin

taşınması onun tarihsel bir şahsiyet olarak tanımlamasının temel nedenlerindedir.

Sara heval, PKK'nin kuruluşundan sonraki pek çok adımın öncüsü, mimarı olduğu gibi bütün bu dönemin deney ve birikimlerinin de taşıyıcısıdır. Ona dair tüm anlatımların Kürt ulusal savaşımında ve kadın özgürlük mücadelesine katkılarının, emeklerini tanımlamakta buluşması tesadüf olmasa gerek.

Sara heval, sadece Kürt ulusal savaşımın değil, bu savaşım içinde boy veren Kürt kadın devriminin de tarihi gibidir. Kadın özgürlük mücadelesine katkı ve emeklerinin ötesinde ölümsüzleştiği güne değin adanmışlığı ve bağlılığıyla kadınlar için yaşayan bir prototiptir. Kimbilir kaç genç kadın işkenceli sorgularda, kent mücadelelerinde dağlarda, Avrupa metropollerindeki savaşımında ondan güç ve enerji almıştır.

Sara heval, Kürdistan devriminin içinde filizlenip onunla birlikte serpilip gelişen başı dik bir çınar gibidir. İlk gençlik yıllarından itibaren içinde yer aldığı hareketin bilinçli öznelerindedir. En zorlu zamanları, yenilgileri olduğu gibi zaferleri başarıları da tatmış bir kadın lider olarak duruşunu korumayı başarmıştır.

Peki, onun bireysel tarihinde de tıkanma anları, krizler ve hatta değişik düzeylerdeki yenilgiler yok mudur? 35 yıllık bir tarihin mücadelenin doğasına ait bu öğelerden azade olması mümkün değil. Bir genelleme yaparak görevler büyüdükçe sorunların çeşitlenmiş olabileceğini

varsayabiliriz. Elbette ki bu bir tahminin ötesinde geçemez. Konunun bu boyutunu, Sara hevalin mücadele yaşamının değişik ayrıntılarına hakim olan kadınlara bırakıyoruz. Söylemeye dahi gerek yok ki bunlar da en az pozitif deneyler kadar öğretici olacaktır.

70'li yıllarda toplumun diğer kesimleri gibi kadınlar da mücadeleye kitlesel olarak katıldılar. Kitlesel katılımlarıyla doğru orantılı olmasa da aralarında yönetici görevler üstlenenler ve hatta birer politik lider olarak öne fırlayan teorik formasyonları güçlü kadınlar da vardır. Yazık ki, söz konusu özelliklerini koruyarak, geliştirecek bugüne ulaşmış kadın sayısı oldukça azdır. Sara hevalin ayırt edici yanlarından biri de düşlerini hiç soldurmuyarak bugünlere ulaşması ve ikinci, üçüncü kuşaktan yoldaşlarıyla ölümsüzlüğe yürümesidir.

Toprağa, ideallere, gelecek düşlerine tutunan köklerimiz güçlendirmek, özgürleşme mücadelemizi büyütme istiyorsak Sara yoldaştan, mücadele yaşamının öğreneceğimiz çok şey var. Bu kökleri güçlendirdiğimizde kolay kolay hiçbir duygusal fırtına, politik deprem dönemsel yenilgi vb. yıkamaz o gövdeyi. Kişisel ihtiraslara kurban edilmeyen, bireysel kaygılara yenik düşmeyen, bir ömür boyu süren devrimciliğin gizi Sara hevalimizin yürüyüşünde saklıdır.

(Kaynak olarak Özgür Gündem gazetesinin 10-30 Ocak arasındaki sayılarından yararlanılmıştır.)

Gerçek Devrim, İnsanın Değişiminde Gizlidir

Önsöz

Özel mülkiyetin kaldırıldığı ve yabancılaşmanın son bulunduğu komünizmin yeni insanının izini sürmekteyiz. Çimento kitabını; 1922’de yazılması, SSCB’nin yeni yaşam tarzının ilk kez kurgusal bir değerlendirilmesi, canlı anlatımla gözler önüne sermiş olmasıyla heyecan ve merakla inceledik. Yeni konular, yeni sorunlar iç savaşın örsünde dövülmüştü ve biz bu sorunların içinde kadın özgülüşmesinin, kadın devriminin gelişimini aradık.

Ama öncelikle önsözle başlamak istiyoruz değerlendirmeye. Önsözde kitabın kahramanlarından biri olan Daşa’nın adı bile yer almıyor. Ama kitabın vurucu sözlerinden birini, son söz olarak Daşa söyler. Kitapta, Daşa güçlü karakteriyle gizli bir kahraman olarak parlıyor satır aralarından. Biz komünist kadınlar, onu hak ettiği yere çıkartıp “kahraman” ilan ediyoruz.

Sosyalizmin inşa sürecinde bir bölgede yaşananları anlatan kitapta öne çıkan Daşa karakteri kitabın önsözünde neden işlenmemiştir? Erkek karakterlerinin hepsinin adı var; Gleb, Badin, Sergey, Juk, Jitki... Gleb, bu erkek karakterler içinde devrimin prototipi olarak öne çıkartılmıştır. Sosyalist ekonominin inşası ve o dönemin temel konusu çalışma sorunu ana tema olarak vurgulanmıştır önsözde. Kitapta bunlar kadar, yeni kadın ve erkek arasındaki çatışma, ana tema olarak vurgulanmayı hak etmektedir. Tam da burada, devrimin kadın prototipi Daşa’nın önsözdeki yokluğu tesadüfi değildir. Bu, önsöz yazarının sorunlu bakış açısını göstermektedir.

Devrimin inşa süreçlerinde devrime paralel kadınlarda kolektif bir değişim vardır. Eski-den çekingen olan, dini yasakları boyunlarında taşıyan, günah korkusuyla tır tır titreyen, erkeklerle konuşmaktan kaçınan kadınların, artık hiçbir şeyden korkuları kalmamıştır. Kendilerine güvenen kadın karakterler yeni toplumun birer aydınlık ışığı gibi parlamaktadır.

Kitabın güçlü karakteri, son sözün sahibi Daşa'dan, yani kitabın sonundan tartışmaya başlıyoruz biz de.

Bu yazıda, sosyalizmin inşa koşullarında yeni kadın ve erkeği incelemeye çalıştık. Gelecek insanımı ararken, bu geleceğe en yakın olan Gleb'den bir adım ileride duran Daşa'nın devriminin coşkusu sardı sözcüklerimizi.

Sonsöz

Daşa, Gleb'i sevmektedir. Gleb, iç savaş, devrim ve parti içinde yenilenmiş bir Daşa kişiliğini anlamaktan uzaktır. Yeni Daşa, kitabın sonunda Gleb'ten ayrılır. Aslında Gleb'deki değişmeyen eski mülkiyetçi erkeği terk eder. "Seni seviyorum ama hala kendimi prangalı gibi hissediyorum. Sen de köprüleri yakmalısın, ancak o şartla her şey düzelir" der. Elinde küçük giysi bohçasıyla arkasına dönüp el bile sallamadan, evden ayrılır. Kadın yoldaşı Polya'nın Sovyetlerdeki evindeki odasına yerleşir. Yeni bir başlangıcı daha ekler yaşamına. Gleb de, Daşa da bu ayrılığın geçici bir ayrılık olmadığını farkındadır. Yeni Daşa ile Gleb'in çatışma konusu Daşa'nın değişimi, Gleb'in gerici iç direnci üzerinden sürmüştür. Çatışma, gerekçeli ayrılık kararıyla Daşa'nın zaferiyle sonuçlanmıştır. Önüne açılan heyecan dolu yeni yolun ona keyif veren adımlarıyla evden ayrılırken, Gleb geride Daşa'nın sözlerinin ağırlığı altında çelişkileriyle kalmıştır.

Daşa ve Gleb çatışmasının düğüm noktaları

Gleb üç yıl aradan sonra cephe döntüşü, Daşa'nın partide yeni görevine dair anlattıklarına, Gleb'in iç savaşta nerede nasıl olduğuna dair sorularına ilgisiz, isteksiz yanıtlar verir. Gleb, Daşa'nın bu ilk diyaloglarına şaşırır. Ne de olsa nikâhli karısı Daşa'nın kadınlık görevleri ve de sevgili olarak hızla yapması gereken şeyler vardır!

Gleb, cephede üç yıl boyunca savaşırken, toplumsal sistem değişmiş, iktidar el değiştirmiş, el birliğiyle sosyalizm inşa edilirken, bu üç yılda zaman Daşa için donmuş gibi davranır. Değişimin, Daşa'da etkisi ve Daşa'nın bu devrimde rolü yok ya da olmamalı gibi bir yaklaşım içindedir. İkisi de Sovyet yurttaşı, Bolşevik parti üyesidir. Daşa, kadın kolları çalışanı ve komite üyesidir. Fakat Gleb, cepheye gitmeden önce bıraktığı suskun, uysal, titiz ev kadını Daşa'yı çocukları Nyurka'sını ve hoş kokulu sıcak yuvasını bulamamanın öfkesindedir.

Gleb'in içten içe sessiz düşüncükleri, söyledikleri, yaptıkları da ürktücüdür. Nasıl olur da ilk karşılaşmalarında toplantısı olduğunu söyleyip hızla evden çıkmıştır Daşa. İlk haftasında yalnızca üç gün evde kalmıştır. Hızla cinsel, duygusal bir ilgi neden göstermemiş, abartılı sevgi gösterileri, gözyaşları içinde övgü dolu konuşmalarda bulunmamıştı? Daşa sevgisini de sevincini de yansıtmıştır, ama Gleb'in beklediği türden değildir.

Daşa sevgiye farklı bir yaklaşım arayındadır. "Ben insan değil miyim? Yoldaşın değil miyim? Yalnızca kadın değilim" der. Gleb, Daşa'nın ayrılma kararı aldığı an'da dahi artık karşısında duranın yalnızca bir eş değil, bağımsız güçlü bir kişilik olduğunu kabullenmekte zorlanmaktadır. Gleb, ruhundaki kadını eve kapatmak için karşı konulmaz bir istek vardır. Tam da Daşa burada sevgiye dair başka bir yaklaşım kavgasındadır.

Daşa'nın devrimini bir kişiliğe dönüştürdüğünü, Gleb ile ilişkisinden ve her gerici tavrından anlık refleks ve tutumlarından görebiliriz. Daşa bu üç yıllık süreçte insan niteliklerinin değerini öğrenmiş ve içselleştirmiştir. Gleb, Daşa'yı dinlemeyi ve konuşmayı önemsemeyen hızla kendi isteklerinden doğru hareket eder. Daşa'nın eleştiren yaklaşımları karşısında ise aşağılayıcı ezici davranır, "İnsan niteliklerinin

canı cehenneme nerede benim nikahlı karım Daşa” der. Daşa bu tartışmalar üzerine tutum alır, ayrı bir yatakta uyur ve Gleb iyice tahammülsüzleşir.

Nyurka, pek çok çocuk gibi kreştedir, Gleb bunu anlamaktan uzaktır, “Domuzların önüne mi atacaksın onu? İlk geldiğin yere bırakmışsın” der. Görevlerine tutkuyula sarılmıştır Daşa, “Dilin bir karış dışarıda deli danalar gibi dolanıp duruyorsun” der, Gleb, Daşa’nın sosyalizm çıkarları için gösterdiği emekle ilgili değildir.

Gleb, merkesinde cinsellik duran bir bencillik içindedir. “Sen komünizmi hangi kitaptan öğrendin?” diyen bağımsız ses tonunu, cüretini, güvenini gösteren artık her söylediğini kanun görmeyen Daşa karşısında, iyice öfkelenir, şiddete sarılır, bedenine hakim olmaya çalışır. Tecavüz girişiminden başka bir şey olmayan bu saldırıyı, Daşa tekmesiyle savunur, engeller. Gleb ise o an’da bile Daşa’nın kendisini anlayacağını ve sevgisinden (!) yaptığına inanabileceğini umar.

Gleb’in iç dünyası korkunç bir mülkiyetçilik, erklik içindedir. “Sıcak vücudunu kime vermişti? Nadasa bırakılmış tarla gibi bomboş yatıp bekleyemezdi ya!” der içinden. Gleb, Daşa’nın haklı refleksleri ve tutumları karşısında hakarete uğradığını hisseder, utanç duyar, Daşa’nın üstüne atılmak, onu dövmek, işkence yapmak, sonra da ağlamak, kendisine iyi davranması için yalvarmak ister. Bir yandan da Daşa yatağa yanına gelir diye bekler.

Daşa ise soğukkanlıdır ve “Bolşevik misin? Beynini savaş alanında bırakmışsın” yanıtını verir. Gleb, Daşa’nın bu değişimini neye yorar? Daşa’nın devrimci kadın reflekslerine

değil, olası bir başka erkeğin varlığına ve sevgisini Gleb ile meçhul rakibi arasında paylaştıramamasına...

Daşa, gücünü sevgisinden alan emeğiyle, bir süre Gleb’le birlikteliğini sürdürür. Gleb’in gerici yanlarıyla uzlaşmaz bir iç mücadele yürütür. Bu mücadelenin yetersiz kaldığını düşündür ve mücadelesini yeni bir aşamaya yükseltir, Gleb’den ayrılır. Yeni kadının özgürlüğünün izini süren adımları, Daşa’yı kararlar almaya götürür. Değişim ve yenilenme dolu yaşamına bir yenisini daha ekler.

Yeni Daşa

İç savaşta yanbaşında kurşuna dizilen yoldaşları Fimka ve Yefim’in ölümü, Daşa’nın yeni kadına doğru attığı adımda güç aldığı anın başlangıcı olur.

Gleb’in dağdaki direnişçilere katılması ve Nyurka ile düştüğü kabus dolu ve çaresiz bekleyiş dolu günlerin içinden bir anda Beyaz Ordu askerlerinin ilk sorgulu işkence sınavından geçer. Ardından ilk öğretmeni ve yoldaşı Yefim aracılığıyla kadınları örgütleme çalışmalarına başlar. İkinci kez yoldaşları ile yakalanır. İşkenceci sorgularda Yefim’in izinden giderek susmayı ve direnmeyi seçer. Kendisinin örgütlediği genç kadın Fimka’ya da aynı öğütü verir. Ölüm kararı çıkar haklarında, direndikleri için Yefim ve Fimka kurşuna dizilerek öldürülür. Sıra Daşa’ya gelir, ölüme meydan okur. Son dakikada Beyaz Ordu askerleri öldürmekten vazgeçer ve Daşa’yı bırakırlar. Mühendis Kleist ondan habersiz kefil olmuştur, bu nedenle bırakılır. Daşa, yoldaşları Yefim ve Fimka’nın ölümüyle sarsılır ve yenisinden doğar. Kızıl ordu zafer

Sos-

yalizmin inşa

Fimka kurşuna dizilerek öl-

sürecinde bir bölgede

dürülür. Sıra Daşa’ya ge-

yaşananları anlatan kitapta

dir, ölüme meydan okur.

öne çıkan Daşa karakteri kitabın

önsözünde neden işlenmemiştir?

Son dakikada Beyaz Ordu askerleri öldür-

Erkek karakterlerinin hepsinin adı var.

mekten vazgeçer ve

Sosyalist ekonominin inşası ve o dönemin temel konusu çalışma sorunu ana

tema olarak vurgulanmıştır önsözde.

Daşa’yı bırakırlar. Mühendis Kleist on-

Kitapta bunlar kadar, yeni kadın ve

erkek arasındaki çatışma, ana

dan habersiz kefil olmuştur, bu nedenle

tema olarak vurgulanmayı

hak etmektedir.

bırakılır. Daşa, yoldaşları Yefim ve Fimka’nın

ölümüyle sarsılır ve yenisinden doğar. Kızıl ordu zafer

kazanır o bölgede ve sosyalizmin inşasına katılır. Daşa kadınların lideri olarak öne çıkar, kadınlar için komutanlaşır. Daşa'nın kişiliği kolektif ruhtan beslenir, savaşın içinde özgürleşir.

Gleb ile üç yıl aradan sora karşılaşmaları sonrasında, iç savaşın getirdiği açlık ve yoksuluk nedeniyle Nyurka hastalanır ve ölür.

Daşa, Gleb'den ve Nyurka'dan zorunlu ayrı olduğu dönemlerde, ilk önce Gleb'e olan aşkına ve çocuğunun sevgisine yaslanmıştır. Bu sevginin, korkusundan büyük olduğunu görmüştür. Sonra da mücadeleye olan sevgisinin, Gleb'e ve Nyurka'ya olan sevgisinden daha büyük olduğunu anlamıştır. Bunu, yoldaşları Yefim ve Fimka'nın ölümüyle birlikte keşfetmiştir.

Yoldaşlarının ölümü adeta onun yeniden doğuşu olur. Daşa, yeni bir kişiliktir artık, devrimci aklıyla duygularının komutanı olmaya çalışır. Partinin etkin bir üyesidir. Bireysel mutluluk anlayışını toplumsal mutlulukta bulur. Kadına biçilen rollere sırtını döner: Yatılacak kadın, ev ile çocuk arasında olmayı reddeder. Çalışkanlıkla, disiplinle, Sovyet devrimi için dakikalarını örgütlü geçirmeyi sever. Geç saatlerde çalışmalardan eve dönüp, gece boyu masa başında kadın mücadeleleri üzerine devrim üzerine okur, bilgiye hücum eder. Kararlarını uygulamada nettir. Erkek yoldaşlarının sözlü, fiziki saldırılarına soğukkanlı bir karşılık içerindedir, sorunlar karşısında çözüm üretmeye çalışır. Erkek egemenliğine karşı mücadele eder.

Romanın diğer kadın karakterleri

Devrimin inşa süreçlerinde devrime paralel kadınlarda kolektif bir değişim vardır. Eskiden çekingen olan, dini yasakları boyunlarında taşıyan, günah korkusuyla tir tir titreyen, erkeklerle konuşmaktan kaçınan kadınların, artık hiçbir şeyden korkuları kalmamıştır. Kendilerine güven-

nen kadın karakterler yeni toplumun birer aydınlık ışığı gibi parlamaktadır. Kitapta Daşa'nın geçici kadın kolu başkanı olduğu bir kadın konferansı raporunda iki okuma yazma kursunun açıldığını, fakat yalnızca kadınların gelip bu kurslara yazıldığını, kadınların erkeklerden daha hızlı bir gelişim çizgisi izlediklerini öğreniyoruz. Bu çalışma, okuma yazma bilme sorunu değil, daha ötelere varacak olan bir kendini dönüştürme sürecinin başlangıcıdır.

Kadınlar, evlerine kapandıkları zamanlardaki hallerine göre ilerlemiş ve güçlenmişlerdir. İnşa sürecinden itibaren başlayan çocuk bakımı ve ev işlerinin toplumsallaşması çabasıyla, bu işler kadınların ellerini kollarını bağlayan bir engel olmaktan çıkmıştır. Artık kadınlar topluma yarar sağlayacak işlerde çalışmakta, Sovyetlerde, partide daha aktif görev alarak özgürleşme yolunu seçmişlerdir.

Bu süreçte karşıdevrimci çetelerin, üretime geçen çimento fabrikasını engellemeye dönük sabotaj saldırıları olur. Çetelerle bir çarpışmada "Çekilin yolumdan be, kapamayın önümü, nerede olmak gerektiğini çok iyi biliyorum ben, bugünü ne zamandır bekliyordum" diyen, silahını kapıp erkeklerin en önüne geçen Mitka'yı tanıyoruz. Mitka, çatışmada yaşamını yitirir.

Köylü kadın Matya, paldır küldür konuşan, rahat, özgüvene sahip çocuk doğurmayı seven bir kadın olarak çıkar karşımıza. Daşa, Sovyetlerde koşuştururken Nyurka'ya bakan komşusudur aynı zamanda. Daşa evi terkederken Matya'nın söyledikleri güldürür. "Kadın dediğin evde oturur, çocuk doğurur. Sen de evini barkını yıkıp gidiyorsun. Şuna bak! Kocasından kaçıyor. Senin gibi kadınları kocalarının yatağına zincirlemeli. Senin, yaşlı kız kurularından farkın yok!"

Daşa, espriyle karışık "Sen bir anaç tavuksun, kadın bile denmez sana, bir rahim iki bacak" der. Aynı Matya, Gleb'in

çakmak yapımı için kullanıldığından içindeki makine parçaları eksildiğini, odalarının da ahıra dönüştürüldüğünü görür. Fabrikanın çalışması sorununa kafa yormayan parti yöneticileri, fabrikayı böyle kullanan işçilere demediğini bırakmaz. Gleb ise çok esaslı bir yanıt verir onlara. “İşçiler gevezelikle zaman öldürmek istemiyor. Hayatta işine yaramayacak ıvır zıvırı ne yapсын işçi? Fabrika değil de terk edilmiş bir taş ocağı olduğuna inandırırırsanız, o da kendine yararlı hale getirmeye çalışır, bu yöntemlerle. Makina parçalarını yağmalamaları, keçi beslemeleri yanlış belki ama siz parti yöneticileri olarak onlara proletaryanın bilinçli üyeleri olmaları için bir dürtü kazandırmaya çalıştınız mı? Kendi sorumluluğunuzu, işçilerin üzerine yıkamazsanız.”

Bu yöneticilerden biri (Shram) karşıdevrimci olarak tanımlanıp, sürülür bir başka yere. Gleb ise onu ilk tanıdığı anda çözümler: “Siz sözde komünistsiniz, barut kokusu, ter kokusu nedir bilmezsiniz.” Gleb, Badin’den de haz etmez. Bir nedeni, kendini halkın üstünde gören ruhsuz bürokratik yöneticiliğidir. Diğer nedeni de kadınlara yaklaşımıdır.

Gleb, böylesine partide rol bilinci yüksek bir Bolşevik iken, kadının devrimi ve özgürleşme uğraşında gerici bir erkektir, karşıdevrimcidir. Red karşısında bencilleşen, ilişkisinde iktidar olmanın hırsıyla saldırganlaşan bir erkek gerçeği vardır karşımızda. Aşk, sevgi anlayışı, sosyalizmdeki kapitalizmin izleridir. Cinsel aşk söz konusu olduğunda kendi güdüleriyle yaklaşan, birlikteliği zorlayan Gleb, bunu aynı zamanda bir irade kırma aracı olarak kullanmaya çalışır. Daşa’ya tecavüze yeltenir. Adeta, Gleb’in içindeki Badin açığa çıkar. Aşk, sevgi adı altında hem de! Gleb için kocalık hakkı gibi bir şeydir bu.

Hemcinsi Badin ise tüm kadınları elde etme hırsıyla cinselliğini doyurma güdüsüyle yaklaşan Daşa’ya tecavüz gi-

rişiminde bulunan, Polya’ya tecavüz eden bir karakterdir. Gleb, parti içi sorunlarda düşman bellediği Badin ile nasıl da yakınlaşmış oluyor bu konuda?

Gleb, bir erkek olarak kapitalist sistemin erkek cinsine sunduğu haklardan vazgeçmeye niyetli olmamıştır. Cepheden döndüğünde Daşa ile tartışmalarında çok rahat “Kadınla erkeği bir kefeye koyamazsın, aynı serbestlik kadın için de söz konusudur anlamında gelmez” diyebilir mesela. Sosyalizmin kuruluş sürecindeki Gleb’in, terketmek istemediği burjuva erkeklik halleri çarpıcıdır. Sevdiğini belirttiği Daşa’nın değişimden öğrenme, onu anlama çabası çok çok geridir. Mülkiyetçiliğine, hırsına, erkekliğine çarpar sürekli. Gleb’in devrimci ruhunu körelten bir ideolojik zehirdir bu. Kitabın en ilerici devrimci karakteri Gleb, bundan çok uzaktır. Böyle bir erkek Gleb’in, başka bir erkek Badin ve Badin gibilerle ne düzeyde mücadele edebileceği ortadadır!

Gleb de, Badin de, tüm erkek karakterlerde erkeğin kadına hükmetme, egemenlik kurma savaşını görmekteyiz. Marks’ın dediği gibi “Hükmetme ilişkisi insani yabancılaştırır” özel mülkiyetin bu kökü ile güçlü mücadele yürütülmediği takdirde, devrimde çözücü bir rol oynayacağı kaçınılmazdır. Erkeğin manevi dünyasını çürüten, yozlaştıran bir yerde duruyor, cinselliğe, aşka, kadına bakış açısı.

Kitaptan, erkeğin kadına bakış açısına iki örnek daha verelim:

Fabrikanın teknisyeni Brinza, fabrikadaki makinelere dair bir benzetme yapıyor. “Şu güzellere bir el at dostum; küçük kadınlar gibi tertemiz, parlak hepsi. Bir kelime söyle, bu mekanik atlı karınca da hemen dönmeye başlar” bizi irkiltten cinsiyetçi, eril bir dil!

Sovyet toplantısında divan başkanı olan Daşa’nın yönetimine öfkelenen bir işçi “Kovun şu karıları, evlerine gidip bulaşık yıkasınlar, sinirlerim dayanmıyor

onları karşımda görmeye”, “Gleb, şu karına benim yerime bir tokat atsana. Çünkü o benim karım değil, senin karın. Ciddi bir sorun karşısında ağırlığını koyamaz bu karı. Şişirip durmasına bakmayın, içi kof bu kadının. Hem kadından başkan olmaz. Demedim mi ben size?” Buna benzer nice şeyi içinden söyleyen erkeklere tercüman oluyor, bu Bolşevik işçi.

Yeni insanın teminatı kadın devrimi

Çimento kitabında, kadın emeği dönüştürebilecek bir özne olarak karşımıza çıkıyor. Özel mülkiyetin duygulara yansıyan hallerinden istekli, bilinçli en hızlı kopuşma düzeyi Daşa’da somutlaşıyor. Daşa’nın ideolojik değişimi bütünlüklü bir özgürleşme eylemidir. Pratiğinde olduğu kadar duygularında ve yaşamında da devrim yapmaktadır. Sosyalizmin yeni bir hayat anlamına geldiğini, aynı zamanda bunu kadının özne olarak inşa etmeleri gerektiğinin farkına varabilen devrimci kadındır.

Gleb ise diğer pek çok konuda hedefli, coşkulu bir devrimci karakterdir, kadın özgürleşmesinin sembolü Daşa ile ilişkisinde karşıdevrimci bir rol oynar, makarayı geriye saran, 1917’ler öncesi gibi yaşamak isteyendir. Bu yanıyla, özgür bir erkek olma hedefi yoktur. Böyle bir kavrayışta değildir. Daşa onda da değişimi zorlamaktadır. Gleb üzerinden 1917-1922 arası dönemi incelemiş oluyoruz. Gleb ay-nasından, komünist bir erkeğin komünist kadınların daha fazla özgürleşme ve özneleşme adımlarında nasıl da eylem kırıcı, karşıdevrimci

olabildiğini bir kez daha görüyoruz. Gerek o, gerek diğer erkek karakterlerde benzer durum kendisini gösteriyor. O dönem itibariyle, Bolşevik partinin erkek partisi olduğunu çok rahat söyleyebiliriz. Kadının özgürleşmesi, toplumsal rollerin yıkılmasına dair atılan olumlu adımlar, kadınların kazanımları bu gerçeği değiştirmiyor!

Daşa’nın ve Polya’nın parti faaliyeti alanı, kadın kolları çalışmasıdır. Örneğin Daşa kadınların lideriyken, parti faaliyetinin yönetim merkezinde olmadığı anlaşılıyor. Daşa’nın kadın alanındaki etkinliği partinin diğer alanlarında çok öne çıkmıyor. Daşa’nın kadın gücünü arkasına alarak yürüttüğü mücadele önemli bir yerde duruyor. Fakat parti yönetimindeki kimi sorunlu politikalara -örneğin bürokratizme- karşı mücadelede, Daşa’dan daha fazla Gleb’in öne çıkartılmış olması düşündürücüdür. Kadının partide yeterince özneleşememe sorunu var. Kadını ikinci cins gören “komutanlaşacaksa da sadece kendi alanında var olsun” diyen parti yönetiminde olan erkek egemen anlayış ve yönetim tarzını görüyoruz.

Badin gibilerle tartışmalarda Gleb öne çıkan bir karakter. Polya’nın eleştirel ve sorgulayıcı bir aklı vardır ama kavgasını veren bir rol bilinciyle yaklaşmaz. Daşa, bağımsız bir güç kazanma, kendisini de kadınları da bir irade olarak harekete geçirme uğraşındadır. Fakat burada bu kadın mücadelesinin yeter-sizlikleri ve eksiklikleri de görülüyor. Badin gibilere karşı Daşa parti hukukunu işleten düzeyde değildir henüz. Daha uyanık ve bilinçli bir pratik mücadele gerekmektedir bu konuda. Daşa,

Badin'in kendine yönelik tacizini partiye şikayet bildiriminde bulunmakla tehdit ederek püskürtür. Ama bunu kolektif bir mücadele konusuna dönüştürmez.

Sosyalist kadınlar kadın devrimine paralel yeni bir toplum yaratma mücadelesinde, kadınlar üzerinden cinsel ve psikolojik hakimiyet kurma, kadın iradesini kırma derdinde olan Badinler ve Gleblerin varlığı koşullarında kadının özgürleşmesi, komutanlaşması üzerindeki erkek egemen baskının yıkılması göreviyle yüz yüzedir. Daşa'da ve Polya'dan hareketle erkek egemenliğine karşı mücadelede örgütlü özne olunması, birleşik gücün konuşturulmasının gerektiğini bir kez daha görüyoruz. Kadın devrimi bağlamında kadının öznelleşerek önderleşmesi mücadelesi, kadının komutanlaşma düzeyini yükseltmek devrimimizin bugün de güncel bir sorunudur. Bu mücadelenin bir ayağı toplumsal mücadele içinde yürütülecekse bir ayağı da sosyalist

politika, sosyalist örgütlenmeler içindeki erkek egemenliğine karşı mücadeleden geçtiği açık. Kadın devriminin güncel sorunları Gleblerin 21. yüzyılda da varlığını sürdürdüğünü göstermektedir bize.

Son olarak; Çimento'nun yazarı Gladkov "Gerçek devrim insanın değişiminde gizlidir" diyor. Devrimciliğin devrim yapmak olduğunu hatırlatıyor bize. 1920'lerin, sosyalizminden alıntılanmış Daşa karakteri başta olmak üzere, tüm kadın ve erkek karakterlerin çözümlenmesi, kadın devrimi yoğunlaşmalarımıza zengin bir deneyim sunuyor. Biz, kendi yolumuzu kendimiz bulacağız. Komünizmin gelecek kadını, tarihten bugüne ve yarına çetin mücadelelerimizin üzerine basarak, yenilgilerimizden de, başarılarımızdan da öğrenerek yaratacağız.

* *Çimento, Fyodor Gladkov, Yar Yayınları*

Özgürleşmeden Yaşanan Her Sevda Tutsaktır

Geri döndüm. Yeni olan zordu, geleneksel olan ise kolay. Ben de kolayı seçtim. Bahaneler buldum kendime, inanmak istedim değişeceğine. Verdiği sözlere inanmak istedim ve inandım. Tabii korktum yalnız olmaktan. Bir erkeğin elini omzumda hissetmek istedim. Güven duymak istedim. Ve yıllardır öğretilmiş olana tekrar yaslandım. Ama yaşadıklarım değişmedi.

Biz sosyalist kadınlar, uzunca bir süredir kadın devrimini, cins bilincini tartıştık. Ciddi adımlar attık, güçlü kopuşlar yaşadık, ezberlerimizi bozduk, yenilendik. Özgürleşmeye doğru yol almaya çalışırken, her adımımızda yeni bentlerle karşı karşıya geldik, yeni sorular sorduk, yeni sorunlar yaşadık. Bu özgürlük yürüyüşümüz, sınıfsız ve sınırsız bir dünya kurana kadar da sürecektir. Bugün bakımından ise bir eşığe geldik ve bir sıçrama yapmak durumundayız. Geldiğimiz eşik nedir? Devrim kitlelerin eseri ise eğer, biz sosyalist kadınlar da kadın devriminin kitlesini yaratma ve kadın devrimimizi başka bir boyuta evirtme ile karşı karşıyayız. Yeni tartışmalarla, daha cesur sorular sorarak, bu süreci kadınlar lehine çevirmek durumdayız. Bunun içinse tekrar tekrar kendimize yönelmeli, ısrarla geleneksel kadınlığımıza ve öğretilmiş yanlarımıza eleştiriler yapmalıyız. Nasıl ki kadın devrimi olmuş bitmiş bir devrim değilse ve insan olmakta olansa, cins bilinci de durgun değildir. Bilincimizin sınırdığı yer yaşamdır. Öyleyse her birimiz yaşamımıza tekrar tekrar bakmalı ve cins bilincinin süzgecinden geçirmeliyiz. Ben de tam olarak böyle yaptım ve iki yıl önce yazdığım bir deneyim yazısını bugünkü bilincimle tekrar gözden geçirip paylaşmaya karar verdim.

Benim bakımından bu süreçte, çok şey öğrendim, yer yer yenildim, tökezledim ama asla kendimle savaştıktan vazgeçmedim. Şimdi biliyorum daha çok yol var yürünecek ama yalnız değiliz, kadın aklı, kadın dayanışması ve kolektif kadın iradesi bu yolda ışık tutuyor bize.

En zayıf zamanlarda en geri limanlara sığınırız...

Aşk, sevgi, fedakarlık ince duygulardır. Çok ince bir çizgiyle baskı, saplantı ve kısıtlamaya dönüşebiliyor ve en tehlikelisi bunu görememektir. İnsana yakışan en güzel duygular, biz kadınlar için nasıl da birer kıskaç, birer zincir oluyor. Gönüllü başladığımız duygulardan gönüllü ayrılamıyoruz. Aşk, bizim için istekle girilen ama bir daha çıkışı olmayan bir sokak oluyor.

Benim de hikayem böyle başlıyor. Bu hikaye, devrimci olmak isteyen bir kadınla düzen içinde yaşayan ve devrimcileri 'seven' bir erkeğin hikayesi.

Onu ilk gördüğümde sevmiştim. Ilıktı bakışları, gözlerinde halkının acıları vardı anlamıştım. Ama sadece halkının erkeklerinin yaşadığı acıları gözlerine ve yüreğine aldığını bilmiyordum. Uzun uzun sohbet ediyorduk, bol bol kadın özgürlük mücadelesi üzerine konuşuyorduk. Sevdiğim kişiydi. Bu konuda düşündüklerini bilmek istiyordum. Güzel, süslü cümleler kuruyordu. Eşitlikten, hayatın müşterekliğinden söz ediyor, kadınlar özgürleşmeli diyordu. Benim için yeniydi bu sözler. Çünkü ben de yeni yeni mücadeleyle tanışıyordum. Özgürlük pınarına yeni adımlar atıyordum ve deneyimsizdim. Aile bağlarımdan kopmak istiyordum ama bu öyle kolay olmuyordu. Yetiştığım ortamlarda gördüğüm erkeklerden farklıydı. Onlar kabaydı, kadına güvenmezdi, hele özgürlük onlar için kadını yoldan çıkaran bir şeydi. O devrimci değildi, ama devrimcileri seviyordu. Devrimci kadınlara saygı duyuyordu. Öyle söylüyordu en azından. Bana öğretilen kadınlık rollerinden vazgeçmemi söylüyor, aileme karşı verdiğim mücadelede bana destek oluyordu. Deneyimsiz olduğum ve böyle zor bir dönemde bana destek olacak bir limana ihtiyaç duyduğum için çabucak inandım, kitaplardan okuma zahmetine bile katlanmayıp, sağdan soldan duyduğum

ama içselleştirmedeği kadın, özgürlük ve eşitlik söylemlerine. Ne yazık ki, zaman benim için bu konuda yeteri kadar öğretici oldu. Erkekler kadının özgürleşmesini ister ama kadını elde edene kadar. Devrimci kadınlara saygı duyar ama kendi eşi, sevgilisi, kardeşi devrimci olsun istemez.

Biz kadınlar, erkeklikle mücadeleyi, sadece kaba yaklaşımlarla mücadele olarak anlıyoruz çoğu zaman. Halbuki bu erkeklik halleri en tehlikelisi, en gizli olanıydı. Biz kadınlar erkeklerin yaşamına değil de sözüne baktığımız her durumda göremiyoruz bunları ve inanmaya devam ediyoruz. Hele bir de inanmak istediysen hepten kapatıyoruz gözlerimizi. Dalgalı denizlerde güvenli limanlar arıyoruz ve erkekler hemen denizin fırtınasını kendisine çeviriyor.

Zor dönemler yaşadığım, hayatımın geri kalanı ile ilgili kesin kararlar vermek üzere olduğum bir zamanda başladım bu ilişkiye. Zor kararlar zor süreçleri de beraberinde getirir. Ben de; bu toplumda, kişiliği bastırılmış, kadınlığı öğretilmiş, devrime gönül vermiş ama geleneksel kadınlığından kurtulamamış bir kadın olarak bir erkeğin bana destek olmasına, zor süreçlerimi atlattırma yardım etmesine ihtiyaç duydum ve sevdiğim kişi ile bu süreçleri rahatça atatabileceğimi düşündüm. Zaten aşk tam da bu değil miydi? Hayatı paylaşmak, birlikte mücadele etmek, kavgayı büyütme...

Önce güzeldi her şey. Beni anlayan, bana saygı duyan, devrimci olmayan ama devrimci düşüncelere yakınlık duyan bir sevgilim vardı. Akşamları eve giderken devrime dair düşler kurardık. Benim düşlerimdi aslında onlar. O, ses çıkarmadan onayladığı için ben onun da düşleri zannettim kurduğumuz hayalleri. Bana göre ben özgürdüm(!) bu ilişkide, istediğim gibi geziyordum ve neredesin demiyordu. Akşam eve geç gidiyorduk, benden yemek istemiyordu, günlük işlerde yardım ediyordu, yani eşittik(!) Güncel olayları tar-

tışıyorduk, aydın(!) bir insandı, dayak gibi şiddete ise asla başvurmazdı.

Bu aldatmaca uzun süre böyle gitmezdi, gidemezdi de zaten. Her şey bana özgürlük hissi veren bu sevgiyi irdelemeye başlamamla ortaya çıktı. Öğretilmiş kadınlığın oluşturduğu tül perdesi aralanmaya başlamıştı.

Özgürlük, sadece istediğin yere gitmek değildi, mutfakta iş yapmamı istemiyor ya da bana yardım ediyor diye eşit değildik. SKM'nin 'kadınlar mutfakları terk ediyor' şiarıyla kadınların hayatın mutfaklarından çıkması gerektiğini söylediğinde kendi hayatımın mutfağını, angaryasını gördüm. Bazen mutfakta geçirilen uzun saatlerdir kadınları politikadan ayıran, bazen baskıcı bir aile, bazen yasakçı bir koca, bazen sırf kadın olduğumuz için bizi yok sayan bir ağabey ve bazen de sevdiğimiz için bizi sözde korumaya, kollamaya çalışan sevgilimizdir, sanki biz kendimizi koruyamazmışız ya da ondan korumasını istemişiz gibi. Yani, mutfak illa yemek yapılan yer olmak zorunda değildi. Ben düzenden kopmak istedikçe beni düzene çeken, yeni mutfakların olduğunu gördüm. Benim mutfağım yaşadığım ilişkiydi. Ama bunu fark etmek öyle kolay olmadı.

Küçük adımlardır koca bir yol aldıran...

Bir kadın sevdiğinde, bütün yüreği ve bütün emeğiyle çıkar-sız sever. Sevdiğine güvenir. Ama erkek böyle değildir? Bu, onların iyi niyetiyle ilgili de değildir. Ya da bu tek tek bireysel durumları da değildir. Toplumsal cinsiyetin sonucudur. Her şeyi kontrol eden, sahip olduğu her şeyi

kıskançlıkla koruyan erkek, aşkı da böyle yaşıyor. Toplumdaki çoğu erkekler bunu açıktan yapıyor. Ama devrimci olanları ya da devrimci olduğunu söyleyenler, bunu binbir kılıfa bürüyerek yapıyor. İnce ince, usul usul. Süslü kelimelerle bunları yapıyor.

Çoğu kadın gibi kendi yaşamımda daha somut gördüm. Gün içinde sürekli arıyor sesimi duymak istediğini, beni özlediğini söylüyordu. Aslında bu davranışın altında, beni denetleme duygusunun yattığını anlamıyordum. Beni küçük düşüren ve kısıtlayan davranışlardı bunlar. Sürekli yeni insanlarla tanışıyordum ve o, onlara benden bahsettin mi diyordu. Özellikle erkeklere dememe gerek yoktur sanırım. Erkekleri kötülüyor, onlara güvenmediğini ama bana sonsuz güvendiğini söylüyordu. Sözlü tacize uğramamdan korkuyordu. Zaten o vardı. Başka türlü bir tacize kimse cesaret edemezdi. Çünkü onun sevgilisi olduğumu herkes biliyordu. Bir kadının taciz ve tecavüze uğramasını engellemenin tek yolunun, bir erkeğin onu koruması olarak görüyordu. Benim uğrayacağım olası bir tacizi direkt kendine yapılan bir hakaret olarak görüyor, beni ve kişiliğimi hiçe sayıyordu. Bense bunları uzun

Biz ka- dınlar, erkeklikle mücadele, sadece kaba yaklaşımlarla mücadele olarak anlıyoruz çoğu zaman. Halbuki bu erkeklik halleri en tehlikelisi, en gizli olanıydı. Biz kadınlar erkeklerin yaşamına değil de sözüne baktığımız her durumda göremiyoruz bunları ve inanmaya devam ediyoruz. Hele bir de inanmak istediyssek hepten kapatıyoruz gözlerimizi. Dalgalı denizlerde güvenli limanlar arıyoruz ve erkekler hemen deniznin fırtınasını kendisine çeviriyor.

uzadıya düşünmüyor, hep er-teliyordum. Oturup konuş-tuğumuzda rahatsız oldu-ğumu söyledüğimde ise bana hak veriyor ama çok abarttığımı onun sevgisinden şüphem olmaması gerektiğini söylüyordu. Ne yapı-yorsa beni 'sevdiği' için yapıyordu. Yaşa-dığımız, kendi düşün-cesine, feodal yapısına uygun bir sevgiydi. Dı-şarıdan bakınca sorunsuz bir ilişki gibi görünse de kendi içinde ayrılık koşulla-

rını hazırlayan bir ilişkiydi.

Gündelik paylaşımlarımız devam ediyordu. Ama bazı şeyler değişiyordu. Geziyordum ama ya onunla geziyordum ya da onsuz gezdiğim için kavga ediyorduk. Doğrudan gitme demiyordu ama ne zaman onun istemediği bir yere gitsem partiye mesela, başka başka nedenlerden dolayı kavga ediyorduk. Her seferinde sorunun asıl nedenini göremiyor ya da görmek istemiyordum. Bu şekilde kavgalardan bıkaçağımı, böylece istemediği yerlere gitmeyeceğimi düşünüyor, daha çok baskı yapıyordu. Benden günlük iş yapmamı asla istemeyen adam, kendi evinde annesinden, ablasından yemek hazırlamasını istiyor, bir bardak suyu bile kendi almıyor, birilerinden istiyordu. Orada hükümdarlığını sürüyor, erkekliğinin tadını çıkartıyordu. Orada gerçek kişiliğini gördüm. Gerçek erklğini, feodal yönünü ve en acısı bu feodallikten rahatsız olmadığını görmek beni kendime getirdi. Tül perdesi aralanmaya başladı.

Konuşmaya karar verdim ama sonuç yine bilindik cümlelerin tekrarı oldu. 'Bu topraklarda bunun kırılmayacağı, kadınların bunu kırmak istemediği' gibi yine kadınları suçlayan söylemlerdi elimde kalanlar. Ama artık eskisi gibi pembe bakmıyordum, onda hep var olan, ama benim yeni gördüğüm düşüncelere. Karar vermiştim artık, bu ilişki beni geliştirmiyor gittikçe geriletiyordu.

Bir ilişkinin nasıl olduğunu ilişki içinde yaşananlardan çok, bitirirken yaşananlar gösterir. Sevgilim benim ayrılık isteğimi çok da önemsemedi. Ona göre bu ilişki bitemezdi. Çünkü o bitirmek istemiyordu. Beni ikna etmeye çalıştı. Arkasından duygusal şiddetin argümanlarını sıralamaya başladı. 'Yaşayamam', 'kendimi öldürürüm'... Şiddetin dozajı gittikçe yükselmeye başladı. Sürekli arayıp, irademi hiç sayan 'sen benimsin bu ilişki bitmez' diyerek beni kendi malıymış gibi görmeler.

Ardından yine dozu düşen, beni sevdiği için böyle davrandığını söylemeler...

Ailemle yaşadığım kendim olma kavgasının sıkıntılardan uzaklaşmak için güvenli bir liman arayışıyla başladığım bu ilişki özgür bir kadın olma kavgasında verdiğim savaşlarla bitti. Öğrendim yine yaşadıklarımın. Tüm gerçekliği ile birlikte cesurca muhakemesini yaptım ilişkimin ve kendimin. Değişim kendimden başlamalıydı, kopuşma ise en geri yanlarımdan.

Özgürlük yolunda ilerlemek istiyordum ve bu yoldaki engelim olan ilişkiyi bitirdim. Hem de onun tüm erkek egemen gerici baskısına rağmen. Ama bu yazdıklarım çok öncenin düşünceleri. Bu yazıyı ayrıldıktan sonra yazmıştım. Bir hesaplaşma yapmıştım. Ama yazdıktan sonra göndere-medim, kaydettim bilgisayarına, silmeye ise elim varmadı. Neden mi gönderemedim? Çünkü bir süre sonra bu yerden yere vurduğum ilişkiye geri döndüm.

Yaşamdır bilincin aynası...

Geri döndüm. Yeni olan zordu, geleceksel olan ise kolay. Ben de kolayı seçtim. Bahaneler buldum kendime, inanmak istedim değişeceğine. Verdiği sözlere inanmak istedim ve inandım. Tabi korktum yalnız olmaktan. Bir erkeğin elini omzumdaki hissetmek istedim. Güven duymak istedim. Ve yıllardır öğretilmiş olana tekrar yaslandım. Ama yaşadıklarım değişmedi. Bana sözler veren, değişeceğini söyleyen, en önemlisi artık geleneksel erkekliğinin farkında olduğunu ve bunu yeneceğini söyleyen ona inandım. "Birlikte değişelim" dedi ve "tamam" dedim.

Daha önce yaşananlar bir kez daha tekerler etti ve biz yine başa döndük. Üstelik artık daha da özgüvenliydi. Halbuki ben daha özenli olmasını bekliyordum. Çünkü bir kez ayrılmıştık. Pişmandı ve değişmek istiyordu. Ama o tekrar barışmanın verdiği güvenle artık ondan ayrılmayacağımı düşünüyordu. Çünkü geri dönmüştüm, hem

de koca koca laflar etmeme rağmen. Artık gizli gizli kavga çıkarmıyordu, açıktan söylüyordu ne düşünüyorsa. “Partiye gitme, fazla öne çıkıyorsun bunu istemiyorum” diyordu. Onca ayrılık, onca söz, onca tartışma ve maalesef geri dönüş, onun erkek egemen özgüvenini sağlamlaştırmıştı. Ama ben de gelişmeye devam ediyordum. Geri dönüşümün nedenlerini düşünüyordum. Neden ayrılamıyordum? Çok mu seviyordum? Bu başa dönüşümün altında yatan binlerce geleneksel kadınlık hallerim nelerdi? Uzun uzun sorular sordum kendime ve cevaplarım hep öğretilmiş yanlarımı açığa çıkardı. Neydi paylaştığımız şey? Yaşamı, mücadeleyi, acıları ve sevinçleri paylaşmıyorduk, bunu biliyordum. Bizi bir arada tutan şey cinsellikti. Sadece onu ortak yaşıyorduk, diğer her şeyi ayrı dünyalarda, yalnız olarak yaşıyorduk. Karar verdim bir kez daha ayrılmaya. Yine inanmadı bana, tekrar dönerim zannetti. Ama bu defa öyle olmadı. Geri adım atmadım. Bitti. Bu sorunları sadece ben yaşamıyordum, birçok kadın arkadaşım da benzer sorunları yaşamışlardı ve deneyimlerini birbiriyle paylaşmışlardı. ‘Yalnız’ değildim. Kadın dayanışmasını hiç eksik etmeyen kadın yoldaşlarım vardı.

Ne değişti, neler değişmeli...

Bu ilişki başından beri değişik dönemlerde sevgiyi, aşkı tartıştırdı bana. Farklı zamanlarda farklı cevaplar buldum. Cevaplarım kendi gelişimimle doğru orantılıydı. Sevgi fedakarlıktır dedim. Birini ne kadar çok seversen onun için o kadar çok şeyden vazgeçmen gerekir dedim. Ama bir şeylerden vazgeçenin hep kadınlar olduğunu gördüm.

Kendime yeni sorular soruyorum. Sevgi; bir kadının erkeğin gölgesi altında yaşaması mı, erkeğin kadının benliğini hiçe sayması, politik yaşamdan koparması mı, kadının hayatının merkezine oturup kadından hayatını kendisine göre düzenlemesini istemek mi, onu kendi malı gibi görüp hep kadının hayatına müdahale etmesi mi?

Ben farklı bir yaşam istiyordum, o ise başka bir yaşam. Ben devrimci bir kadın olmak istiyordum, o ise evlenip çoluk çocuk sahibi olmak istiyordu. Ben bu düzeni değiştirmek istiyordum, o ise bu düzende yaşamak istiyordu. Ben onun hayallerine cevap veremezdim, o da benimkilerine. Birbirimizi yaşamak istemediğimiz hayatlara sürüklüyor, mutsuz oluyorduk. Öyleyse ayrılmalıydık. İsteddiğimiz yaşamlar için mücadele vermeliydik ve mutlu olmalıydık. O, bunu kabul etmedi.

Önce dönerim diye bekledi. Dönmediğim de ise bana kızdı. “Hiç sevmemiş” dedi. “Zalim” dedi. Onun egemen erkek anlayışlarına, geleneksel karşılıklar vermediğim, onun duygularımı daha fazla sömürmesine dur dediğim ve özgür bir kadın olmak için mücadele ettiğim için taş kalpli oldum. Kimi arkadaşlarımız ona hak verdi. Beni suçladı, çoğunluğu erkeklerdi tabi bunların. Bir adım atmıştım özgürleşme yolunda. Ama erkek yoldaşlarımdan kimileri bana kızıyordu. Beni duygusuz buluyordu. Onlar da böylece erkekler arası gerici işbirliğinin örneklerini gösteriyorlardı. Çünkü ben ağlamıyordum, odalara kapanıp depresyona girmemiştım, onun tüm sözlerine rağmen dönmemiştım ve yaşıyordum. Bir kadının ayrılığı nasıl yaşayacağını önceden belirleyen erk zihniyet benden arbesk ayrılık monologları bekliyordu. Bunu yapmadığımda ise duygusuz olmuşum.

Kolay bir şey değildi yaşadıklarım, ama yalnız olmadığımı da biliyordum. Her sıkıntılı anımda beni dinleyen, doğru tartışmalarla bana yol gösteren, özgürlüğün dikenli yollarında yanımdan ayrılmayan kadın yoldaşlarım vardı. Sayısı az da olsa erkek yoldaşlardan kimileri de beni

destekliyor ve güç veriyordu. Ama ben bu ilişkinin devam etmesini birbirimizin yaşamlarını çalmak olarak gördüğüm için, içim rahattı. İnsanlara değer verdiğim ve devrimci olduğum için bu aldatmacayı bitirmekle doğru olanı yaptığımı biliyordum.

Şimdi sevdayı, aşkı tartışıyorum tekrar. Kendime yeni sorular soruyorum. Sevgi; bir kadının erkeğin gölgesi altında yaşaması mı, erkeğin kadının benliğini hiçe sayması, politik yaşamdan koparması mı, kadının hayatının merkezine oturup kadından hayatını kendisine göre düzenlemesini istemek mi, onu kendi malı gibi görüp hep kadının hayatına müdahale etmesi mi? Hayır, sevgi bunların hiçbiri değildi. Düzenin bize dayattığı yalancı bir sevgiydi bu.

Erkek egemenliğine dayalı, erkeğin ekseninde kurulu bencil, içinde paylaşımaya yer olmayan, kadının sadece sevilen taraf olmakla yetineceği ikiyüzlü bir sevgi. İnsan hayatı paylaşmalı sevdiğiyse, özgür olmalı yaşadığı ilişkide, taraflar birbirine saygı duymalı. İlişki geliştirmeli insanları, geri yanlarını atmalı sevdikçe, sevgi özgürleştirmelidir. Özgürleştikçe değiştireceğiz, değiştirdikçe aşkı da özgürleştireceğiz.

* * *

Ben kendi deneyimimi paylaştım sizlerle. Bütün eksikliği ama tüm yalınlığı ile. Kendi sevgi ve aşk tanımımı yaptım, sizin kileri okumanın isteği ile. Buradan tekrar aşkı ve sevgiyi tartışalım. Özgür sevgilerde özgür kadınlar olarak yaşamak için her birimiz önce kendimizden başlayalım...

Bûka Baranê (Yağmur Gelini) Yaşam Hikayeleri

FETHİYE OK

“Çocukları ona baba diyordu, ben de ona baba diyordum, hatta kumam bir gün bana kızdı, “Kızım ona baba deme o senin kocandır” dedi. “Ne diyeyim” dedim. “Ona ismiyle hitap et” dedi.

Utandım dedim ki; “İsmiyle ayıp değil mi, o babam gibi dedem gibidir”. “Yok o senin kocandır ayıp değildir” dedi. İsmiyle yine hitap edemiyordum, “şşşş hoooo” diye sesleniyordum.”

Çocuk gelinler, kadına yönelik şiddet biçimleri arasında önemli bir yere sahip. Dergimizin 9. sayısında, Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi Kadın Sorunları Araştırma ve Uygulama Merkezi’nin (DİKASUM), Dicle Üniversitesi Tıp Fakültesi Psikiyatri Ana Bilim Dalı Öğretim Üyesi Prof. Dr. Sayın Remzi Oto’nun danışmanlığında yapılan araştırmayla ilgili ön raporu yayımlamıştık. Çocuk gelinler konusuna, iki “çocuk gelin”le yaptığımız söyleşiler ve anlatılarla devam ediyoruz. X adını verdiğimiz kadın arkadaşımız şu anda 27 yaşında. X, 13 yaşındayken, 70 yaşında biriyle evlendirildi. Y de, 13 yaşında evlendi berdel usulüyle. Eşi de onun yaşında bir çocuktü. İki kadının dilinden iki çocuk gelin öyküsü...

X anlatıyor

Siz erken yaşta evliliklerle ilgili ne söyleyeceksiniz, kaç yaşında evlendiniz?

X: Ben 13 yaşında evlendim, zaten istemiyordum. Çocuktum, anneannem beni zorla verdi. Kuma üstüne gitim. Babam hayatta değildi, annem başkasıyla evlenmişti, anneannem beni büyüttü. Biz işlere gidiyorduk mevsimlik işçiliğe. Manisa’dayız üzüm toplamaya gitmişiz. Anneannem geldi. Dedi ki, “ben seni vermişim”. Aniden ayağa kalktım şok oldum. “Nasıl vermişsin” dedim. “Öyle vermişim işte.” Sonra adamın biri geldi, bana dedi ki “Kızım senin anneannen evde mi?” “Evet dayı içeride” dedim adama... 70 yaşındaydı. Bilmiyordum ki bu adam kocam olacaktı. Çok üzüldüm ağladım, beni dövdüler ama beni

yine de verdiler. Mesela adama söyledim evlenmek istemediğimi. Gelinlik giymişken bile kavga çıktı. 3 sene evli kaldım onunla sonra boşandım. Bu sefer de yine istemeden başka bir adama verdiler. Bunu da dayım yaptı.

13 yaşındaydın evlendiğinde. İlk günden itibaren neler yaşadın...

X: Hastaneye kaldırdılar. İlk gecem çok kötü geçti. Uzun süre hastanede kaldım. Küçük çocuktum, ne anlarım kocadan. Zaten beni erkek çocuğu için getirmiştiler. Hep dayak, hep kavga 3 yıl böyle sürdü. Bana çok kötü davranıyorlardı, kızıma süt bile veremiyordum. İlk geceden hamile kaldım. Kızımın ayağını bebekken somyaya bağlıyorlardı. Ortalıkta dolanmasın, bir şeyleri kirletmesin, kırmasın diye. Böyle geçti işte sonraları da ayrıldık. Ben tam bunlardan kurtuldum diye sevinirken beni yine zorla başkasına verdiler.

Ya ikinci evliliğin...

X: Defalarca intihara kalkıştım ama ölmedim. İşte düşünün durumum buydu. Hamile kalıyordum, habire düşük yapıyordum. Dayaktan düşük yapıyordum. Karakola gidiyordum yine bir sonuç alamıyordum. Bu iki yıldır dövmüyor beni. Herhalde artık aklımı kaybettiğimi gördü o yüzden dövmüyor.

Şimdi kaç yaşındasın. İkinci evliliğinin de zorla olduğunu söyledin...

X: Ben 27 yaşındayım, eşim 41 yaşında. Bu eşime de dayım verdi zorla. İlk evliliğimden bir kızım var o babasında kalıyor. Bu evliliğimden de bir oğlum var. Temizliğe gidiyorum evlere. Kendi ayaklarımın üzerinde durmaya çalışıyorum. Artık eşime karşılık da veriyorum hakkımı savunuyorum.

Çalışmanın da etkisi oldu mu acaba eşinin üzerinde?

X: Belki de olabilir. Parayı gördü ya artık sustu. Kocam da çalışıyor. İhtiyacı olduğunda para veriyorum. Ama borca... Geri alıyorum sonraları. Ben kıymetli ol-

dum aslında. Çalışmam iyi geldi bana. Mesela geçenlerde oğlum eve geç kalmıştı. Ben korktum. Eşim bana “Sen kendini üzme o çocuktur, bir yerlerden çıkar gelir” dedi, “ona bir şey olmaz ama sen kendini üzersen, sana bir şey olur sen geri gelmezsin” dedi. Ben çok oldum yani. Aslında benim sağlık sorunlarım da var, arada düşüp bayılıyorum da. Doktorlar psikolojik olabilir diyor. Ben yalan söylemiyorum, gerçekten yaşadım bunları. Başka kızlar çekmesin aynı şeyleri diye anlatıyorum bunları. Benim ailemde kızlar hep küçük yaşta evlenmişler. Bazen düşünüyorum biz ne biçim bir aileyiz diye. Annem hiç istemedi benim evlenmemi. Annem benim derdimden erken öldü. Öldüğünde 37 yaşındaydı.

Peki sen kızını kaç yaşında evlendirirsin?

X: Ben kızımı hayatta evlendirmem. Kızım ilk önce okusun kendi ayakları üzerinde dursun, en azından bir meslek sahibi olsun. 25-30 yaşlarında evlensin.

Sen 14’ünde anne oldun çocuk bakımını nasıl yaptın biraz anlatabilir misin?

X: Ben çocuğuma bakamıyordum. 14’ünde anne oldum. Onlar bakıyordu çocuğuma. Ben nereden bilirdim çocuk bakmayı. Ağlıyordu, “süt ver” diyorlardı bana. Emziriyordum. Kumam bana yardım ediyordu. Kumam iyiydi, hala görüşürüz. İlk evliliğimden olan kızımı hala getirir gösterir bana. Beni dövdüklerinde benim üstüme atlardı, “Küçük çocuktur yapmayın, anneannesi onun boyununu bükmüş yapmayın yazıktır” diyordu. Adama “Senin torunun yaşındadır. Utanmadın bu çocuğu getirdin.” Adam 70’indeydi, kumam 55 yaşında. Ben de 13 yaşındaydım.

Doğum kontrol yöntemleri hakkında bilgin var mıydı?

X: Doğum kontrol yöntemlerini sonraları teyzemden öğrendim. Bilmiyordum ki. Gelinliğimi tutmuş ağlıyordum; beni de götürün diye ağladım. Bana dediler “sen

odaya git seni de götüreceğiz". Sonrasını da bilmiyorum zaten, gözümü bir açtım, hastanedeyim.

Eşine nasıl hitap ediyordun?

X: Ben ilk başta ne diyeceğimi bilmiyordum. Çocukları ona baba diyordu ben de ona baba diyordum, hatta kumam bir gün bana kızdı, "Kızım ona baba deme o senin kocandır" dedi. "Ne diyeyim" dedim. "Ona ismiyle hitap et" dedi. Utandım dedim ki; "İsmiyle ayıp değil midir, o babam gibi dedem gibidir". "Yok o senin kocandır ayıp değildir" dedi. İsmiyle yine hitap edemiyordum, "şşşşş hoooo" diye sesleniyordum. Evde bir sürü kişiyle kalıyorduk, ayrı odam yoktu. Eşim somyada yatıyordu. Diğer eşi ve ben aşağıda, yer yatağında yatıyorduk. İki oda bir salondtu. Eğer bir şey yapacaksa eşim beni çağırıyordu, orada oluyordu. Ben hemen bitsin istiyordum. Hatırlamak bile bana zor geliyor. Hatta ben hamileyken bile tarlaya çapaya giderdim yani çok çektim.

İlk evliliğin nasıl bitti?

X: Gelini benim saçımı kesti kökünden. Ben artık işkencelere dayanamıyordum. Gelini bırakmıyordu banyo yapayım. İnekleri vardı, kızıma bir bardak süt vermiyorlardı. Çaylara ekmek doğruyordum, kızıma veriyordum. Çok çektim, Allah'a her gün dua ediyordum bitsin diye. Kocam "ölsen de boşanma yok" diyordu. Bir gün adam geldi, "Toparlan seni bırakıyorum, boşuyorum" dedi. Bir gecem çok kötü taraftan seviniyorum, bir taraftan da ağlıyordum, kızıma vermezler diye. Vermediler de. Kızım daha bir yaşındaydı. Hep o gelini yüzünden bana eziyet ediyordu. Bizim köyde bir dayı vardı bana bir gün sigara ikram etti. Ben de sigarayı aldım elinden. Meğer na-

musmuş başka bir adamdan sigara almak, ayıpmış, olmazmış. Adama söylemişler, adam da beni boşadı. Kızı ve gelini bana çok çektirdiler, ama kumam öyle değildi. O merhametliydi.

İkinci eşinle nasıl tanıştın?

X: İkinci eşimle dayımlar aynı avluda oturuyorlardı. Beni istediler yeni boşanmıştım ama dayım zorla verdi beni. Eşim de dayımı kandırdı. "Marangoz dükkanım var" dedi. Halbu ki çek çek arabası vardı. Esrar, hap kullanıyordu, beni dövüyordu, kendine jilet atıyordu, kendini kaybediyordu. Kendi ailesini bile dövüyordu. Çok şükür şimdi iyi. İki yıldır ben de artık ona bağırıp çağırıyorum. "Üstüme gelersen seni öldürürüm" diyorum. Çalışıyorum da, iyidir yani. Bu işleri de ben kendim buldum zaten daha iyi hissediyorum kendimi.

Y anlatıyor

Y'ye ise tek soru soruyoruz. "Yaşadıklarınızı anlatır mısınız?" Anlattıkları başka sorulara bırakmadı. Y'nin öyküsü.

Y: Ben, berdel evliliği yaptım. Büyük abimin karısı, amcamın kızı. Ben 4 yaşındayken babam da onlara söz vermiş: "Büyüdüğünde ben de oğlunuza vereceğim". Herhalde başlık parası veremediler ondan. 13 yaşındaydım beni Mersin'e göturdüler. Ben çocuktum zaten evlilikten hiçbir şey anlamıyordum ki. Ben sokakta oynuyordum bir şeyden haberim yoktu. Evlilikten haberim yoktu. Şimdi çoğu şeyi hatırlamıyorum, ama bana oyun gibi geliyordu. Ben, hiçbir şey duymadım onun öncesinde. Sonra akrabalar geldi, ben sokakta oynamaya devam ediyordum. Ta ki beni arabaya bindirene kadar. Aynı günde düğün, nişan, kına bir şey yapmadılar. Ne annem, ne

babam kimse yanımda gelmedi. 13 anladılar. O da itiraf etti olanları. Ben o an hiçbir şey hisset- yaşıyordum. Sonra silah zoruyla biz birlik-medim, çocuk ne hisseder beni Mersin'e götür- te olduk. Yani zorla evlen-ki. Sanki ben oynamaya, düler. Ben çocuktum zaten dik, bizi tehdit ettiler. O gezmeye gidiyorum gibi evlilikten hiçbir şey anlamıyor- da mecbur kaldı, benimle geldi. Aklımda tek olan dum ki. Ben sokakta oynuyor- evlenmeye. Rahmetli annem bağırarak ağlıyordu. Halamın Evlilikten haberim yoktu. Şimdi Sonra bir daha hiç oğlu, anama bir tokat attı. çoğu şeyi hatırlamıyorum, birlikte olmadık. Öyle Çünkü anam şoka girmişti. ama bana oyun gibi Kaçtım, intihara giriştim. Baştan beri, ne ben o geliyordu. Bayıldım, dayak yedim. Ne ol-

çocuğu istiyordum ne de o beni. Amcamın oğluydu. 13 yaşıyordum. O da 13'tü. Amcamın evine gittim, sanki misafir gibiydim. 14 yaşına gelinceye kadar evlen-medik biz. Yani o gece yapmadık. 14 yaşımıza geldiğimizde, kafamıza silah dayadılar, "Evleneceksiniz" dediler. Ben bir şey de demiyordum sadece ağlıyordum, "eve gideyim" diyordum. 3-4 defa kaçtım geldim eve. Beni dayakla geri götürüyorlardı. Üç yıl bu böyle sürdü. O da çocuktuk, o da istemiyordu beni. Mersin'de bana üç gün düğün yaptılar. Ben orada gelinlik giydim, ilk gece evlendiğimizi sandı ailesi.

Ben biliyordum benim düğünündür ama o zaman anlamıyordum. Ne nedir, nasıldır? Şimdi bile bazı şeyleri hatırlamıyorum. Düğün bitti sonra bize bir odaya yatak serdiler. Biz ne yapacağımızı bilemedik. Amcamın oğlu, yani eşim kalktı parmağını kesti ve "Kimseye anlatmayacaksın" dedi. "Tamam" dedim. Ama ne anlama geldiğini bilmiyordum. Sabah olunca ailesi yatakta kan olduğunu gördüler, sonra çocuk bekle-diler bizden. Ama tabii olmuyordu. Bizim odamız yoktu, kaynımın odasını kullanı-yorduk. Kaynımla karısı, benle kocamdık. Kimse anlamasın diye yanyana yatıyorduk ama çok uzak yatıyorduk. Sonra anladılar, zaten çocuk da olmayınca iyice şüphelen-diler. O da beni istemiyordu. Bana "Git bu evden, yanımda yatma" diyordu. Ben de çaresizce katlanıyordum yaptıklarına. Sonra bir gün yine beni yataktan kovduğunda

duysa faydası olmadı. Yine beni zor-la eve götürüyorlardı. Kocam aylarca eve gelmiyordu. Dışarıda çalışmaya gidiyordu, yani o da istemiyordu beni. O gelince ben de babamlara gidiyordum, yani kaçıyor-duk birbirimizden.

Bir gün abisi yanıma geldi, "seni ba-bana götürüyorum" dedi. O günü hiç unut-muyorum (Y, ağlayarak devam ediyor) Geldik, babama küfür etti. Saldırdı babama. "Sen bir daha bu kızı geri gönderirsen seni öldürürüm" dedi. Babamı tehdit etti. 6 ay babamlarda kaldım, kimse gelmedi beni götürmeye. Bir sabah telefon çaldı, annem baktı telefona ve öğrendik ki eşim kız kaçırmış. Ben de o zaman deli gibi ol-muştum. Anneme, "öyleyse gitmiyorum" dedim. Bu durum bir yıl sürdü.

Yengem geldi, bana "gel bana yardım et" dedi. Ben de inandım abimlere gittim. Baktım kapıda ayakkabılar var. Benim içi-me şüphe doldu. Anladım, kocam orada. Ona dedim "ne işin var burada. Abimler duysa seni öldürür. Daha yeni mi aklın başına geldi, ben bir yıldır öldüm mü kaldım mı sormadınız?"

"Seni götürmeye geldim" dedi. "Yer gök bir araya gelse, ben senle gelmem" de-dim. "Seni bu saatten sonra kim alır, mec-bursun geleceksin" dedi ve çıktım gittim oradan. Sonra anneme anlattım olanları annem de çok kızdı olanlara. Sonra bir gün "Ben bu saatten sonra kim olsa, ne olsa evleneceğim" dedim. Düşünün, kocam kız

kaçırmış, bana diyor ki, seni geri götüreceğim, böyle sıkıştırıyordu beni. Annemler de “Git Urfa’ya dayınlar, dedenler orada” dedi.

O zamanlar 19 yaşındaydım oraya gidince orada yeni eşimi gördüm. Balkonda çamaşır seriyordum, bu eşim de odun getirmişti, beni gördü ve bana bakıyordu. Orada da ayıptır birilerine baksan. Ben de ona baktım güldüm, kanım kaydandı ona ve biz bakışmaya başladık, gülüştük. Dedemlerin telefon numarasını bulmuş, beni aradı. Önceleri tersledim, konuşmadım. Ailesine anlatmış beni, tanımıyoruz, olmaz demişler. Ama beni aramaya devam etti. Ben de sonraları konuşmaya başladım telefonda. Bugüne kadar başımdan geçenleri hep anlattım ona. “Biri beni kaçırırsa ben kaçırım onunla” dedim. “Normal yoldan istemek varken neden kaçırıyorsun” dedi bana. Eski eşimin seni kimse almaz lafı geldi aklıma. Eşim bana, “Kaçmak istersen seni kaçırırım” dedi. Sonra biz kaçtık. Beni kaçırıldığı gün düğün yaptılar ve biz o gece evlendik. Babamlar bir yıldan fazla benle konuşmadılar, kaçtım diye. Sonra bir gün babamlarla konuştuk. İnat için kaçtığımı söyledim.

Ben eski günlerde yaşadıklarımı üstümden atamadım. Bu eşimle bile beraberken bir türlü atamadım. Yeni eşimle evlenince de ailem benle konuşmuyordu, eşime aşırı bağlandım, kimsem yoktu. Evlendikten bir yıl sonra eşim askere gitti. Sonraları iyice bunalıma girdiğim dönemde babamlarla barıştık. Annem bana çeyiz bile yaptı barıştıktan sonra, eşim beni sürekli arıyordu. Bu arada ben babamlara sürekli gidip ge-

liyordum. Evlendikten sonra beş yıl kadar çocuğum olmadı. Tedavi oldum ve bu oğluma hamile kaldım.

Kızlarımı erken evlendirmem

Ben ölsem de çocuklarımı evlendirmem erkenden. Benim 2 kızım var. Bazen komşular daha çocukken kızlarına çeyiz yapıyorlar. Ben deli oluyorum. 20 yaş ve üstü olmalı. 20’ye girmeyene kadar insan kadın olmuyor ki. Benim kafam tam kadın kafası olmamıştı ki 20’ye kadar. İnsan büyüdükçe daha akıllı oluyor, daha olgunlaşıyor. Kadın akıllı, kadın kafası derken bundan bahsediyorum. Beni gelin götürdükleri gün, ben sokakta oynuyordum. Ama evlendikten sonra değişti tabi. İnsan hangi ortama girse ona ayak uyduruyor. Bana ne iş deseler, ben onu yapıyordum. Düşün ben hatırlıyorum benim saçlarım çok uzundu banyo yapamıyordum saçımı üst tarafını tarıyordum altı kalıyordu bir gün kimse benim saçımı taramadı kaynaklarda. Eve geldiğimde annem benim saçımı tarıyordu. (Ağlıyor)

Bu aralar bazen iyiyim bazende çok kötü oluyorum. Kafam karmakarışık oluyor, kafayı yiyecek gibi oluyorum, yani üstümden atamamışım. Ayda bir mutlaka Beni bende oluyor bu durumlar. Bunlar çoğu zaman eski yaşadıklarımın bana bağlıyorum. Kendimi ezik görüyorum, güvenim az çevreye, kendime. Eşim bana iyi davranıyor. Bir gün yüzüme vurmamış eski hayatımı. Ben büyük aşk yaşıyorum evliliğimde. Bazen diyoruz hayal bile edemezdik kader bizi nereye getirdi. Allah razı olsun ben ondan çok memnunum. Çocuklarına, bana çok bağlıdır.